VI. évfolyam. Zombor, Vasárnap 1887. évi deczember hó 25-én. **104. szám.**

ZOMBOR és VIDÉKE.

A BÁCS-BODROGH MEGYEI EGYESÜLT ELLENZÉK HIVATALOS POLITIKAI KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre 8 frt. — Félévre 4 frt. — Negyedévre 2 frt.
Néptanitóknak egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt. — Negyedévre 1.50.
Egyes szám ára 10 kr.

Felelős szerkesztő:
Dr. Molnár Gyula.

Megjelenik hetenkint kétszer: **vasárnap és csütörtökön.**
Szerkesztőség: **Gromon- és Zrinyi-uteza sarkán.**
Kiadóhivatal: **Csendes-uteza OLÁH-féle ház.**

Előfizetési felhivás
a
„ZOMBOR és VIDÉKE“
1888. évi
HETEDIK ÉVFOLYAMÁRA.

Előfizetési árak:

Egész évre	8 frt.
Félévre	4 frt.
Negyedévre	2 frt.
Néptanitók számára:	
Egész évre	6 frt.
Félévre	3 frt.
Negyedévre	1 frt 50 kr.

A megváltás ünnepe.

A megváltás örömünnepe, a keresztyény világ legszentebb napja, a szeretet és jótékonyság legmagasztosabb pillanatai . . .

Megszületett a Messiás.

Az egész czivilizált társadalom ünnepel; megkondultak az egész világon egyszerre a harangok, hirdetik a nagy napot, melyen szent áhitat és öröm egyaránt tölti el a szivet, melyen a lélek bár pillanatra, de megtisztul a köznapiság porától és könnyü szárnyakon kiemelkedik ez anyagi világból. Mintha ujjá született volna, mintha szebb, dicsőbb világban lenne egyszerre az a gyarló lény, a melynek neve: ember.

Mintha bűvös álom takarna be varázsteljes szárnyaival, egyszerre megváltozik minden, minden, s még a magát fölvilágosodottnak nevező szellemnek, a ki azt hiszi, hogy túlemelkedett a hit fogalmán, — még annak is jól esik, ha e napon szive ridegségét a hit lélekemelő melege föloldja, mert hiszen ez az egyetlen magasztos nap, még oda is löveli varázsteljes sugarait, a hol a hit lángjai már-már kialvóban vannak.

S hiába állanak az ágyu torkai éhesen felénk szegezve, hiába élesitik a kardokat, a szuronyokat, hiába öntik az ólmot, mely pusztulásnak lesz okozója: a halál angyala ez estén elnémul, és nem hallatja magát az ágyudörgés, a kardok csörtetése, a fegyverek ropogása, mert egy sokkal hatalmasabb, égig emelkedő szózat morajа tölti be a légürt: a harangok kongása, a harsonák zugása, melyek mint élő szellemek hirdetik mindenfelé: „megszületett a Megváltó.“

Ez az ünnep az ünnepek ünnepe. E nap méltó arra, hogy a társadalmi rend és erkölcsök átalakitásának határpontját képezze.

Sok olyan dolog van nálunk, amire ez ünnep hatása alatt okvetlenül gondolnunk kell. A század átka a kulturalis tévhit, mely terjeszti a közönyt, pangást idéz elő a közszellemben és ellankasztja a jövendőbe való hitet. A bölcsőben már el van vetve csirája a téveszméknek s növekszik az emberrel együtt magasra.

Vagy mért oly siralmasak közállapotaink?

Egy ezredév után ez a nemzet mért sinyli a legutolsó század átkát?

Mert rabszolgái vagyunk a kurrupcziónak, mely gyökeret vert a társadalom keblében. Gyülöletes nembánomság uralkodik minden téren, szomoru közöny kiséri a nemzeti eszméket és megvetendő gyávasággal rohan az ember a bűn örvényébe.

És miért?

Mert a végletekig elcsigázott önzés nem nyer kielégitést, mert henye irigység, gőg és pöffeszték lakozik azok szivében, a kiknek dolgozniok kellene.

A gyermek, napjainkban már blasirt, az ifju: életunt. Mi lesz belőlük, ha a középkort elérik, és mi lesz a nemzetből, mely ilyen fiakra támaszkodik? A nők hóbortjait ki tudná elszámolni? A férfiak félszeg szokásoknak hódolnak.

A házi tűzhely szentsége — ahol istenét imádta a spartai — ma már nem létezik.

A karácsony ünnepén szálljunk magunkba!

A bethlehemi jászol kisdede született e napon, hogy bünеitől megváltsa a világot. Az ember szivében a szent karácsony minden fordulóján ismétlődik a legenda, benne ujjá születik a hit, az erkölcs, és a jövőbe vetett remény.

A kérdés azonban örök marad az emberek lelkében, hogy eljön-e a megváltó még egyszer megváltani az embereket? Az örök kétség az ember öröksége. Ez teszi bünössé, s ha fölemelkedik is lelke, nem ment a kétkedéstől, az ingadozástól.

A Megváltó születése napja azonban csodálatos átalakitó hatással van az emberekre, ekkor megszünik a kétség s helyét melegitő megnyugvás érzete váltja föl. A harangok mondják, a harsonák zugják, hogy él az Isten, él a hit.

Csak a hivő boldog. A hit a boldogulás lépcsője. Ezen emelkedik föl a lélek a menny magaslatáig az Isten trónusa elé. Jaj a kétkedőknek. Jaj annak, aki eltávozik az Istentől!

A karácsony közelebb hozza az eget a földhöz, az embert az Istenhez.

Üdvözöljük áhitattal a harangzugást!

Megszületett a Megváltó!!!

A párbajkérdés megoldása.

Zombor, 1887. karácsony.

A párbajnak nevezett ostobaság egyike azon emberi eltévelyedéseknek, a melyek kiirtásán a legjobb elmék és a legnemesebb szivek hiában erőlködtek.

A „Zombor és Vidéke“ tárczája.

Dalok a „mézes-hetek“-ből.

II.

Drágám, — ha megigéred azt,
Hogy nem nevetsz ki engem:
Akkor valamit mondanék,
Miről rég nem csevegtem . . .

Igen rég — már tiz percze is
Lehet, hogy mit se szóltam;
És bánt a lelkiismeret,
Hogy oly soká titkoltam.

Nagyon fontos dolog, de te
Ne légy kiváncsi még se;
Ugy örülök, hogy alkalom
Nyilik: elmondani végre . . .

Nos jöjj-ide, jöjj közelébb,
Ölelj át két karoddal;
Csinján hadd bánjak vele,
Mint illik is — titokkal.

S ez a titok, tudd meg tehát!
Nem tilthatom szivemnek . . .
Akár mint küzdjek ellene:
Nagyon, nagyon szeretlek . . .

AMARANTH.

Egy művésznőhöz.

Sürű sötét az erdő,
A hol barangolok,
Zimankós téli éj van,
És útat nem tudok.

Ez erdő: a világ, hol
Az utat nem tudom, —
Oh légy, a ki vezessen,
Oh légy a csillagom!

Te, kit a múzsa maga
Csókjával illetett,
Ne hagyj az éjbe veszni,
Nyújts nékem ihletet!

Ne hagyj itt lenn a földön
Munkátlan, parlagon,
Hagyj érted lelkesednem,
Oh légy a csillagom!

Te angyalszárnyaiddal
Repültél oda fel,
A hova, hogy fölérjek,
Sok évi munka kell.

S igy zsenge ifjukorban
Állsz a parnasstetőn,
A hova, hogy fölérjek,
Légy múzsám, vezetőm!

— — — — — — —

Sürű sötét az erdő
A hol barlangolok
Zimankós téli éj van,
És csillag nem ragyog.

Ez erdő: a világ, hol
Az utat nem tudom, —
Oh légy, a ki vezessen,
Oh légy a csillagom!

Pataj Sándor.

Dupla karácsony.

— Humoreszk. —

Irta: **Krausz Bernát.**

— Megvallom, kedves barátom, nem szivesen hagyom el e kedves kis helységet — mondá egy fiatal katonatiszt egy körülbelül 26 éves, gyönyörü divatos öltözéket, pörge téli kalpagot viselő ifjuhoz, ki karján koresoláit lóggatva szótlanul haladt a kardját csörtető katonatiszt mellett.

— Eddig — folytatá a tiszt — nem is tetszett nekem ez a vidék, sőt kész lettem volna azt bármely pillanatban elhagyni, most azonban, hogy már szabadságidőm végére járok, szinte minden perczet napokra szeretnék meghosszabbitani. — Igazán irigyellek, Aladár; — folytatá kis szünet mulva, miután látta, hogy barátja még mindig nem hajlandó szavába vágni — viszonyaid neked bármely életmódot megengednek; birtokaidat bérbe adod és azután a haszonbérből ott és úgy élsz, ahol és ahogy neked tetszik, mig én mindenütt és mindig kötve vagyok.

— Igazad van, kedves barátom — vágott hirtelen a beszélőnek szavába a másik — birtokaimat bérbe adhatom, élhetek úgy, ahogy l e h e t; de nem ám úgy, ahogy akarok! Ön azt mondom, hogy a tiszti állás a legirigylésreméltóbb és leginkább körülrajongott állás a világon! Már az a tiszti egyenruha magában véve is olyan, mely általános feltünést kelt és tetszésben részesül, különösen a nőknél.

A beszélő, kit mi is egyszerüen Aladárnak fogunk nevezni, itt hirtelen megragadá a tiszt kárját és izgatottan kérdé: Félix, láttad már a feltünő szépségü, gyönyörü B . . . . Etelkát, ki a napokban érkezett községünkbe nagynénjéhez a karácsonyi ünnepekre?

— Láttam. Már Budapesten egy családi ünnepélyen lettünk egymásnak bemutatva és tegnap véletlenül találkoztam vele.

— Azért nem láttalak hát tegnap egész délután? — kérdé hirtelen szavába esve; de egyszerre maró, gunyos hangszinezéssel Aladár.

— Bocsánat kedves barátom, lehetetlen volt szabadulnom. Etelka a jégpályáról ment hazafelé, mikor vele találkoztam, ismeretségünket csakhamar felujitottuk, én engedelmet kértem őt haza kisérhetni; az egész uton pedig oly igézőnek találtam őt, hogy otthon nem voltam képes töle megválni; — — — — te sem tettél volna helyemben másképen!

— Igaz, felelé Aladár szomoruan.

— És még holnap — folytatá Félix, mintha Aladár változását észre se vette volna, — mielőtt elbucsuznám töle, hogy állomásomra visszatérjek, —

— Nos? — kérdé kiváncsian Aladár.

— Meg fogom látogatni és kijelenteni előtte egyetlen óhajomat: Őt minél-előbb nőmül birhatni.

Aladár e kijelentésre hirtelen elkomorult.

— Azért válsz meg hát oly nehezen városkánktól? — kérdé aztán keserü gúnnyal. Pedig bátran kiverheted az egészet fejedből,

A míg a küzdelem azon irányban folyik, hogy a megtörtént párbajokat minő büntetés kövesse, — addig meddő fog maradni, mert az, a ki bátorságból, haragból, hiuságból vagy dacból kiállt a golyó elé, az nem fél a szelíd államfogházától sem.

A míg arról fogunk vezérczikkezni, hogy a párbaj ostobaság, küzdelmünk meddő fog maradni.

Mert a párbajt ez oldalról még a legerősebb fegyver — a gúny sem birta megsebezni.

A franczia rémuralom idejében egy híres vagy inkább hírhedett vívó bódét nyitott a párisi országuton és kihirdette, hogy megvív mindenkivel, a kinek a „hegypárt“ valamely tagjával baja van.

Es az elégtétel „nyújtás“ — mert nem is „adás“ — ilyetén módja elől ki sem lehetett térni, mert az ipse azt, a ki nem akarta őt helyettesnek elfogadni, — egyszerüen provocálta és kész volt az „affaire!“

De ilyen és még különb absurdumok sem voltak, mint látjuk, képesek, ezt az absurdumot ad absurdum vezetni.

A mit érvben fel lehetett hozni a párbaj észszerűtlenségét illetőleg, az mind el volt már mondva, irva.

Drákói törvények hatnának, de csak hosszú idő mulva, mert igen soká tartana, a míg a sok fegyházra itélt ember példája arra tanitaná a ficsurakat, hogy ne hágjanak oly gyakran egymás tyúkszemeire.

Angliában a szigorú törvények, a melyek a párbajban történt emberölést ugy büntetik, mint más közönséges gyilkosságot, elérték azt, hogy a párbajok megszüntek — az országban, de a kiknek bajuk van, átkelnek a csatornán és Belgiumban vívnak meg.

Emmellett az angolok értelmisége is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy kivesszen ez az előitélet.

Nálunk hiába inditványoznók azt, hogy kövessük a külföldi törvényhozások példáját, mert a métely nagyon is el van harapózva és a szigoru törvény sem akadályozza meg az elszánt és elkeseredett embert abban, hogy — különösen a mi társadalmi fogalmaink közepette — *minden áron* elégtételt keressen és szerezzen.

Nem birjuk a párbajt elölről leölni.

A becsületbiróság is oly intézmény lenne, a mely mögé csak azt engednék menekülni, a ki legalább egy párbajjal megfizette a belépti dijat, és bebizonyitotta, hogy nem gyáva.

Mert ezzel szemben minden érvelés meddő.

A mig az, a ki elvből tagadná meg az elégtételt, ugyannabba a kategoriába keveredik, a melyben a gyávák vannak, nem tagadhatja meg egy önérzetes ember sem a kihivás elfogadását.

Tehát kerüljük meg a párbajt és tegyük lehetetlenné!

Inditványom ez:

A sértett és kihivott felek *nem hallgathatnak* a törvény szavára, a mig az állitólag *ellenkezik a becsületével*.

De a segédek igen.

A *segédeket nem kötelezi a megsértett becsület arra, hogy a törvényt megsértsék. A segédek megtagadhatják önérzetük csorbitása nélkül a secundálást, ha arra fegyházbüntetés van kimondva.*

És nem is lenne igazságtalanság, hogy — egyelőre — csekélyebb büntetés érje a párbajvívót, mint a segédet, mert a vívóra nézve van enyhitő körülmény az — állitólag — megsértett becsületben, még a segédre nincs.

Ugyanez áll az orvosokra.

Ők tudomással birnak egy büntetendő cselekmény előkészületeiről, melynek följelentése kötelességükké tehető, és ezen kötelességük megszegése indokolja a büntetést, a melyet egyszerüen a btk 299. §-a alapján általánositani kellene.

Kimondandó, hogy a btk. II. rész XIX. fejezetének azon §§-ai, melyek a segédek, tanúk és orvosokra vonatkoznak, érvénytelenek és helyettük egy uj § azt állapitja meg, hogy

„a *párbajtvivó felek kivételével, mindenki, a ki a párviadalnak mint segéd, tanú, vagy orvos részese, a párviadal kimeneteléhez képest mint bünrészes a szándékos emberölés, illetőleg súlyos testi sértés büntettére szabott büntetés alá esik.*“

Tehát fegyház vagy börtön!

Szeretném aztán látni, hogy ki megy el segédnek, és szeretném látni, hogy kik mennek el segédek s orvosok nélkül a zöld erdőbe egyedül egymásra lövöldözni?

Dr. Pataj Sándor.

SZINHÁZ.

Három pár cipő.

Szerdán, december 21.

Karácsonyra az igazgató kedves kriszkindlivel lepte meg a közönséget: Gerőfinével, a kinek vendégszereplése egy kis frisebb airt hozott a posvadásnak induló színészetünkbe.

Oly eleven pörgő nyelvű és játéku vendég láttára kell, hogy felpezsdüljön a leghlasirtabb szinház — kerülő vére is, és tapsokkal adózzon a talpraesett szuszternajszternénak, a ki mellett ma különösen Fehérváry és Mihálka játéka aratott nagy tetszést. Különben azt tapasztaltuk, hogy ha telve van a ház, akkor mindenre van taps, ha üres, akkor még Rakodczaynak sincs.

*

Eleven ördög.

Csütörtök, december 22.

Kriszkindlire „három pár fess czipőt,“ krampusznak egy helyes „eleven ördögöt“ kaptunk.

Gerőfiné nem hiába énekelte, hogy

„chices vagyok
udvarolok“

de igazán nagy chickel játszik, és ez, valamint nagy szinpadi routineja sikereinek alapja.

Mátray Margit énekét mindig tapssal szokta a közönség jutalmazni, de játéka még mindig nagyon fogyatékos, és jó lenne ha erre több gondot forditana, mint diszes ruháira.

A második felvonásbeli terzettet

„Ez érdekes és kellemes“

ép oly ügyetlenül rendezték, mint a mult alkalommal. A népszinházi rendezőknek is van érzékük a hatásos jelenetezés iránt, és azért nem járatnak Blahánéval, Margóval és Némethtel oly rétesnégyest egyenéhány asztal körül, mint nálunk. Elég bájos az a zene ugyis; nem szükséges hangjaira olyanféle figurákat járni, mint a falusi arszlánok által rendeztetni szokott disznégyesekben, a hol kivezetik a libasort a folyosóra sőt még, ha nincs nagy sár, az udvarra is!

Andrássy, Fehérváry és Mihálka jól mókáztak. Már előre örvendünk a jövő heti műsornak a mely a legérdekesebbnek igérkezik. Ugyanis a keddi „Cameliás hölgy“-ön kivül, a mely természetesen, mint Dombayné jutalomjátéka a pièce de résistance és a saison egyik fénypontjának igérkezik, — még egy igen jó estére nyilik kilátásunk: hétfőn a „Mikádót“ akarják adni, a „Mikádót“, a saison legsikerültebb operettejét, melynek gyönyörü zenéjét, pompás mókáit egész közönségünk anynyira megkedvelte, hogy negyedik előadását sem tartjuk vakmerő kisérletnek, habár még Zomborban egy saisonban erre esetet nem tudunk.

*

Nőemancipatio.

Pénteken december 23-án.

Különös valami ez a közönség. Most megtölti a szinházat háromszor is bérletszünetben Gerőfiné vendégjátékaira és a „Cornevillei harangoknál“ üresen hagyta a házat. Fogadunk, ha Gerőfiné volna primadonnánk és Némethy Géza jönne le vendégszerepelni, a nőket emancipálni, hát annak is megtöltenők a szinházat ugy, mint most és Gerőfiné mint Serpolette üres ház előtt játszott volna.

Gerőfinét ma is tüntető tapssal fogadta a közönség, bár a taps nagy részben a toiletteknek, különösen a nyalka huszáregyenruhának, és a csárdásnak szólt. Kár hogy szép tehetségével oly izléstelen darabban bucsuzott el tőlünk.

Mellette különösen Fehérváry, Szentessy és Mihálka komikus alakjai tetszettek.

Fehérváry már a hétfői Mikádóban vesz bucsut Zombortól. — Utra kelnek a daruk . . .

A szombati „Fekete dominó“ vagy bármi más előadása helyett azt ajánlanók az igazgatóságnak, hogy inkább pénteken tartson előadást és szombaton ne. Mert szombaton (Sylvesterestéjén) a közönség legnagyobb része a dalestélyre megy; és ha nincs szombaton előadás, annál szebb közönsége lesz ujévnapján III. Richardhoz.

Gerőfinének köszönetet mondunk, hogy karácsonyra egy pár kellemes estével örvendeztetett meg bennünket, az igazgatóságnak pedig, a mely e kriszkindliről gondoskodott, valamint derék társulatának, melynek anynyi kellemes estét köszönünk — no még az ugynevezett „n. é.“ közönségnek is boldog ünepeket kivánunk.

A derék jutalmazandónak, Dombaynénak pedig, a ki a legszebb karácsonyi ajándékkal, a „Caméliás hölgy“-gyel“ vár bennünket, azt kivánjuk, hogy jöjjön meg neki a megváltó — *krisztus!*

Dr. Pataj Sándor.

Megyei s helyi hirek.

* **Lapunk t. olvasóinak** a „Zombor és Vidéke“ szerkesztősége és kiadóhivatala boldog ünnepeket kiván, egyben köszönetét fejezi ki ez alkalommal az e lap irányában eddig tanusitott pártolásukért s kéri sziveskedjenek pártfogásukkal tovább is támogatni.

* **Kinevezés.** Sséchényi Tamás végzett joghallgatót a főispán b-bodrogh megyei közigazgatási joggyakornokká nevezte ki.

* **Kolluthon** a bíróválasztás e hó 21-én ment végbe; a mint bennünket értesitenek, a polgárok szavazati jogának teljes

---

mert nem érsz ezélt. Utoljára is kiteszed magadat azon kellemetlenségnek, hogy kosárral kell távoznod, mert tudd meg: nekem régibb jogom van Etelkához, mi gyermekkorunktól ismerjük egymást és e jogomról annál kevésbbé mondok le, mert tudom, hogy Etelka is több érdeklődéssel viseltetik én iránt, mint más ifjak iránt.

— Ugy?! — kiáltja Félix, hosszan megnyujtva a rövid kérdő szocskát; és te előttem ezen ismeretségről még mit sem emlitettél; előbb az én titkaimat fürkészed ki és csak aztán állasz elő, pedig hidd el kedves barátom — tevé hozzá satirikus hangon, — hogy egészen semmire én sem alapitom reményeimet.

A fiatal földbirtokos hangosan fölkaczagott

— Önámitás! — kedves barátom, önámitás; több semmi! — felelé oly hangon, melyből a fölindultság nagyon is kiérezhető volt.

— E szót visszautasitom! — felelé haragtól rezgő kangon Félix. Hiuságodtól annyira elragadtatol, hogy ugyanazon hibába esel, melyet nekem akarsz felróni!

Aladár arcza biborszint öltött Félix e válaszára; szemei vadul forogtak üregükben és reszketve felelé: „Te sértő leszesz, s ezért nekem elégtétellel tartozol!

— Ahogy kivánod — vágott vissza a tiszt — mindig készen találsz!

— Jó; tehát döntsön közöttünk a fegyver — már — holnap — minél e — —

A szó elhalt ajakán. Kiértek a sürü nádasból, mely a városka kedvenez korcsolya-pályáját, mint egy koszorú körülvette, és egyszerre a jégpálya azon pontján találták magukat, mely székekkel, padokkal, kis szánkókkal, volt elboritva és a kiindulási pontot képezte. Az egész jégpálya nagy kört képezett, melyben ezer vidám korcsolyázó forgolódott, röpködött ide-oda a kis kerek térségnek mint valami kaleidoszkopnak változatos és tarka-barka szinezetet, ábrázatokat kölcsönözve.

Az ifjak heves szóváltásban értek ki a tisztásra és csak még pár pillanat kellett volna, hogy a szóváltásnak komolyabb következménye is legyen; de épen akkor, mikor ügyük csattanos végére értek, egyszerre elnémult a beszélő mintha a szó megfagyott volna ajkain.

A legelső padon ott ült Etelka, előtte egy kis fiu térdelt, s mindketten a korcsolyának felcsatolásával voltak elfoglalva.

— Etelka! — susogá Aladár és mintha csak a szeretett lénynek közelléte egyszerre kibékitőleg hatott volna a heves vérü ifjakra hirtelen összenéztek és Aladár alig hallhatólag sugá Félix füleibe: Tudod mit Félix? — Ne bjzzuk mi az ügyet fegyvereinkre, hanem Etelkára: akit ő választ, legyen az boldog; a másik pedig elégedjék meg sorsával.

— Helyes! — felelé Félix — bizzuk a választást Etelkára!

És a két ifju, mintha mi sem történt volna, karon fogva sietett Etelka padjához.

Etelka épen készen volt a korcsolyák fölkötésével, mikor az ifjak odaérkeztek, gyorsan felkelt helyéről és szivélyesen viszonozta az ifjak üdvözlését.

— Azt hiszem, sugá Aladár Félixnek, — legjobb losz, ha mindjárt tudtára adjuk, miben sántitunk . . .

Félix igenlőleg bólintott és aztán Etelkához fordulva, igy szólt: Egy különös kérésünk volna. Nagyságodhoz, ha kegyeskednék bennünket azzonnal meghallgatni?

— Hát nem vagyunk-e régi ismerősök? felelé etelka, minek ez a körülményesség?

— Nos hát: — folytatá Félix a leánynak ezen szavai által felbátorittatva — döntse el sorsunkat, határozzon életboldogságunk felett!

— Én? — kérdé pajkos nevetéssel Etelka.

— Igen felelé Félix és ezután részletesen előadta mindazt, a mi a két ifju között utjokban lejátszódott.

Mire Félix beszédét befezte, azalatt ő is, Aladár is, elkészült a korcsolák felkötésével, mire Etelka unszolta őket, hogy ingyen ne teljék az idő.

Etelka nyugodtan végighallgatta Félix előadását, az után igy szólott: Nyujtsák karjaikat uraim; lábaim kissé bizonytalanok a sima pályán és igen orvendek, hogy ketten vannak segitségemre.

Szótlanul távoztak, szótlanul haladtak körül a jég pályán és utjokat e körben már harmadszor tették meg, még egyik sem szólt semmit.

Végre is Etelkának kellett a beszéd fonalát folvenni, ami igen könnyen érthető már magából azon körülményből is, hogy hát iszen ő is csak nő volt, ha Aladár és Félix szerint a legtökéletesebb is! —

Nos hát uraim, töré meg a csöndet Etelka, ha megigérik, hogy válaszomban megnyugosznak és föltételeimet pontosan teljesitik, akkor felelek föltett kérdésükre: ha ezt előre meg nem igérik, akkor nem felelek!

— Igérjük! — volt az egyhangu válasz.

— Igy már aztán jól van! Uraim, be fogják látni, hogy e fölötte kényes ügyben, melyben nem is 2, — hanem 3 szív boldogságáról van szó, nagy könnyelműség volna azonnal határozni vagy dönteni! Engedjenek nekem *egy évi* gondolkodási időt! Mához egy évre jegyezzék meg kérem jól: Nagykarácsony ünnepének első napján délután 3 órakor — ugyanezen helységben találkozni fogunk; még pedig nagynénémnél, kit ezen találkáról még ma; de a találka napján megelőző héten is értesiteni fogok és akkor meg fogják tudni válaszomat!

— Elfogadják?

— El!

— Aki itt nem lesz, azt ugy fogom tekinteni, mintha szándékától elállott volna és akkor csak az jöhet figyelemben, aki megjelent.

— Beleegyeznek?

— Igen! — felelt Aladár.

— Ön nagyon kegyetlen! — felelé Félix; egy ily örökkévalóságot gondolkodási időül kérni.

Ne gondolja, főhadnagy ur; egy év nagyon gyorsan elröpül és aztán mi még elég fiatalok vagyunk arra, hogy egy évvel ifjuságunkat megtoldhassuk! — Aztán várjunk csak, még egy föltételt uraim! „Ezen egy év alatt önök közül sem szóval sem irásban rólam emlités ne tétessék; aki ezt megszegi, az szintén visszalépettnek fog tekintetni. — A viszontlátásra hát uraim, mához egy évre; holnap reggel elutazom! Isten önökkel; jó napot kivánok! —

Ezzel karjait az ifjakéi közöl kiszabaditva, villámgyorsasággal röpült tova a sima jég tükrén, mintha csak lábait, melyekre az imént épen azzal panaszkodott, hogy „nem biztosak“, egyszerre valami nagyon is biztosakkal cserélte volna föl.

Az ifjak egy darabig mereven bámultak a semmiségbe

— Szervusz Bódi! — elkiáltá aztán Aladár és mindegyik a maga utján siklott tova a jégen. —

* * *

(Vége köv.)

mellőzésével. Már előre tudva volt a községben, hogy választás szinezete alatt tulajdonképen a szolgabiró fogja kinevezni az ő meluk kegyeltjét. Ugy is történt, hiába tettek meg minden lehetőt a polgárok, hogy a szolgabiró cselét megakadályozzák, jelöltjüket mellőzte jóllehet legalább is 100 szavazó hozta ajánlatba. Popovits Dusán szolgabiró megjelenvén Kolluthon előleges terve szerint Urban Antalt jelölte ki, mellé 2 strohmannt, Weber Görgyöt és Kebert Mátyást. A két utóbbi, a mint kihirdettetett a jelölés rögtön visszaléptek, mire a szolgabiró kihirdette, hogy szavazásra nincs szükség: Urban György megválasztatott. — Már most mit szóljanak ehhez a község polgárai, a kik jogaikban sértettek meg? Hiszen az igazságot hiába keresik, mig a Tiszakormány fönn áll, a jogtiprás uralkodik.

* **Biboros érsekünk,** Haynald Lajos Bécsen keresztül Róma felé utazik, a pápa jubileumára. Utjában két napon át Bécsben tartozkodott, honnan Udinen és Florenczen át, hol a karácsonyi ünnepeket tölti, utazik Rómába. Rómába e hó 27-én érkezik meg a bibornok.

* **Elcsipett tolvaj.** A multkori számban „Beküldetett“ czimű hirünkre, vonatkozólag helyre igazitásul közöljük, hogy az Apolló utczai Eibach féle házból ellopott 2 boros hordó törvénytelen tulajdonosa, Eri Sándor pacséri illetőségű csavargó személyében — Nikolits alkapitány úr erélyes intézkedése folytán megkerült. Ez alkalommal a rendőrség azt is kideritette, hogy az illető padot, mázsát, vedret, és több ily apróbb tárgyakat is ellopott és azokat elárusitotta.

* **Tánczmulatságok** Zentán. Január hó 14-én a cs. és kir. tartalékos tisztek az ottani nagyvendéglőben jótékonyczélu tánczvigalmat rendeznek. — Január 21-én pedig a zentai izraelita nőegylet rendez tánczfüzérkét.

* **Karácsonyfa-ünnep.** A helybéli nőegylet mindenkor védőszárnyai alá veszi azokat, a kikről a sors megfeledkezett: minden évben ellát vagy 100 gyermeket téli ruhával, hogy képesek legyenek iskolába járni. Idén is 102 szegény gyermeknek tette igazán örömünnepé a karácsonyt, 102 gyermeknek adott teljes téli ruházatot és hozzá egy kis gyümölcsöt és süteményt. Az ünnepély pénteken délután 3 órakor folyt le a városháza nagytermében, a hol egy nagy, diszes karácsonyfa állott. Bevezetőül Dr. Margalits Ede, a nőegylet buzgó titkára, magvas beszédben megemlékezett a nőegylet müködéséről, ezen ünnepély czéljáról és a gyermekekhez fordulva, őket szorgalomra és vallásos, jó magaviseletre buzditotta, hogy majdan a társadalom hasznos, kitartó polgárai legyenek. — Ezek után az egylet néhány tagja kiosztotta az ajándékot a mit örömtől ragyogó arczczal fogadtak a kis gyermekek.

* **A Keresztur-Verbászi belvizrendező** társulat e hó 17-én Rácz György ur elnöklete alatt megtartott közgyülésén a társulati tagok nagy számban jelentek meg. Képviselve volt 8300 hold után 166 szavazat, a földmivelési ministerium részéről Zlinszky ur jelent meg. Az ezen közgyülésre kitüzött tárgyak behatóan és részben hoszszasan lettek megvitatva, és valamennyi felett egyhangulag hozott a közgyülés határozatot. A közgyülés tagjain észrevehető volt, miszerint mindenki elodázhatlannak tartja a lecsapoló árkoknak kitisztitását és jókarban tartását, a melyre holdanként 20 illetve 40 krajcár meg is szavaztatott. Legélénkebb eszmecserét idézte elő a 6-ik tárgy, a mely a Hodság-filipovai határról ereszkedő belvizeknek ezen társulat főárkába való jogtalan leeresztésére vonatkozott. A közgyülés utasitotta a választmányt hogy az illetékes hatóságoknál a szükséges lépéseket megtegye az iránt, hogy a nevezett határok földbirtokosai — a mennyiben tavaszig az általuk tervezett külön vizlecsapoló árkot nem készitenék el — illetve a községek mint testületek a vizjogi törvény értelmében a Keresztur-Verbászi érdekelségbe bevonassak és a megfelelő pénzbeli fizetésre szorittassanak. — A Ferencz-csatorna balparti társulat közgyülésére a tagok csekély számban jelentek meg, ennek közgyülése elhalasztatott.

* **Idylli élet Szabadkán.** Napirenden van Szabadkán a botrány különböző neme, majd az ottani újságok, majd meg az intelligens czimet bitorló városi polgárok játszák az utálatos szerepet. Veszekedni, verekedni, ez a jelszó. Legújabban Mamusich Ágost, a ki a mult képviselőválasztások alkalmával választási elnök volt, Buchwald Lazár szabadkai ügyvédet és a „Szabadkai Hirlap“ szerkesztőjét nyilt utczán megtámadta s több ütést mért rá botjával, melyeket a megtámadott karjával fogott föl. A támadás oka, mint mondják, egy a „Szabadkai Hirlap“-ban megjelent czikk, a mely Mamusichot a Szerb György vizsgáló biztos által a megtámadott képviselőválasztás ügyében vezetett vizsgálat alkalmával tanusitott magatartásáért gyávának mondta. Mamusich a czikk következtében provokáltatta Buchwaldot, a ki dr. Mukics Károlyt és Vojnics Sándort nevezte meg segédekül. A segédek azonban az ügyet becsületbiróság elé akarták terjeszteni, mert Mamusichnak állitólag még van néhány elintézetlen becsületbeli ügye. Mamusich a segédek ajánlatát nem fogadta el; hanem az emlitett támadás által akart elégtételt szerezni. — Kell ehhez kommentár is?

* **Jutalomjáték.** Dombaynénak társulatunk elsőrangú és közkedveltségnek örvendő drámai hősnőjének kedden lesz jutalomjátéka Dumas világhirű „Cameliás hölgy“ében. Azt hisszük fölösleges közönségünk figyelmét e jeles művésznőre felhivni. E pár nap, a melyen még játszik a szintársulat, reméljük a kitünő repertoirehoz méltó látogatásnak fog örvendeni.

* **Zsidó egyházi dalok magyar nyelven.** Eddig a zsidó egyház vallásos szertartásai alkalmával csak a régi zsidó nyelven irt dalokat énekelték. Most azonban egy nagy nevű költőnk, Kiss József, magyar nyelvű vallásos zsidó dalokkal ajándékozta meg a zsidó egyházat. Kiss Józsefet ugyanis a budapesti zsidó hitközség már régebben megbizta, hogy a zsidó egyházi szertartások alkalmával használt zsidó dalok helyébe, magyar egyházi dalokat irjon. Kiss József e megbizásnak megfelelt s a budapesti sip-utczai egyházi helyiségben bemutatta nagyszámu közönség előtt szertartásos énekeit, melyek megzenésitve a zsidó egyházak szertartásainál lesznek használandók. A magyar zsidó egyházi énekdalok részben egészen önállóan, részben pedig a régi zsidó dalok figyelembevételével készültek.

* **Fölmentés a népfölkelési szolgálat alól.** A népfölkelési törvény végrehajtása tárgyában a belügyminister az ország összes törvényhatóságaihoz körrendeletet intézett felszóllitva azokat, hogy a népfölkelés kötelezettségében álló ama központi és járási tisztviselőkről rendezett tanácsu városi, és községi közegekről továbbá a vármegye felügyelete alatt álló ama magántébolydák, kórházak és gyógyszertárak személyzetéről, nemkülönben a községi és körorvosokról, kiknek az általuk jelenleg elfoglalt polgári állomásokon való megtartását, közszolgálati tekintekből elkerülhetetlenül szükségesnek tartják, haladéktalanul kimutatást terjesszenek föl, hogy a belügyminiszter azoknak felmentését a honvédelmi minisztertől kieszközölhesse. A fölmentés mindaddig érvényben marad, mig az illetők nélkülözhetetlensége fennáll.

* **Szintársulatunk** a jövő hó elején alhagyja Zombort. A téli idény második felét Szatmáron fogja tölteni, hová Fehérvári Ottó ügyvezető már hétfőn utazik a bérletgyüjtés végett.

)(**Lapunk olvasói** mellékelve veszik mai számunkhoz a kitünően szerkesztett s méltán közkedveltségnek örvendő „Budapesti Hirlap“ előfizetési fölhivását.

)(**Gyógyszerek** hamisitása. Már volt alkalmunk felemliteni, hogy a gyógyszerek hamisitása mesés mérveket ölt. Most abban a helyzetben vagyunk, hogy figyelmeztethetünk egy szerre, mely jósága és közkedveltségénél fogva a legnagyobb mérvben hamisittatik utánoztatik. Ez a 40 év óta ismert és az egész civilisált világban Dr. Popp udvari fogorvos Anatherin szájvize, mely 50 krajczáros, 1 frtos és 1 frt 40 kros üvegekben minden gyógytárban kapható. Miután azonban e szájviz kitünő volta folytán igen keresett czikk, az illető hamisiték valami nagyobbrészt ártalmas kotyvalékot készitnek. „Anatherin szájviznek“ nevezik el, sőt gyakran Popp dr. nevét is felhasználják, hogy a könnyenhivő közönséget lépre vigyék, ami annál is inkább sikerül nekik, mert az ő mixturátjukat olcsóbb áron adják, a vevőnek azt állitva, hogy ez valódi Anatherin-szájviz. E hamisitások oly általánosak, hogy csupán az Osztrák-Magyar monarchiában, százával léteznek ilyenek, melyekkel szemben a valódi Anatherin-szájviz feltalálója Popp dr. ur, a legszigorubb rendszabályokat foganatositotta. A ki fogai és szája szépségét és egészségét fenn akaja tartani, csak a valódi Popp-féle Anatherin szájvizet fogadja el, mely minden gyógytárban található. Helyben kapható: Sauerborn K., Saly A., Gállé E. gyógyszerészeknél: Heindlhofer R. és Falcione G., Weidinger S. és Zs. kereskedésében.

)(**Fényes rehabilitáczió.** Tudva levő, hogy Zellerin Mátyás az ország egyik legelőkelőbb gyárosa, udvari szállitó, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa és a Ferencz József rend lovagja ellen egyik elbocsátott hivatalnok bosszuból hamis feljelentést tett olyképen, hogy azt állitotta, miképen ez elsőrangu czég a kormányt a megrendelésére eszközölt munkálatoknál mogröviditette. E feljelentés folytán megindított elővizsgálat következtében azonban a m. kir. büntető törvényszék e hó 12-én kelt 44135 számu végzésével a további eljárást a czég ellen beszüntette, mert az elővizsgálat folyamán minden kétséget kizárólag kiderült hogy az egész hamis vád roszakaratu boszu kifolyása és minden részében alaptalan. E végzés indoklása kiemeli, hogy a belügyi-, vallás- és közoktatásügyi és pénzügyi miniszteriumok által a hamis vádban emlitett helyeken, igy többek közt a klinikánál, a Herkules fürdőben a nemzeti szinházban, az operaházban stb. eszközölt alapos helyszini vizsgálat kideritette, hogy e czég által az emlitett helyeken végzett nagyobb szabásu viz- és légszeszvezetéki, fürdő és vizmű berendezési munkálatok kifogástalanok és teljesen megfelelnek a szerződési feltételeknek. — Hazánk e diszes és nagyszabásu ipartelepének ily fényes rehabilitáczióján minden jó hazafi, csak örülhet.

)(**75 krajczárért** egy egész honapig bárki egy jól szerkesztett népies irányu ellenzéki kis képes politikai napilapot járathat: a KIS UJSÁG-ot, mely Budapesten Wodianer F. és Fiai budapesti könyvnyomdász, könyv- és hirlap-kiadóhivatalában jelenik meg. A „KIS UJSÁG“ nemzeties ellenzéki politikát követ, szivós kitartással, lankadatlan erélylyel küzd a haza boldogságáért, s a honfenntartó magyar faj uralmáért. A „KIS UJSÁG“ nagy gondot fordit, hogy olvasóinak igényeit minden tekintetben teljesen kielégitse. Ugy a főváros, mint az ország és a külföld minden hirét naponként hiven és gyorsan közli. A nevezetesebb napi eseményeket szép kivitelü képekkel illusztrálja. Ezenkivül rendkivül érdekfeszitő, — többnyire a fővárosi életből meritett — regényeket közöl, a melyek bárki által könnyen élvezető népies nyelven vannak megirva. Előfizetési árak félévre 4.40: egy negyed évre 2.25 és havonkint 75. kr. — Mutatvány-számok bárkinek ingyen küldetnek. 2—3

)(**Hatásos gyógyszerek.** Ma, midőn mindenféle kontárkodó ember ajánl u. n. „hatásos“ gyógyszereket, nem eléggé ajánlható, hogy csakis szakemberek által készitett szereket vásároljanak, mert ezek csak hosszu buvárlatok után és képzettségüknek megfelelő komolysággal bocsátják szerüket a közönség elé. Fáczányi Ármin igen tekintélyes bpesti gyógysz. ur ezetött másfél évtizeddel hosszu tanulmányozás után állitotta össze a most már országszerte ismert magyar édes mustárját, mely mindennemű gyomorbaj és ezekből származó betegségeknél bámulatos eredményt mutat fel. E sorok irójának volt alkalma a több ezer számra menő köszönő levelekbe tekinteni, melyek legtöbbje 1—2 heti használat utány igen sulyos esetekben tökéletes meggyulásról tesznek tanuságot.

)(**Az én házi szerem.** Teremi. (Kisküköllő.) Tekintetes úr! A Brandt Rich. gyógyszerész svájezi labdacsait — 4 dobozzal — megkaptam, mondhatom, hogy azok kitünő szolgálotot tettek gyakori fejfájásban ú. n. migrénben szenvedő nőmnek. Mintegy $1^1/_2$ évig használta igen jó háziszerül, s a labdacsokkal csakugyan czélt is ért. A svájczi labdacsok folytonos használatával egészségünket föntarthatjuk, s ezért én a svájczi landacsokat (egy doboz ára 70 kr. a gyógyszertárakban) mindenkinek legjobb akaratból ajánlom, bár minden háztartásban megvolna! Tisztelettel Brazdilik Antal uradalmi kertész. Mivel Magyarországban Brandt R. gyógyszerész svájezi labdacsainak sokféle utánzatai léteznek, a valódi felismerhetése vegett gondosan meg kell nézni, hogy mindenik dobozon, rajta van e a védőjegy: egy fehér kerestt vörös mezőben s Brandt Rich. névaiáirása.

A 25,000 példányban megjelenő

„Budapest“ cimü képes politikai napilap, — mely közelebb XII-ik évfolyamába lép — évről-évre nagyobb elterjedésnek örvend. Ma már annyi példányban jelenik meg, hogy két rotációs-gépen nyomják, a mi hirlapirodalmunkban valóban páratlanul álló eset. A „Budapest“ e szokatlan elterjedését egyrészt határozott nemzeties független irányának, másrészt pedig eredeti rajzok után készült képeinek köszönheti, melyek naponta megjelennek, különösen pedig annak, hogy nem nyujtja el az esemenyek leirását, hanem röviden velősen, gyorsan ad hirt mindenről a mi ugy a hazában, mint a külföldön történik. Vezércikkeit közéletünk jelesei, s orsz. képviselők irják. Tárcarovata élénk és változatos. Folyvást három érdekfeszitő, de irodalmi szinvonalon álló regényt közöl egyszerre; az egyiket naponként illusztrálva. Nagy sulyt fektet a közgazdasági rovatra is a mely — a többi lapoktól eltérőleg, — bárki által könnyen érthető irányban szerkesztetik. Ezenkivül hetenként „Uj Budapest“ cim alatt humoros mellékletet csatol képekkel a főlaphoz. A gazdáknak, iparosoknak, lelkészeknek, tisztviselőknek, tanitóknak, szóval azoknak, a kik bokros napiteendőik mellett nem érnek rá sokat olvasni de azért mindenről alapos tájékozást óhajtanak nyerni, — bátran ajánljuk a „Budapest“-et, mert — terjedelmét tekintve, — tényleg ez a legolcsóbb lap hazánkban. — Előfizetési ára egy hóra csak 1 frt; negyedévre 3 frt; félévre 6 frt; egy évre 12 frt. A „Budapest“ előfizetői még a következő kedvezményben részesülnek: aki egész évre előfizet s az a előfizetési összeget (12 frt) egyszerre küldi be, az a „Budapest Nagy Képes Naptárát“ ingyen, aki fél évre előfizet s az előfiizetési összeget (6 frt) egyszerre küldi be, az a „Budapest„ Kis Képes Naptárát ingyen vagy a Nagy Képes Naptárt 40 krért, aki negyedévre fizet elő s az előfizetési összeget (3 forint) egyszerre küldi be: az a „Kis Képes Mese-Naptárt“ ingyen vagy a Nagy Naptárt 50 krért, vagy a Kis Naptárt 25 kr. kedvezményes ár mellett fogja kapni. Mutatványszámokkal bárkinek ingyen szolgál a „Budapest“ kiadóhivatala. IV. k. Sarkantyus-utca 3. sz. a. 2—2

)(**Budapesti hirlap:** Hogy a magyar sajtó az utóbbi évek alatt hova fejlődött, annak legszembeszökőbb bizonyitéka a „Budapesti Hirlap“ Magyarország legterjedtebb legkedveltebb ujsága, a mely naponkint immár annyi példányban jelenik meg, amennyit eddig nem mutatott föl nálunk egyetlen egy magyar lap sem; jele ez a a müvelt magyar közönség oly mérvü bizalmának, a minővel sajtónknak még egy organuma sem dicsekedett. A „Budapesti Hirlap“ progammját: magyar szellemben működni a magyarságért, fényesen igazolta az olvasóközönség, pártkülönbség nélkül. A lap vezércikkei mindig a közvéleményt fejezik ki függetlenül és nyiltan; tárcza- és szépirodalmi rovatai becses és érdekes olvasmányok egész tömegét adják; a napi eseményekről pedig úgy a szerkesztőség belső tagjai mint külső dolgozótársak munkája által oly gyors, hű és kimeritő értesitésekkel szolgál, mint Magyarországon egyetlen más lap sem. Ugy a haza vidékein, mint az egész külföld nagyvárosaiban saját tudositói vannak, a kik minden nap táviratokban közlik a „Budapesti Hirlap“-pal a nevezetesebb eseményeket. E naponkint oly bő és érdekes tartalommal megjelenő lap kedves vendége lehet minden magyar háznak és szivesen láthatja minden család is, mert a szerkesztőségnek gondja van rá, hogy a „Budapesti Hirlap“ mindig a jó izlést szolgálja. Még december hóban kezdi közleni Ohnet György, a kitünő francia iró „Akarat“ cimü legujabb regényét, a melynek magyar forditása a „Budapesti Hirlap“ kizárólagos tulajdonát képezi. „Serge Panine“, „Lise Fleuron“ és „A hámoros“ nagynevű szerzőjének e müve, mely erdetiben most jelenik meg, méltó a többihez, sőt az eddig ismert részek után egyhanguvá kezd lenni a vélemény, hogy Ohnet önmagát multa felül ez alkotásában. A január 1-sejével belépő uj előfizetők a regény kezdetét ingyen kapják. Rendkivüli elterjedése mellett rendkivüli olcsósága is: negyedévenkint csak 3 frt 50 kr., egy hóra 1 frt 20 kr. A „Budapesti Hirlap“ megérdemli, hogy eddigi nagy sikere jobban fokozódjék és maradjon mindig a magyar közönség kedvence. Az előfizetések vidékről legczélszerübben postautalványnyal eszközölhetők következő cim alatt: A „Bubapesti Hirlap“ kiadóhivatalának, IV. kerület, kalap-utcza 16. szám. 2—3

Irodalom.

— **Világ Tükre** czimen Kulcsár Ernő (a „Nemzeti Hirlap“ szerkesztője) szerkesztése alatt és Rózsa Kálmán és neje (nyomdatulajdonos czég) kiadásában, mulattó és ismeretterjesztő kép s havi folyóirat indult meg Budapesten. Az első szám tartalmából itélve, e folyóirat elősegiteni van hivatva népünknél az önművelődést s bárkinek, bármely más lap olvasójának is kellemes szórakoztatóul szolgáland. Az első szám tartalma következő: Ujévre. (vers) — XIII. Leo pápa. (arczképpel.) — Róma. (10 képpel.) — Ben Hur. (Regény Krisztus idejéből.) — Alkonyatkor. (Vers.) — A gyujtogató fia. (Elbeszélés. — A rózsa-tündér. (Andersen meséiből.) — Az üveggyártás. (1 képpel.) — Az erdélyi szászok. (4 képpel.) — Mikor én felelős szerkesztő voltam. (Humoreszk.) — Az uj világnyelv. (1 arczképpel.) — A csók a jogi életben. — Pálmaágak. (Aranymondatok a bibliából.) — A Deák-szobor. (1 képpel.) — A rokka mellett. (Karácsonyi történet.) — Alusztok békén. (Vers.) — A semmiházi. (Beszély.) — Egy forradalmi naptár. — Mindenféle (Mulattató és ismeretterjesztő apróságok 8 ábrával.) Talányok, szerkesztői üzenetek, stb. — Egy füzet 64 nagy negyedrét oldalra terjed s e mellett előfizetési ára csekélységnek mondható: Egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyed évre 1 frt. Mutatványszámot bárkinek ingyen és bérmentve küld a kiadóhivatal, ha eziránt levélben vagy levelezőlap utján hozzáfordul. A czim: „Világ Tükre“ kiadóhivatala. Budapest, ősz-utcza 30. sz.

Értéktőzsdei hetijelentés.

A „Magyar Mercur“ tudositása.

A lefolyt hét első napjaiban a háboru bekövetkezéséről világgá bocsátott vészhirek miatt a tőzsde üzletmenete lanyha volt és az értékek majdnem kivétel nélkül árhanyatlást szenvedtek. A hét vége felé azonban ismét örvendetes visszahatás mutatkozott, a mi a Bécsben összeült minisztertanács abbeli határozatának tulajdonitható, hogy egyelőre semmiféle rendkivüli óvó intézkedéshez nem nyulnak és rendkivüli kiadásokat nem vesznek igénybe. Ennek hirére a legtöbb értékben ismét áremelkedés állott be. Jelenleg a helyzet olyan, hogy akár jobbra akár rosszabra fordulása tekintetében bizonyosra semmi sem vehető. A bankrészvényekben eleinte nagy volt a kinálat, később azonban nagyobb vásárlások által javulás állott be. A járadékok alacsony árfolyama a tőkepénzeseket tetemesebb bevásárlásokra buzditotta, minek következtében is jeléntékeny áremelkedést tüntetnek föl. A helyi piaczon nyomott volt a hangulat; sorsjegyekben gyönge üzlet, vasuti értékpapirban nagy kinálat mutatkozott. — Értékpapir- és sorsjegytulajdonosoknak készséggel szolgál felvilágositással a „Magyar Merkur“ kiadóhivatala. Budapest, hatvani utcza 15. sz.

Nyilatkozat.*)

Tekintetes Vujevich Zakár ügyvéd, zombori lakos és ns.-militicsi földbirtokos, néhány nappal ezelőtt, atyám Juhász Mihály előtt, rólam beszélve, a következőleg nyilatkozott: „Meg fogom neki mutatni, hogy koldusbotra juttatom!“ Nem tudom, ezen emberbaráti szándék atyám vagy ellenem irányul-e, de ugy hiszem, ha e nagy lélekre mutató, nemes elhatározását valósitania sikerül, az dicsőségére fog válni.

Az érdeklődőknek részletekkel is szivesen szolgál

Zomborban, 1887. december 20-án

Juhász Jenő,
kir. törvszéki aljegyző.

*) E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.

CSARNOK.

A honvéd özvegye.

— Elbeszélés. —

Szlebenburger Károlytól.

Uram! ne nevezzen többé anyjának!

„De édes jó anyám!“

„Nekem nincs gyermekem!“

„Az örök Isten szent nevére! anyám, anyám! mit jelentsenek szavaid?“

„Hallgasson meg“ — mondá Doroginé az előtte remegve álló ifju Alexiusnak, kivel e párbeszédet a pazar fénnyel diszitett teremben folytatá. Az éltes nő kezében egy hirlapot izgatottan szorongatott, majd kérő szemekkel jelölé ki Alexiusnak maga mellett a helyet, melyre a fiatal ember mgkövülten ereszkedett le.

„Figyeljen uram!“

„Anyám, anyám!“

„Férjem honvéd volt, — folytatá szavait Doroginé — önvédelmi harczunk szent, de véres küzdelmeiben oroszlánbátorsággal küzdött.

Budavár ostrománál azon félistenek között, kik első sorban a vár falaira törekedtek, ő is ott harczolt; néhány létrafok volt előtte, hogy az ellenség gyilkoló tüze közt a vár falára ugorjék, a midőn a túlterhelt létra ketté tört, s férjem az alant meredező szuronyok egyikére oly szerencsétlenül rohant le, hogy mire már a várfalon nemzeti zászlónk lengett, férjem szemei megüvegesdtek, azt nem láthatá, s a diadal-mámor öröm kiáltásait nem hallhatá: és én férjemnek csak holt testét ölelhetém. Óh! e szurony engem örökre bánatos özvegygyé, s három éves egyetlen kis fiunkat árvává tevé . . . . Elzárkozva az emberek zajától, csak magamban sirtam zokogtam; könnyeztem örömét a diadal fölött, könnyeimmel végtelen fájdalmam nyilvánításával nem lohasztám; hisz magyar nő honvéd neje voltam; Istenem akarta, s hazám kívánta ez áldozatot. Magyar nőnek nyilvánsan könnyezni nem szabad a nemzeti közörömben.“

„Anyám, sokat szenvedett jó anyám!“ rebegé Alexius.

„Folytatom uram! — — Pár nap mulva kis fiammal s néma fájdalmammal távoztam a fővárosból Debreczentől nem nagy távolságra eső birtokomra. Lelkem szentebb érzelmei és szeretetem összessége gyermekemben összpontosult. Nap nap után mulott, a midőn önvédelmi harczunk fénylő egére zord felhőként ereszkedett le az osztrákoktól segélyül kért orosz haderő betörésének hire. A duló vihar, nemzetemet enyészettel fenyegető vész, mindinkább közeledett az én birtokom felé is, a környék lakói menekültek, én azonban férjem öreg hü szolgájával s pár asszonycseléddel kastélyomban maradtam, azt gondolva, hogy a sujtó Istenség keze azon nagy csapásban, a melyet férjem elvesztésével reám mért, már kifáradt, de hisz veszteni valónk — az életen kivül mi lehetett egyéb? Az életet előttem kis árvám jövője tette kivánatossá. És mégis a létemet végkép összezuzó csapás csak ezentúl következett be.

Kis fiam egyik verő fényes nap alkonyán gondtalanul játszék kastélyunk kapuja melletti pázsiton, a midőn egy kozák század, élén egy kapitánynyal, őrült sebességgel kanyarodott be a nyitott kapun, a lódörömbölést egy velőtrázó gyermeksikoltás multa fölül, a százados lova gázolt szeretett kis fiamon keresztül, s éltem üdve a vaspatkók alatt nyögé ki ártatlan lelkét. Mindez egy pillanat műve volt, s mindezt kastélyom ablakából — a nélkül, hogy segély kiáltást hallathattam vagy segélyére siethettem volna, — látnom kelle. Elmezavartan, mint pokolbeli furia, rohantam a lépcsőzeten lefelé, a lováról leszálló századoshoz igyekeztem, s egy pillanatig meredt szemekkel néztem reá, mintegy leikembe vésve fiam gyilkosának vonásait s a másik pillanatban ékteles silkoltással vetettem reá magam s tiz körmöm véres barázdát szántott napbarnitott arczán s a vad harczfi erre ökölbe szorított jobbjával oly hatalmas csapást mért reám, hogy eszméletlenül rogytam össze.

Mi történt velem ezután, azt csak öreg cselédem rövid elbeszélése után vázolhatom. A százados, midőn összeestem kardot rántott s át akart dőfni, de szándékában egy tiszttársa akadályozta meg, szikrázó szemekkel állták körül s szolgám előtt értelmetlen szitkokat hangoztatva, majd engem, az eszméletlent a pinczébe dobtak s ajtaja elé egy kozákot állitottak. A százados tiszttársaival szobáimban helyezkedék el, rugdalva, tördelve butoraimat, az udvaron pedig a katonák dorbézoltak. Hosszú órákon át öntudatlanul feküdhettem a nyirkos pinczehelyiségben, a vadállatot is megbénító fájdalom s a hatalmas ütés növelte aléltságomat, a melyből csak öreg szolgám gyöngéd ránczigálása s halk suttogása téritett némileg magamhoz.

„Jó asszonyom az ég szerelmére térjen magához menekűljön.“

„Mi történt? — — — hol vagyok?“ . . . . kérdém elhaló hangon.

S hü örögem suttogva mondá el a történteket s azt, hogy az őrizetemre rendelt kozák pálinkától teljesen megittasodva, mély álomba merülve hever pinczém ajtaja előtt, kitől elhányt köpenyét és csákóját összeszedve s rám adva nógatott, unszolt a menekülésre. Roskadozó léptekkel haladtam a sötét éjben az udvaron szerte horkoló kozákcsoport közepett, szobáimból a tisztek dőzsölő rekedthangú monoton éneke hallatszott le, öreg cselédem visszamaradt, nehogy, kettőnket hamarabb észre véve, engem is veszélybe döntsön, a katona képeny eltakarta női öltözékemet s én fel nem ismertetve jutottam ki udvaromból a szabadba, itt elhányva magamról az útálatos mezt, czéltalanul inogó léptekkel haladtam lelkemben oly marczangoló fájdalommal, a melyet az örök gondviselés tán nem is a törékeny emberiség számára tartott fenn. S ki nem fejezhető kinos érzelem minduntalan meggyökeresité lábaim. „Vissza vissza! gyermekem holttestéhez, vissza! gyermekem gyilkosához“ fuldoklám. Borzalomteljes út volt ez, a sötét éj némasága, a járatlan utak bizonytalansága, kimerültségem már már erőt vett rajtam, a midőn távoli koesizörgés moraja hallatszott; kiáltozni kezdék, a zörgés erre mindinkább erősbödött s én is végső megfeszitéssel kettőztetém lépteim, a kocsi végre utamat keresztezé, mentve valék. A magyar tábor felé menekülők voltak, kik engem már ájultan emeltek kocsijukra s itt eszméletem újolag elhagyott, mire magamhoz tértem, már biztos hajlék alatt voltam, gyengéd ápoló kezek érintését érezém. Több napon át feküdtem itt élethalál között, környezetem örködő ápolása megtartott az életnek. Itt hallám azonban, hogy a dorogi kastélyt a kozákok felgyújták és szétdúltták s odahagyott füstögő üszkei között egy gyermek és egy férfi csontavázai fehérlenek. E csontok kis gyermekem s hü szolgám csontjai valának. De itt jutott tudomásomra az is, hogy a kastélyomat felduló kozákcsapat parancsnoka: a gyermeket eltipró Dondorov Konstantin százados. Arcza amaz iszonyatos pillanatban kitörülhetlenül vésődött lelkembe s nevének tudata bosszúm biztositékává vált. Bosszú, vérbosszú emészté ezentúl létemet.

Ezutáni szabadságharczunk a világosi fegyverletéttellel csakhamar véget ért. A nagy küzdelmes napokra sötét éj következett. Az orosz sereg kitakaradott a véráztatta földről s vele Dondorov százados is. A gyermekétől megfosztott anya sürü átka és el nem oltható bosszúvágya követé és szemmel tartá öt.

S én a gyenge nő eltökéltem folkeresni a férfiút, bárhol tartózkodjék is. Oroszul kezdtem tanulni s egy tekintélyes oroszlapot járattam, a melyből pár hónap mulva értesültem, hogy azon kozák ezred Varsóban tartózkodik. Útlevéllel ellátva odaérkeztem. A katonai laktanya mellett leselkedve, óránkodva kétszer láttam Dondorovot kilovagolni, de közelébe nem juthattam, hogy törömet, önvesztemmel bár, szivébe mártsam; egy izben mint kéregető, lakosztályába hatoltam be, a százados ismét nem volt honn, itt értesültem, hogy Dondorov neje mig ő hazánkban kegyetlenkedett, elhalt; kis csecsemő fiú gyermeket hagyván hátra. Ah! tehát így van ez jól, gyermekemért gyermek. Megölni ez ártatlant? . . . . nem nem! de megfosztani atyját tőle igen! Tervemet pár nap mulva végre is hajtám . . . . — és itt Doroginé sebesen kezdé befejezni szavait, szemeit élesen szegezve Alexiusra — a gyermeket elraboltam, magamhoz vettem és neveltem; de hazámba visszatérni — Dondorov fölkeresésétől tartva — csak évek mulva mertem. S ez elrablott, ez atyjától megfosztott, e fölnevelt?“ . . Ez utolsó szavánál Alexius izgatottan halálsápadtan emelkedett föl helyéről. Az anyjának vélt Doroginé bekezdő szavai világossá lettek előtte. Az elrabolt, a fölnevelt — ő vala! Ajkainak vonaglása, lelkében duló vihart sejteték! tompa hangon töré meg a csendet:

És atyám!? . . . .

„Olvassa uram!“ válaszolá Doroginé, a kezében levő hirlapot az ifjúnak átnyújtva, ki lázas mohósággal futá át a következő sorokat: „Az 1849-iki orosz invázióból nálunk is vad kegyetlenségéről ismeretes Dondorov Konstantin még százados, jelenleg a Sipka szorost körülzáró egyik kozákdandár parancsnoka, egy kémszemle alkalmával, a törökök által megtámadtatva, vad kegyetlenséggel vagdaltatott össze s holtteste a veziknyei völgyben található fel.“

Az ifjú kezéből görcsösen ejté ki a hirlapot s Doroginé lábaihoz roskadott; az özvegy szemei az ifjúra tapadtak, szavai kisértetiesen hangzának.

„Válasszon uram! E kebel nem hordta önt, anyja nem vagyok; e föld nem hazája, visszatérhét ősei honába. A bosszu művét a sors keze fejezte be. Válasszon!“

„Végzetem, igaz, nem magyárnak szült, — szólt felegyenesedve az ifju — de e nemesen bosszuló kezek magyarnak neveltek; a nagy orosz birodalomban egy ember nem számit, de a Kárpátok földjén igen!

„Asszonyom — anyám én itt maradok — fiad vagyok!“ És Doroginé év tizedek óta, az első csókot nyomta az ifjú homlokára.

NYILTTÉR.*)

Fekete satin merveilleux, (egész selyem **1 frt 50 krtól** meterenként frt 45 krig szétküld egyes ruhákban s egész darabokban vámmentesen házhoz szállitva **Henneberg G.** selyemgyári raktára (cs. és kir. udv. szállító) **Zürich.** Minták postafordultával. Levelek 10 krral bérmentesithetők.

*) E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.

Felelős szerkesztő és kiadó-laptulajdonos:

Dr. MOLNÁR GYULA.

Mely cigaretta-papir a legjobb?

Ezen, minden czigarettázóra nézve nagyon fontos kérdés már a kétségtelenebb módon bebizonyult. Nem üres reklám, hanem elsőrendű tudományos személyiségek által összehasonlitott vegyelemzések alapján a forgalomban előforduló jobb minőségü czigaretta-papirok között a

„Les derniéres Cartouches“

Braunstein Fréres gyárából.

PÁRIS,

65 Boulevard, Exelmans,

mint jóval könnyebb és legjobb czigarettapapir elismertetett. Mivel ez már többi közt dr. Pohl tanár által a bécsi vegytani egyetemen, dr. Liebermann tanár a budapesti állami vegykisérleti állomás-főnöke által megállapitott 1887. julius hóban. Dr. Soyka Higienia-tanár által a prágainém. egyetemen egészségügyi szempontból ujabb összehasonlító vegyelemzést a lehető legfényesebb eredmény koronázta a mennyiben a „Les derniéres Cartouches“ czigarettapapir 28—74 %-al könnyebb és hogy a dohányfüsthez 28—77 %-al kevesebb idegen alkatrészt tartalmaz, mint a többi vegyelemzett papir. — Valódi csak azon papir, melynek ettiquettje mellékelt rajzhoz hasonló és Braunstein Fréres czéget viseli.

A gyár czigarettapapirjainak és czigarettahüvelyeinek nagyban elárusitása végett

BRAUNSTEIN FRÉRES

saját czége alatt Bécsben, II. ker. Negerlegasse 8. szám alatt raktárt nyitott, továbbá kapható minden nagyobb ilynemü czikket árusító kereskedőknél. 8—50

Több száz szobára folytonos készletben tartok

asztalos és kárpitos butort

a legegyszerűbb kiviteltől a legfinomabb csakis szolid minőségben legolcsóbb gyári árak mellett

Steinbach Sándor

kárpitos, diszitő és butorgyáros

Budapest, Ferencz József-tér 6.

a lánczihíddal szemben az uj rendőrségi palotával szemben.

Menyasszonyi kelengyéknél és nagyobbmérvü berendezéseknél megfelelelő engedmény. Különösen ajánlható: A kedvelt rugalmas ágybetétek (egész ágyberendezés egy darabban) díja 12 frt. Ugyanez mint ottoman használható 14 frt, a hirneves gargon-támlányok (támlány-ágyak) 30 frt. saját szabadalmazott találmány.

Kivánatra raktárom egyes butordarabjának eredeti fényképét megküldöm.

Figyelmeztetem a t. cz közönséget óvakodni a fővárosban egy idő óta napfényre vergődött oly sokatigérő butorczégektől, mint asztalos társaságok és szövetkezetek valamint butorelárusitóktól magánlakásokon, állitólag uraságok elutazása (a lakás egyszersmind bérbeadása mellett) vagy egyéb okok miatt, melyek majdnem kivétel nélkül a t. cz. közönség ámitására és tévutra vezetésére szolgálnak; azon helyzetben vagyok, szolid gyártmányokat olcsóbban szállithatni, mint az itt megjelöltek csábító eljárásuk daczára.

Képviselőségem: Zomborban, főutcza, a zombori takarékpénztárral szemben, **ADLER A.** kárpitos és butor-raktárosnál, kinél az összes butoraim **fényképei** valamint szövetmintáim megtekinthetők. 4—12

Hungária-kávé

tisztán használva pótolja a drága ázsiai kávét s egészségesnek, ugymint betegeknek feketén vagy tejjel vegyitve egyaránt kitünő tápeledel. Gyomor- és bélhurut, rosz emésztés, gyomortól eredő fejfájás, vérszegénység, elsóványodás- és székrekedés ellen orvosi tapasztalatok és ajánlatok szerint legsikeresebb szernek van elismerve, továbbá

„Szalády-kávé“

uj pótkávé, azok részére, kik az ázsiai kávét nélkülözni nem tudják, ahhoz vegyitékül, kitünő kávé javitó pótszer, mely szép szint és kellemes zamatot kölcsönöz s a külföldi pótkávékat jóval fölülmulja.

Kapható a feltaláló: 6—12

Szalády Antalnál Budapest, Andrássy-út 87-ik szám és minden nevezetesebb fűszerkereskedésben helyben és vidéken a meghatározott bolti árakon.

Zomborban: Weidinger S. és Zs. és Sztrilich Zsiga uraknál.

Fontos

az étvágytalanság, gyönge emésztés, felbőfögés, gyomor- és bélhurut, nehéz lélegzés, májbaj, aranyér és egyéb a gyomortól származó betegségekben

szenvedőknek

FÁCZÁNYI ÁRMIN

gyógyszerész

Budapest, X. kerület, Kőbánya

által már másfél évtized óta készitett

magyar édes mustárja.

A fentebbi bajokban — bármily idültek — a legrövidebb idő alatt bámulatos eredményeket hoz létre, mit bizonyit ama rendkivül sok számu hálairat, melyekbe bárki beletekinthet. — Ára egy nagy üvegnek 1 frt, kis üvegnek 50 kr.

A csomagolási dij mérsékelt.

Tek. ur! A f. hó 5-én küldött 2 üveg mustár fogyatékban van. Az első üveget sem fogyasztotta el a nőm, már is igen nagy javulás állott be. Most már egy gyenge hét óta majdnem egészen jól érzi magát. Köhögése ritkán jön elő, a köpés könnyen felszakad és már semmit se szenved. Kérek még 4 üveget stb.

Sik-Abony, (u. p. D.-Szerdahely) 1887. dec. 16.

Matis Antal,

földbirtokos.

1—3

A müvelt magyar hölgyközönség számára ajánltatik:

I. „Magyar Háziasszony“

háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilap. A magyar hölgyek ezen szaklapja nagy elterjedésnek örvend a társadalom minden rétegében. Képviseli a nők összes érdekeit, hasznos tanácsokat ad és kellemes szorakozást nyujt akkor, midőn a nő elvégezte házi teendőit. Iránya olyan, hogy a család minden tagja, a serdülő leány a fiatal menyecske, a szerető anya, a gondos háziasszony és az öreg anyóka egyaránt élvezettel olvashatják. A csinos kiállitásu lapnak előfizetési ára: Egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyed évre 1 50 kr.

Előfizetések a „Magyar Háziasszony“ kiadó hivatalához intézendők és a hó bármely napjától elfogadtatnak.

A „Magyar Haziasszony“ kiadóhivatala mutatványszámokat ingyen és bérmentesen küld mindazoknak, kik ez iránt hozzá — legczélszerűbben levelező lappal — fordulnak. E szaklapnak egy magyar háznál sem szabadna hiányozni, mivel utmutatása szerint több száz forintot lehet a háztartásban megtakaritani.

A „Magyar Háziasszony“

kiadóhivatala Budapesten, Nagy-Korona-utcza 20. sz.

II. A magyar háziasszonyok naptára.

1888-ik évre a legtartalmasabb naptár. Ára füzve 1 frt, diszkötésben 2 frt, ajánlott küldéssel 20 krral több. Megrendelések legczélszerűbben postautalvánnyal a „Magyar háziasszony“ kiadó hivatalához: Budapesten, V. ker. nagy-korona-utcza 20. sz. intézendők. 1—6

Oblát Károly könyvnyomdájából, Zomborban.

Pillanatnyi igazságok.

— Novella. —

M. Vaeano L. után Szabadka Gyula.

I.

Egy házasság refrain-je.

Paläologos Aristides herczeg nejével a csemegeasztal mellett ült. Brüsselben Mr. Pacheonis szállodájában laktak már három nap óta. Párisból Németországba voltak utazófélben. A herczeg nem élt jól nejével; nem élt jól, mint az egész világ túdta hanem rosszul, mint azt a szolgaszemélyzet is bizonyitá és erősité. Sokszor nagyon gyakran a legkellemetlenebb jelenetek folytak le közöttük.

Georgina Valeriana a menyekző óta valódi Furiává, Aristides pedig valódi ördöggé változott. Pedig azelőtt valóságos angyal volt mind a kettő, az egész világra nézve angyal; de mióta egybekelének, valóságos ördög lett mind a kettőből. Gyülölték és megvetették egymást. Paläologos Georgine, e német származásu herczegasszony, nem volt oly gyönyörü, mint inkább elbájoló . . .

Férj és feleség olyannyira gyülölték egymást, hogy a cselédség, mely gyakran a kulcslyukon keresztül nézte a köztük lefolyó jeleneteket, már azt kezdte hinni, hogy egymás hajába kapnak.

Az egész dologból az volt csak való, hogy a herczegasszony kezébe kapta kis ezüst kését és igy kiálltott fel: »Aristides, ön egy kutyavér!« — Kutyavér, ez nem hizelgő szidás Csehországban, hol Georgina lánykorában igen sokáig tartózkodott.

Aristides pedig fölemelte kezét és ezt orditá: »Ah! ön egy mérges kigyó!« — Kigyó ez pedig egy csunya szidás Görögországban. — És ők ketten egy fedél alatt laktak . . .

De vajjon miért gyülölték egymást olyannyira?

Nagyon egyszerű: azért, mert tévedésből házasodott össze e két különböző természetű lény.

Megfojthatták volna egymást, oly boldogtalanok valának egymással. Végre találtak egy módot, mely azonban halálosabb volt a halálnál: — az elválást és e miatt a világ tapsát! — Tulajdonképpen a herczegasszony volt boldogtalanságuknak okozója: mindenféle rangu udvarlókat, imádókat tartott magának. Ez már magában is elég ok arra nézve, hogy elválhassanak. Mindazonáltal Aristides minden kigondolható szabadságot engedett meg nejének.

Egy pár nap mulva karonfogva mentek az ügyvédhez s kérdezték őt, melyik a legfölhozhatóbb ok az elválásra nézve.

»A halálos idegenkedés!« — mondá elpirulva a fiatal ügyvéd.

»Jól van tehát!« mondá angolosan a herczeg és ismét karonfogva ment nejével vissza a Mr. Pacheonis szállodába.

Georgine a csemegasztalhoz ült, Aristides pedig a sophára dölt le hanyagul. Sokáig ültek igy némán gondolataikban elmerengve. Egyszerre csak nevetni kezd Georgine. A herczeg hasonlóan. Aztán kérdé közönyösen:

»Mért nevet ön, asszonyom?«

»Azért, mert gyülöljük egymást!« felelé Georgina és tovább nevetett.

»Magam is e fölött kaczagok!« mondá azután a herczeg.

»A válás skandalumot csinál és ezrekbe kerül. És e mellett még oly köznapi. — Ki nem él már mai nap elválva nejétől?«

»Oh! én önnél egészen jól maradhatok, — ön visszautazik Párisba, én meg Németországba«, mondá a herczegasszony. — Georgina katholikus nő volt. Ő ugyan férje kedvéért vette föl a görög ritust, a vallást bizonyos ügyekben ugy fordithatja az ember, mint a ruhát; mindazonáltal belül van a mag.

Ők megértették egymást.

»Élj tehát boldogul!« mondá Aristides nejének majdnem szeretetteljesen, ki e világon talán mindenkinek neje lehetett volna, csak éppen övé nem.

»Oh! igen, élj boldogul!« válaszolá Georgine, de oly meg könnyebülve, hogy majdnem megcsókolta férjét.

»Jól viselje magát Párisban, vagy talán ön akar Németországba utazni?

»Nem. Párisba akarok. Párisban vigabb az élet, mint Németország ócska házaiban, melyeknek keresztbetett erkélyei ugy néznek ki, mint az egyszeri ballettánczosnak félczipellői.«

Elváltak egymástól; igy mentek füstbe az öreg szakállas görög papnak ezen igéi:

»Összáok meg örömeiteket és szenvedéseiteket a sirig.«

»Amen! — mondák mind a ketten egy gondolatjellel. És ez utóbbit meg is tartották szigoruan.

Georgina Paläologos Németországba utazott s ott élt egyedül.

»Hol van férje?«

»Kéjutazáson!«

Mint feleségnek rossz, pikans hirneve volt Georginának, mint férjétől elhagyatottnak még rosszabb. Mindazonáltal őszinte volt mindig; és oly gyönyörü, oly megnyerő, hogy a ki csak látta, megszerette őt!

II.

Hajnali fény.

Austriában a stájeri hegyeken, melyek oly magasak, hogy ugy néznek ki, mint a Kaukazus eltévedt gyermekei, lakott egy gróf, kihez egy grófi vendég jött. E két gróf még ifjukorukban, mint katonatisztek ismerkedtek meg.

Ergast Rafael gróf nagyon megelégedett vendég volt barátja házánál.

Igen szeretett udvarolni. Bamberg Ottó pedig igen udvarias házigazda volt.

Egy napon azonban mégis felette unatkozott a vendég e faluban; untatta őt már a vidék is; a többi kastély, melyek különben is csak félholt, unalmas ábrázatot mutattak, sem volt valami élénk.

Van a tizenkilencz éves ember életében, ki még sohasem küzdött semmiféle gonddal, egy furcsa pillanat. Egy pillanat, melyben az egész világ alap nélkül látszik elpusztulni előtte. Megrázkódik belsejében és érzi közellétét . . az Istennek.

Nem! Ezen énekben rendesen nem is gondol Istenre. Egy szerencsétlenségnek? Mi érheti őt? Hiszen e világon senkitől sem függ! Egy szerencsének? Hiszen elég gazdag! Tehát ez betegség.

De oly betegség, mely neki a mennyboltozatot oly szép kéknek, a völgyeket oly távoliaknak, a tengeri vihart oly impozansnak, a búcsnzó napot oly gyönyörűnek mutatja . . .

Az ablakhoz lép, a nélkül, hogy valakit is látna, széttekint és keres valakit a hosszu puszta országuton. Este elmegy a falu csapszékébe és minden pórfiut megnéz, ki oda belép és mégsem lepi meg őt egy-egy jó barát.

A legmagasabb hegycsucs oly közelnek látszik előtte s a homályos ég oly megnyiltnak. Olyan ő, mint az erősen egybetartó, rózsabimbó, melynek részei a világosságnak még ellenállanak, mely még a legmagasabb hegyek között fekszik elrejtve. És azután fölébred a gyönyörű szerelem benne! . . . Nem a szépség, nem a tökély, nem az erény ébred föl benne, — hanem te, te legszebb, legtökéletesebb, legerényesebb szerelem, a melyet már régóta érez, régóta vár! . . . Ilyen hajnali fény hullámzott az ifju, elromlott, hervadt lelkű Ergast Rafael gróf szivében.

*

»Én uram! én Paläologos herczegné vagyok!

»Paläologos Georgina? Oh! milyen boldog vagyok! . . .

»Már régóta sóvárogtam, hogy megismerkedjem önnel!« mondá Rafael meglepetve.

Még az előtte való napon igy szólt hozzá Bamberg Ottó gróf: »Nagyon könnyen ismerheted meg most Paläologos herczegnét, a nagy hirűt. Tegnap óta Pirnau községben lakik. Csak egy udvari hölgygyel és csak egy szolgával költözködött oda, mert egyszer a hegyek közt — nem birtokon — akar élni; a községi uteában egy kis bérházban lakik, melynek kapujában az udvaros az arramenőkkel inczelkedik s melynek ablakai elatt az éji őr, mint egy alaktalan báb, szunnyad.

Igy beszélte Jaquese az én Luisomnak. Kivánesi vagyok, hogy meddig tartja ki. Csak ne volnék Marcoba oly örögi módon szerelmes . . . ma ismét nem kaptam tőle levelet! . . . De te folytathatnál vele egy kis falusi, regényes életet! . . .«

Igy beszélte ezt el tegnap Bamberg Ottó gróf. Ma látta Rafael reggeli sétájában a kastély és a község között a szép vigan csevegő lovagnőt, csevegés közben bemutatta magát s a beszédből kivette, hogy előtte van a leggyönyörübb hölgy, a milyent még képzelni sem tudott.

Szép ifju volt Rafael. Gesztenyeszög, fénylő, puha fürtök környezék fehér-rózsás arczát, ajkai mintha harmattól lettek volna odacsókolva! Feszes kék lovagi kabátot viselt és lapos csizmákat; egyik kezében fényes ezüst kete fövegét tartá, a másikkal pedig lovának kantárját oly erősen, hogy lovagkeztyüin keresztül kezeinek minden izma látszék. A szellő szögfürtjeivel játszadozott arcza előtt.

III.

Zsengék.

Paläologos Georgina Pirnau nevű nagyközségben lakott Pigler asszony szállodájában.

A vendéglő pompás nagy ház; a mult században még Tschary grófnő birtoka; e vendéglőben egy magas rangu nagyon jól tölthet el egy pár hasznos órát a ki-kirándulások által.

Ergast Rafael naponkint meglátogatta Georginát, eleinte Bamberg Ottónál, később azonban egyedül.

Szerelmes lőn a herczegasszonyba. Madame Constance, a komorna, legalább ezt nagyon szerette állitgatni. Egyszer — a mint ő elbeszélte — a kulcslyukon át a szobába nézett s azt látta, hogy ezen aranyhaju szerelmes hölgy majdnem Rafael vállai fölé hajlik, Rafael erre fölsóhajtott: »Georgina!« — És ezen aranyhaju fejecske erre egészen ráhajlott Rafael vállaira s azt sugta neki ittasan: »Tudod-e, édes Rafael, hogy te vagy az én első álmom? . . .«

*

Derült tiszta májusi nap volt; az ifju, pompás napnak zsarnoki szépségétől és tüzes csókjaitól majdnem minden rózsa bimbó felpattant. Büszkén állottak a magas aristokratikus nyárfák az országut mindkét oldalán. Az egész természet mosolygott ünnepi diszében.

Rafael egy zsámolyon ült Georgina előtt s epedve mondá el ő neki végtelen nagy szerelmét. Szemei mélyen néztek, mint a tavaszi mennyég, a kaczér hölgy szemeibe. Az ablak előtt busongó virágok minden kelyhöket feltárták, hogy ezen ifjunak első szerelmi boldogságát magukba szivhassák.

»Szeretlek Georgina! Talán haragszol, vagy szabad igy szemeidbe néznem? Igen? Sohasem mertem volna hinni, hogy tudok szeretni, s egy hölgy előtt térdelni, mint most. Büszke valék magamra. Szebb vagy-e te minden többi lénynél? Vagy csak képzelem ezt magamnak? Oh! nem, nem! Szerelmed oly világos, oly szép, oly tiszta, mint maga a megtestesült boldogság!

S szerelme mosolygott e pelyhes szakállu gyermek nedves kék csillámaiban, ki még nyolcz nap előtt egy követelésben igy irta volt alá magát: »Rafael marquis de Ergast.«

Georgina rája hajolt, mint a virágkehely reggelenkint szárára, s egy harmatkönnyűt ejtett fürtjeire. Gyönyörű volt, oly karcsu, oly szép rózsamosoly fehér arczain, és oly tiszta, oly költői, midőn karja megérinté Rafaelt! Nem volt semmi asszonyi hiuság, semmi mesterkéltség, semmi édes, hazug gyülölet szavaiban. — Rafael sok pikans dolgot hallott azelőtt felőle, de most már nem tarthatá igazaknak azokat. Rafael szerette őt, szerette első szent szerelmével, mely még semmit sem tud, csak hisz. Szép az első szerelem! Az első szerelem nem tud még semmit arról, hogy még meg is kell halnia, mint a gyermek sem tudja még a halált, mely őt olyan gyakran környékezi. Az első szerelem még a rideg sirokra is mosolyog. Múló órákra nyilik, mint a virág a réteken az első lágy kéznek, mely leszakitja. Az első szerelem olyan, mint a gyermek romlatlan lelke, kitéve a sorsnak a veszedelemnek. De gyermeki mennyet hord magával, habár mindjárt magában a bün barlangjában lakik is. Tud az első szerelem válogatni? Nem! Olyan az, mint az ember a teremtés hajnalán, nem tudja mi a jó, mi a gonosz a szeretett lényen . . . Oh! első szerelem, mily szűztiszta vagy és mily — — — ostoba!

Az első szerelemre való emlékezés olyan, mint a gyermeksége való emlékezés: szemrehányás néma, szomorú szemekből!

Rafael szerette ezt a legszebb hölgyet és büszkén elhitette önmagával, hogy viszont szerettetik — igazán, mélyen, végnélkül.

A mosolygó tavasz aranyzöld fényt hintett az ablakon keresztül e két élő virágra, kik álmodozva tették egymás mellé fejeiket.

»Tudtam ezt Rafael, el voltam erre készülve, hogy ezt mondod. Már rég tudtam, hogy te szeretsz engem, talán azért, mert én ezt óhajtám. Én is szeretlek téged viszont — és most először szeretek! Te vagy első igazságom és boldogságom. Kivüled még sohasem szerettem embert. — Hiszed ezt nekem, édes Rafael? . . .«

»Te mondod Georgina! . . .«

»Tekints fel, hadd lássalak. Még nem tudom, hogyan nézesz ki, mert mióta láttalak, azóta szivem csak derült holdálomban él. És te hivtad ez álmodó szivet és ez a szív fölébredt, — most maga köré akar tekinteni. Oh! te is szép vagy, — mint egy hős, fürtjeid gesztenyearanyszinüek szemeid olyanok, mint a zöld levelek a napsütötte viz alatt. Te hős lehetnél, — vagy az is vagy! Hol láttalak már? Azelőtt régen! Ah! tudom már: Hermann regényében! Ugy; most teljes életemre láttalak. Csókold meg ajkaimat teljes életemre! Ugy; ime most tied a szivem — örökre! Azt gondolom, hogy nem szabad csókolódzni, midőn szerettetünk, a mint nem szabad pénzt kérni a templomban. — Én nem vagyok könnyelmű asszony, uram! jegyezze csak meg. Hallotta már, hogy én emancipált asszony vegyok! De még nem lettem sem férjemhez, sem önmagamhoz hütelen. A quoi bon? Még egy imádómat sem szerettem. Tudtam ezt az első pillanatban, midőn először kezdtem szerelmet érezni. Először! — Látja, hogy remegek! Még fiatal vagyok — és egyedül és szép, a mint mondják — és gazdag. Azt mondják, az ilyenek pajkosak, kaczérok. De én büszke vagyok és tiszta maradtam. Ön ellenében is az akarok maradni. uram! Ön nem fog engem mindig szeretni. . .«

»Én önt nem fogom mindig szeretni, Georgina? Lehetséges volna ez? Oh! meg kellene halnom?«

Georgina tünődne és gyönyörű asszonyi mosolylyal rázta meg fejét.

»Ön elfelejt majd engem és nyugodtan él tovább. De én, én nem fogom ezt tehetni, mert még sohasem éreztem ugy mint most.«

»Sohasem, még Georgina?«

»Előtted még nem! Ugy érzem belsőmet, mintha szivem keblemben ugy feküdnék, mint egy tó sötét jegenyefákkal ellepett partok között s e tó az egész nyilt kék mennyet hordja magában, — és ez ön. Sohasem láttam még ilyen férfit. Hisz ön még gyermek . . . . . Hogyan tudta ezen nyiltszivüségét, ezen őszinteségét, ezen igazságát, ezen valódiságát, ezen ártatlanságát gondolatainak kimondani? Mindezek ugy özönlenek ki szemeiből, mint árnyas helyen viruló erdei violából az illat, melyet még nem csókolt nap, melyet még földi szem nem fedezett fel . . . Oh! mily későn ébredek föl! És mily szép ez! Ilyen büszkeséggel érted megsemmisülnék. Oly jól érzem magam. Ugy rémlik mintha magas hegyen állanék s te mellettem és a meddig csak láthatni, mindenütt uralkodom, erős karodra támaszkodom; a nyári szellő, mint egy szentelt kéz, simogatja fürtjeinket és valaki gyönyörü hajnali éneket dalol . . . Halva valék eddig a világon? Milyen nap van ma? Ma egy évre fogom ujjászületési napomat megünnepelni.« Itt elhallgatott s mélyen nézett Rafaelre.

Rafael nem felelt, nem talált szavakat, annál kevésbbé szép képleteket. Arczát Georgina fehér kezeibe tevé és sirt örömében.

Midőn eltávozott a herczegasszonytól, egészen más ember lett belőle. A koldusgyermek, ki vele találkozott, midőn a mezőn a kastély felé ment, megállt és mosolygott, mint ő. Nem félt e nagy gyermektől. Rafael fölötte csöndeseknek találta a fűzfákat, melyek az ő boldogságát irigyelni látszottak. Hiszen övé lett már a herczegasszony! Oly boldog volt most — és örökre! Mosolygott a felett, hogy azelőtt azt hitte, hogy szerencsétlenség is van a világon. Minden fölött vigasztalhatja magát az ember, gondolá. Hát nem volt minden szép! Csakhogy az emberek nem tudták ezt, mert senkisem ismerte az ő szerelmét, melyet mint egy féltett kincset hordott szivében. A pacsirta csevegése, dalolása, mely a levegőben vigan keringett és a szép Rafael kaczagása mindig és mindig magasabb fokra hágott az egész gyönyörü, csendes, boldog, áldott természetben, világban, melynek nem lenne utolsó napja s mely egyedül az övé most! . . .

IV.

A templomlátogatás.

Hetek multak, napok napok után jöttek és ismét eltávoztak a község tarka házai és a mező felett, melyeken a pöszmétek kongottak és a kis levelész a fölött csodálkozott, hogy mily magas és mily sűrű a zöld vadon, melyet fáradhatatlanul és ábrándozva keresztül-kasul bolygott. A szellő hajnaltól-hajnalig játszadozott az aristokratikus fák lombjaival, melyek egészen a kastélyig terjedtek; és este, midőn a fáradt nap aludni ment, ő is a süppedt füszálakra szállt nyugalomra.

Rafael naponkint ment át a községbe, mialatt barátja vadászgatott, s birtokán ide-oda nyargalt, Marco kedveséhez

irt, vagy a legközelebbi városba hajtatott, hogy neki sörgönyözzön. Végre el kellett Bamberg Ottó grófnak utaznia és Rafael kijelenté, hogy ő azért itt marad lakásán — egész nyáron át, a magányos, szomorú kastélyban.

Georgina szerelme is napról-napra növekedék; Rafael minden nap újabb és újabb kincseket födözött fel az ő szivében, lelkében, ki napról-napra mindig elbájolóbban, ámitóbban nézett rája. . .

Egy napon — esős idő volt akkor — éppen azon órában érkezék oda, melyben leveleit szokta vala megkapni Georgina.

Csak rokonával, gróf Höllfast Oszkárnéval szokott volt levelezni és barátjával Eranits Diomedes gróffal. A levelek tartalmát rendesen megmondta Rafaelnek; ki viszont saját leveleit mutatta neki s igy a legpontosabban ismerték egymás összeköttetéseit. Diomodes levelei fölött e megjegyzéseket tevé:

»Mi leginkább utazások és szavazások miatt levelezünk, különben levelei érdekes tartalmuak és telvék szellemmel. Ő a legszellemdusabb ember, kit csak ismerek.«

»Mért nem engedi meg, hogy e fenséges szellemet megismerjem?« kérdé Rafael.

Georgina mosolyogva válaszolá: »Vannak szellemtitkok, éppen ugy mint szivtitkok. Ha volna kedvesem, a kivel levelezném, épp oly kevésbbé mutatnám annak leveleit, mint most Diomedeséit. Mert előbb ismerned kellene őt, hogy megértheszd leveleit És ez talán nem sokára meg is fog történni. Már évek óta társalgunk levélben egymással és már három esztendő óta nem láttuk egymást. Párisban találkoztunk egymással. Azt irja hogy erre fog jöni hegyi utazásai közben és egy pár napig itt fog tartózkodni. Benne majd valódi lovagra ismersz.«

»Azután szabad lesz leveleit elolvasnom?«

»Ha egyszer ismeri őt, akkor talán. Olyan ön, mint a gyermek. Tudom, hogy minden szót majd félreért ezekben. Féltékeny ön Rafael? Mérgelődnöm kellene. Nem mondtam önnek, hogy imádóim voltak, de nem szerettem őket soha!«

»Diomedes is az ön imádója volt?

»Igen!«

»De te nem szereted őt, Georgina?« — Rafael ezt oly érzékenyen, oly naiv szerelemféltően kérdé, hogy szinte biztos feleletet várhatott.

»Nem!« felelé elbájoló mosolylyal.

*

Néhány nap óta folyton esett az eső vigasztalhatatlan egyformaságban és egyhanguságban. A délutáni órákban ujságait lapozgatta Georgina. Rafael a zongoránál ült ábrándozva, játszva egynéhány akkordot. Constance, a szép fekete, élesszemű francia hölgy, a virágokat rendezte az ablakokon. Az eső lassu, vékony vonalakban folyt le az ablaktáblán és künn csattogott a párkányzaton. A fák lombjai összezuzva csüngtek le s reszkettek a hidegtől. A hegyek egészen eltüntek ezen esőfátyolban.

»Oh!« sóhajtott Georgina, a nélkül, hogy felnézett volna. »Itt olvasom, hogy Temesvárott kifütyülték Rétkeit, ki Almarina szerepét adta, mert nem birta végig énekelni szerepét. . .«

»Lám!«

»Akkor hallotlam őt, midőn először lépett föl. Tiz év előtt volt ez. Legfeljebb tizenkilencz éves lehetett! Nagyon dicsőitették. Rajongtam én is érte, hisz akkor még fiatal lányka voltam. Itten az áll, hogy nincs hangja, hogy nevetséges figura lenne!«

»Tavaly hallám őt Zágrábban, hova egy föllépésre lerándult,« mondá Rafael egy cadenciát ütve s Georginához tekintve. »Akkor már öreg kinézésü, gyülöletes ember volt; egy csúnya csontváz, — arczcsontjai kiállottak, rosszul volt pirositva, csúnya volt, gyámoltalan, otromba: játéka nagyon közönséges, éneke kiállhatatlan.«

A herczegasszony tünödve nézett ki az esőre. Már homályosodott a szobában és Rafael azt hitte, hogy Georgina arczát gyenge pir boritja. »Midőn láttam és énekelni hallottam — mondá Gaorgina halkan, ábrándosan — i d e á l volt a maga nemében. Nem éppen a szépség, hanem az ifjui erő ideálja. Azóta nem láttam még Ganymedet oly hüen személyesitve. Arcza a finomság legmagasabb typusát mutatta, belső életének érzékenységével párosultan, mit oly ritkán lehet együtt találni. . . hangja oly szép volt, hogy úgy gyönyörködtetett mint a rózsa, melyről a hajnali harmat pereg. . .«

»Ugy tetszett ő önnek?«

»Oh! majdnem szerelmes lettem beléje,« mondá könnyelmüen.

»Akkor bocsánatot kérek, hogy előbb a művészről oly udvariatlanul beszéltem . . .«

»Inkább köszönettel tartozom önnek, mert ez nagyon érdekel engem. Mondják, hogy már akkor is sokat dorbézolt! Most már talán örömeinek romja lett. — megvan még valahol arczképe is.«

»Ő tőle kapta? személyesen adta át önnek?«

»Igen, Szabad volt neki gyakran hozzánk jönni theára. — De mit jelentsen e pillanat? Ön ismét gyermek. Ha nekem valaki tetszett, még nem szerettem őt!«

»Mindent elviselhetek, csak azt nem, hogy te nekem hamis, hazug lennél, Georgina,« mondá Rafael s kezeit megcsókolta a szép hölgynek és bocsánatért esdett.

*

Végre megállt az eső. Még minden nedves volt, s e nedvesség csillámlott a napfényben. Valóban csodálatos, hogy minden oly szép maradt. Üde szél keletkezett, mely felszivta a nedvességet. A hegyek befátyolozták magukat. Délelőtti tiz óra lehetett. Georgina az ablaknál állt, hosszú, sürü, szőke fürtjein egy panamakalappal; kezfyüit legombolta s várt valakit.

Rafaelt várta, hogy vele sétára menjen.

Az ablak alatt ment el a község uj vicáriusa és végig sétált az utczán, melynek végén a plebánia épület s a templom állott. Ő volt a község uj vicariusa, ki csak még négy napja hogy itt van. Elődje plébánossá lett kinevezve. A község plébánosa nyolcz napig sem maradhatott segitség nélkül, mert májbetegségben szenvedett.

Georgina rendesen minden vasárnapon ment a templomba. Közel az oltárhoz bérelt magának egy helyet az egész nyárra. Különben nem volt nagy templomlátogató.

E lelkész, ki ablakja alatt ment el, arra emlékeztette őt, hogy ma van József császár halálozási napja, és hogy ezért nagymise tartatik a templomban.

Tehát ma ő is temlomba megy.

A lelkész, kit Georgina nem vehetett jól szemügyre, a prämontrei rend öltözetét viselé. Ruhája a szélben lebegett, melynek ráncait a nap megaranyozta.

Georgina a barna franczia hölgyet hivta.

»Nem várok tovább; nem megyek sétára, Costance. A templomba megyek. Mondd Ergast urnak, hogy várjon meg. Vannak itt lapok mulattassa magát azokkal.«

»Parancsára Madame la princesse!«

*

A templom nem volt telve; csak egy pár pór és egy pár iparosné ült szétszórtan a padokban. Georgina az oltár mellett ült padjában. Átellenében egy, még a mult században készült kép függött, mely a szent családot ábrázolá.

A nagy mise megkezdődött. A községi mester orgonált. Az oltár barátságosan és szeliden volt megaranyozva s telve nevető angyalokkal és csillogó sugarakkal.

Ma ismét átmelegité a napsugár a nedves földet és a templom ablakain keresztül látható volt Isten kék köntösének egy része.

Georgina aranyazott imakönyvéből egy mise-imádságot kezdett el imádkozni, de nem tudta ezt értelemmel tenni. Lelke az orgonahang hullámain a czéltalan távolba szállott. A lelkész keskeny kis kezeivel az oltárra terité a fehér kendőt, rátevé a kehelyt s az ostyát melléje fekteté. Ekkor fölemelte kezeit és elkezdődött az imádás.

Georgina leveté kezfyüit, — egészen gondolataiba merült . . . Borzad az ember, ha lelke a mindennapi életből az örökkévalóba pillant, melynek létezését sejti és hiszi. Megijed ilyenkor a felett, hogy oly közel van hozzá az Üdvözitő, — hogy a menny majdnem imára tett kezein lebeg s a hivő szivben már a beteljesedés kezdődik. Ily pillanatokban megrémül a gazdagságtól, melyet gondtalan tapos lábbal, mint virágdús nyáron a réti virágokat . . .

Az égi csoda megjelent a hosszú, merev, ránczneláküli papi öltönyben levő egyszerü ember imája által; kezeibe vevé ő a kenyeret, megtöré, kezeibe vevé a kelyhet — megfordult és fölemelé . . . Georgina mélyen fölsóhajtott. Ő hitt! . . .

A szép, halovány, kékszemü papi ember kezeiben tartá az üdvösséget.

(Folyt. köv.)

Az elhagyott.

Nem halt meg senkije s mégis gyász van rajta.
Karján szunnyad fia, gyügyögő magzatja,
Az a kicsi gyermek, az neki mindene,
És abban elveszett mindene, mindene . . .
„Aludjál csak szentem, aludjál békébe' . . .
Mily gyönyörü gyermek! éppen az Ő képe . . .
Ó mondd, Mindenható, áldás-e vagy átok,
Hogy nekem küldötted e kicsi virágot?
Örüljek vagy sirjak, mondd, teremtő Isten,
Hisz anyja én vagyok, ó de apja nincsen!"

Bágyadt sötét szemén forró csepp gördül le,
Ó már mennyi könyüt, ó mennyit törült le!
És mégsem apadt ki a szemének árja:
Szivét a kin mindig jobban-jobban járja.
Hisz nincs már senkije, nincs csupán agg anyja,
És egyetlen lányát ő is rég elhagyta:
Nem is beszél róla, tán el is feledte:
És mégis hozzá vágy Anna beteg lelke:
„Tán meglágyul szive és talán megbocsát,
Hogyha látni fogja a kedves unokát."

Félve belép hozzá, épp szemben találja:
De csak fuldokol és nem jő szó ajkára.
A lába is remeg, majd hogy összeroskad.
Anyja végig nézi: „Ah! tehát elhoztad . . .
— Igy fogadja lányát. — miért is kell látnom,
Miért is kell tudnom, hogy anya lett lányom!
Egyetlenem voltál, egyetlen gyermekem
És ime téged is el kellett vesztenem:
Ó mert el van veszve, ki Istent feledi,
Kinek becsülete s lelke szennyel teli!"

„Anyám, hát még most is! . . Hát mégse szenvedtem,
Még most se szenvedett eleget a lelkem!? . . .
Hisz jól tudod te is, nagy nyomorban voltunk;
A télen ilyenkor alig, hogy volt dolgunk,
Pedig varrtunk volna éjet nappá téve
S alig hogy csak akadt olykor a kenyérre.
És akkor megmozdult a sors rideg ajka:
Csábos mosolyt láttam ellebbenni rajta.
Oh, miért is kellett e mosolyt meglátnom,
Ha már azt nem láttam, hogy ez lesz az átkom! . . .
Oly édes álomba ringatta a lelkem,
Édesgető szava ugy hitt, ugy csalt engem!
Hitt, hogy csak kövessem, hogy nyomába menjek,
És találok kincset, léleküdvöt, mennyet;
Megkinált sok széppel: bársonyal, selyemmel,
Örök boldogsággal, forró szerelemmel.
Ó én Mindenhatóm, hát tehetek róla,
Hogy elvakult szemem ennyi édes szóra!? . . .
S egyidőre jobb, szebb napok virradtak ránk,
Lassacskán eléltünk, hiszen akadt munkánk;
De én többre vágytam: Béla azt igérte,
Hogy nőül vesz s hittem, boldog leszek véle.
Ám hiába vártam, szemem megnyilt lassan
És azt találtam, hogy rútul megcsalattam.
Te hozzád fordultam, én édes jó anyám,
Zokogva mondtam el, mit mért a sors reám,
És te néked sem volt hozzám egy jó szavad,
Ah! a szivem akkor mért hogy meg nem szakadt!
Bűnösnek tartottál, más is annak tartott
S nem akartad látni többé e dúlt arczot.
Elköltöztem innét, egymagamnak éltem
És dolgoztam — varrtam, gyakran hosszu éjen.
De a csalódásnak rémséges nagy átka,
Bár hova mentem is, a nyomomat járta.
S végre e kis fiut adta az ég nékem,
Most ez boldogságom, ah! ez szenvedésem.
Ó ha lett vón' vétkem, régen megszenvedtem,
De ártatlan vagyok: Isten látja lelkem!
Testem is, lelkem is megtörve egészen,
Ó minden vételnél nagyobb szenvedésem!"

Hallgatja az anya elmerülve mélyen;
Könnyecseppek csillognak két sötét szemében,
Mosolyog is, sir is egyszerre az ajka
S karját akaratlan ölelésre tartja.
Hervadó leányát kebelére vonja,
Elcsattan homlokán hő anyai csókja,
S könyüi a halvány arcra leperegnek.
„Viseld anyám gondját ez árva gyereknek".
Szól anyjához Anna s megmerevül ajka,
Még csak egy sóhaj kél, az utolsó rajta:
„Kebleden meghalni, anyám, ó be édes . . . !"
Nem dobog a szive és többé nem érez.

Márton Pál.

Apró történetek.

Irta: Gárdonyi.

I.

Biró Zsófi.

Bizony nem tudom, hány falut kellett volna összejárni, hogy olyan szép leányt találjanak, aki szebb legyen mint Biró Zsófi.

Bolondultak is utána a legények, hozattak miatta pomádét, bajuszpedrőt, czifra kalapot, meg angol beretvát, de hát hiába: Biró Zsófitól illatozhattak, beretválkozhattak, csak nevette őket.

Khón Bendeguz, az uraság irnokja, szintén meglátta Zsófit.

— Djönörő thönemény, ephekedek edj rendezvous-ért!

—Nem tudok németül, — felelé a leány.

— Okhorlak théged megnézni.

— Hát csak nézzen: itt állok.

— De mikhor otthon vagyol.

— Jőjjön el: otthon leszek.

— Ugy ám, de csak mikhor egyes szhámban vagy otthon.

Biró Zsófi mosolygott.

— Hát aztán, mit akar?

— Thetszel nekem.

— Ennyi az egész?

— Nü hát nem elég ez?

— Elég, nagyon elég.

Bendeguz megfogta a Zsófi kezét, azután azzal a szemével, amelyik a leány felé kancsalitott, tetszelegve hunyorita.

— The Zsófi, egyik este elmegyek az udvarotokba.

— És?

— The kijövöd magad.

— Aztán?

— Nü aztán olimphizálunk.

— Mit tesz az?

— The megcsókholsz engemeth, én meg thégedet.

— Hogy is ne!

— En leszek a szerető thégednek, the meg leszel engemnek.

— Biró Zsófi pirosra nevette gömbölyü fehér arczát.

— Hát aztán mi haszna van belőle?

— Elolthod nekemnek a szhérelmem thüzét.

— Hát ég?

— Égek, lángolok, shistergek, Zsóféle.

Zsófi hamisan nézett az irnokra, aztán igy szólt:

— No, hát ha akar, csak jőjjön el estére.

— Khijösz?

— Persze.

— Hová bujjam magamath?

— Az ólba.

— Pfoj! Ott igen onangenehm a pharfőm.

— Hát akkor maradjon otthon, — szólt nevetve Zsófi és elsietett.

* * *

Este tiz óratájban a biró udvarának keritésén egy árny jelent meg, aztán eltünt.

Biró Zsófi a pitarajtóból leste.

Öt perczig csend volt.

Ekkor a holdvilág kissé kisütött.

Az árny ott állott a sertésól előtt.

Zsófi ekkor halkan kinyitá a pitarajtót, kieresztè a komondort.

Ez ugatva rohant az ól felé.

Az ól ajtaja e pillanatban kinyilt, s az árny eltünt a sötét nyiláson.

— Édes apám, — szólt be az ajton Zsófi, — valami tolvaj jár az udvaron.

A biró felkapta a botját s kifutott.

A sertések ez idő alatt csaknem felfalták a vendégüket.

Persze a biró egyenesen az ól felé ment.

— Ki vagy? — orditá az ól előtt.

Semmi felelet, csak disznóröfögés.

A biró kinyitotta az ajtót és kierészté disznait.

— Gyere ki, akasztófa, különben rád gyujtom az ólat!

Semmi felelet.

A biró ekkor egy dézsa vizet hozatott s beöntè az ólba.

— Váj mir! — hangzék belülről, s utána ismét csend lett.

A biró ismét egy dézsa vizet hozatott az ólba.

Erre már nem hangzott felelet.

A biró lánya ekkor az ól mögé került és kiemelt egy deszkát.

Bendegúz dideregve, lueskosan, halálra ijedten lépett ki a nyiláson.

Biró Zsófi odahajolt a fuléhez s belesugta:

— Látja, irnok ur, minálunk igy szokták a szerelmet eloltani.

II.

Milyenek az amerikai zsebórák?

Sokféle órám volt már, mióta mellényt viselek; volt ezüstórám, rézórám, vasórám, nicklórám, pakfonórám, napóram, homokórám és privátórám.

Az ezüstórám mindig előbbre járt a többi óránál félnappal a rézórámat minden félórában fel kellett huzni, a nicklórámnak hatszor is körültekertem a regulatorját, mégis mindig késett, a vasórámba beleköpött egy pajtásom s harmadnapra kiverte a rozsda; a pakfonórámat mindig rázni kellett, ha azt akartam, hogy járjon; a napórám fényes délben is vacsoraidőt mutatott; a homokórát mindig piszkálni kellett, hogy csurgasson; a privátórán pedig nem csak mutató óra volt, hanem ütő is, — azért nem szerettem.

Volt még egy csomó órám, de ezeknek a természetét nem tanulmányozhattam annyira, hogy róluk irhatnék; tanum rá az Isten és — a zálogházos.

Nem vagyok fényüzést kedvelő ember, de azért egy aranyórára mindig fájt a fogam.

Hiába, az arany mindig a legelegánsabb szín marad. Imponál a pinczérnek, tetszik a lányoknak, s türelmet ád a hitelezőknek. Aztán különösen jól áll a fekete ruhához, már t. i. olyan fekete ruhához, a melyben légyottokra szokott járni az ember.

Ott ülök a minap a Szikszai vendéglő egyik asztalánál, midőn belép egy ánglius és vadonatuj amerikai aranyórákat kinál 30 forintért.

Az órák tetszettek nekem nagyon, csak az ellen volt kifogásom, hogy »amerikai« csinálmányok. Mióta a nagybátyám fekete hajfestőszert hozatott Amerikából s a haja fekete szin helyett soha ki nem mosható eleven zöld szint kapott, azóta nem igen vágyom amerikai gyártmányok után.

— Hallja-e, — mondom az órakereskedőnek, — nagyon drága ez az óra.

— Hogy volna drága, kérem. Hát hol tetszett hallani, hogy aranyórát 30 forintnál olcsóbbért lehetne kapni?

— De hát csakugyan arany-e ez az izé?

— Tessék, rajta van a próba.

Csakugyan ott volt, tehát nem kételkedhettem.

— No, — mondom, — ha ezt az ezüstórát beszámitja 18 forintba és megelégszik 12 forint ráfizetéssel, akkor áll a vásár.

Egy darabig alkudtunk, végre elfogadta az ajánlatomat.

Örömmel vágtam zsebre, aztán siettem elkotródni, mert hátha tévedett az anglius és még visszakérné tőlem. Kilencz kávéházban voltam aznap és öt sörcsarnokban, csak azért, hogy az órámon minél több ismerősöm előtt megnézhessem az időt.

Azt már az első nap észrevettem, hogy egy kissé siet, de hát ez néha jó, legalább nem késik el az ember.

Második nap késett az órám. Ez se baj, gondolám: amennyivel az óra késik, annyival én előbbre járok és igy kiegyenlitjük egymást.

Hanem az átkozott szerszámon nem lehetett kifogni; ha délelőtt késett, délután sietett; ha délután késett, akkor meg délelőtt sietett. Reggel midőn felkeltem és az óra például VII-et mutatott, ép ugy lehetett öt óra, mint kilencz.

Eleinte elnéztem ezt a hibáját: mutasson akárhogy, fődolog, hogy aranyórám legyen. Később azonban midőn uzsonnatájban éjfélt mutatott, s déltájban vacsoraidőt, bosszankodni kezdtem rá.

De hát mire valók az órások, hogy én igy vesződöm, — gondolám, — s beadtam az órámat igazitani.

Három napig volt az órásnál.

Fizettem érte öt forintot.

Félnapig egyebet sem tettem, mint mindig a toronyórákkal hasonlitottam össze. Nagyszerüen járt, sokkal jobban, mint a toronyórák. Pedig a pesti toronyórák mind nagyszerüen járnak.

Másnap reggel, midőn felnyitottam a szemeimet, első dolgom volt megnézni: hány óra.

Háromnegyedet mutatott hétre.

És én hittem neki.

De hát hogy is ne hittem volna, midőn arany volt és öt forintot fizettem a reperatióért!

Midőn felöltöztem, ismét megnéztem az időt.

Hat óra volt rajta.

Bizonyosan rosszul néztem az elébb, — gondolám és elmentem reggelizni.

Reggeli után pont V-ön állt a mutató.

Mi az ördög!?

Jobban szemügyre veszem a járását, hát az én órám rémitő szorgalmasan járt — visszafelé.

Nyargalok az óráshoz és haraggal szólok hozzá;

— Hallja-e? Hát miért fizettetett velem öt forintot?

— Talán nem jól jár? — kérdé ijedten.

— Sokkal rosszabbul, mint az előtt, mert eddig ha kilenczet mutatott is mikor délre harangoztak, de legalább előre járt, most pedig ugy megy, mint a rák, visszafelé.

No ő majd megigazitja, — hebegé és szétszedte előttem.

Világos volt, hogy az ő tudatlansága miatt járt olyan rosszul, hiszen olyan szép fényes apró kerekek voltak benne.

Most aztán öt napig pihent nála.

A reparátióért most nyolcz forintot fizettem ugyan, de az óra jó is volt. Olyan pontosan járt, hogy egyetlen egyet sem találtam a boltjában, amelyik olyan pontosan járt volna.

Teljes két napig örülhettem neki,

Hanem a két nap elmultával ismét megbolondult az órám: a kismutató vette át a nagymutató szerepét, vagyis egy óra alatt járta be a kört, a nagymutató pedig állt.

Rohanok ismét az óráshoz.

— Megint baj van? — kérdé.

— De még milyen, nézze csak?

Kezébe veszi az órát, egyet zökkent rajta, a nagymutató megindul, a kicsi ismét jól jár, — szóval az én órám ismét a régi jó óra volt.

Ezuttal az órás nem kért semmit, de örömömben mégis adtam neki egy forintot.

Hanem bizony nem mentem végig három utczán, az órámon máris észrevettem, hogy nem jól mutat.

Jobban szemügyre veszem, hát a két mutató egymás ellenében halad, s minden órában háromszor találkozik.

Eszembe jutott, hogy az órás hogyan igazitotta meg utoljára. Hiszen azt a kis zökkentést magam is megcselekszem vele és legalább öt forintot megspórolok.

Elkezdtem rázni, zötyögtetni, de minél tovább ráztam, annál rosszabbul járt. Még erősebben csapkodtam a tenyeremhez, de bizony csak nem akart az megjavulni.

Utoljára mégis csak visszavittem az óráshoz.

— Hallja-e, — szólék neki könyörögve, — cserélje be ezt az órát egy kisebbért.

— Nincs ilyen értékü órám.

— Hát iszen nem baj, adjon érte egy olcsóbb fajtát, inkább veszitek rajta, csakhogy ettől a folytonos boszuságtól megszabaduljak.

— De kérem, mondom, hogy ilyen olcsó órám nincsen.

— Olcsó?

— No igen: ilyen három forintos.

— Szerencsétlen! — kiáltám, hiszen ez aranyóra, ez testvérek között megér negyven forintot! Aztán egészen uj, nincs két hete, hogy vettem Amerikában.

Mosolygott, aztán vállat vont.

— Ismerem.

— Hát nem hiszi?

— Tudom.

Szeretett önérzettel csaptam a zsebembe, aztán ott hagytam szó nélkül.

Azonban az utczán mégis mindig furdalt az a szó, hogy »három forintos«.

Beviszem egy zálogházba és kérdem mit adnak rája.

— Hatvan krajczárt.

Most aztán igazán meg voltam ijedve.

Futottam egyenesen Lakihoz.

— Menyit ér ez az óra? — kérdezém.

— Semmit. — felelé.

— De hiszen ez arany, rajta van a bélyeg is.

— Arany igen de csak uj arany, vegyi összetétel, a bélyeg pedig, ... akárki üthet rá ilyen bélyeget egy hegyes vassal.

Nem hittem a füleimnek.

Minden budapesti ékszerésznél megfordultam abban a reményben, hogy valamelyik majd csak rámondja:

— Kitünő arany, megér harmincz forintot.

De nem mondta egyik sem.

Végre meg untam a sok boszuságot, oda adtam az órámat a házmesteremnek, s megfogadtam, hogy Amerikát ezentúl fölfedezetlen világrésznek tekintem.

Másnak is ajánlom, hogy igy cselekedjék, különösen mikor amerikai aranyórát kinálnak neki.

III.

Ellesett párbeszéd a sétatérről.

— A szivem elszorul, nagyság, ha arra gondolok, hogy ezentúl nem igen találkozhatunk.

— Bizony hideg az idő, Nekem úgy tetszik, mintha ezek a fák is fáznának, olyan sárga, olyan hidegleiős a szinük, mint valami holdkóros szerelmesé.

— Nagyság csak folyton gunyolódik.

— Ne vegye magára.

— De hiszen rám czéloz.

— Hát mondtam én, hogy ön holdkóros szerelmes?

— Nem mondta, de tudja, hogy rabja vagyok.

— Nekem rabom? — Csak nem néz ön börtönőrnek,

— Oh az a börtön, amelyben én vagyok, nem falakkal van körülvéve.

— Hát mivel?

— Szenvedésekkel. (Sóhajt.)

— Szeretném az ön börtönét lerajzolva látni.

— Börtönöm a szerelem.

— De hiszen az nem börtön, hanem verem.

— Mindegy: »belé estem, benne vagyok.«

— Majd kihuzzák a szigeti tüzoltók.

— Abból csak egy huzhat ki.

— Csak egy tüzoltó?

— Nem: csak egy kéz.

— És az a kéz?

— A kegyedé.

— De uram ön fantaziál, hiszen ön sétál velem, ön nincs veremben most, hanem a sétatéren.

— Nagyság! Kegyed megöl ezzel a szivtelen gunynyal. Hát valóban nincs kegyednek szive?

— De van: a Rudi bácsi vette negyven krajczárért a kisasszonynapi búcsun.

— Nem akar érteni.

— Én csak kérdéseire felelek.

— Hát igazán, komolyan beszéljünk: mikor mehetek el az ablak alá?

— Megfázik.

— Ha megfagyok is.

— Meglátja a papa.

— Ha meglát is.

— Aztán megkeféli.

— Ha kiporol is.

— De ön jajgatni fog.

— Soha.

— Hát mit csinál, ha rajta kapják?

— Azt mondom, hogy . . . . izé . . . . lakást nézek.

— Ablakon keresztül?

— Ugy tetetem magamat, mintha bort ittam volna.

— És az én hirnevem?

— Hát gondoljon mást nagyság, de találkoznunk kell.

— Majd a jövő nyáron.

— Oh addig meghalok.

— Nincs most kolera.

— Nagyság ne öljön meg hideg gunyjával.

— Ugy-e most már ön is érzi, hogy hideg van?

— Hát csakugyan azt akarja megértetni, hogy nem szeret?

— Azt.

— És nem akar velem találkozni?

— Nem.

— Tehát elválunk?

— El.

— Örökre?

— Örökre.

— Jól van.

— Az istenért, milyen sáppadt ön! Mit akar?

— Le fogok nyelni egy töltött revolvert.

— De Lajos ur!

— Megiszom egy liter vitriolt!

— De Lajos!

— Átnyársalom a szivemet a stiletes botommal.

— De édes Lajcsi!

— Ha csak akkora szive is van kegyednek, mint egy kanári madárnak, vagy egy kolibrinek, jöjjön el a temetésemre.

— Jól van, elmegyek, de ugy-e édes, eljön előbb bucsuzni az ablakhoz . . . . . nem lesz ám ott a papa!

Dalaimból.

I.

Hogy ha én szeretnék,
Csak hiven szeretnék;
Szerelmem tárgyához,
Hűtlen soh' se lennék.

És az én szerelmem,
Nem volna szerelem,
De annál is szentebb,
Százszorta idvesebb,
Magasztos, végtelen . . .

Hogy ha én szeretnék,
Csak egyszer szeretnék,
De az egy hevembe
Tudom belehalnék.

És ha belehalnék,
Akkor sem pihennék:
Sötét siromban is,
Még a hant alatt is
Szeretnék, szeretnék . . .

II.

Omló zápor volna könnyem,
Zugó szélvész sóhajom:
Zápor, vihar kitombolna
S felragyogna még napom.

Ah, de könnyem lassú permet,
Sóhajom bús őszi szél,
S permeteghez, őszi szélhez
Oly közel a — szemfödél.

Vajtkó Pál.

Irkáltam . . .

Irkáltam versre verset, szörnyű rosszat,
De néki mégis mind tetszettenek.
Hogy is ne? Hát'szen egyre azt csicsergém:
„Mást nem szerettem én, csak tégedet."

Igaz: ily „Néki" nem egy volt csupán csak;
De a jelen meglévő szerelem,
Miket elődje préseltetett össze —
Virágaim' elszóratá velem.

És gyűjtetett helyettük más virágot.
A folytatásban látva kezdetet;
S refrainem ez volt: én szeretlek, lányka.
Szivem szeret, azért mivel — szeret.

. . . . Szeressek ma, hát Néki kell szeretni
Szivem vesz, ám nem cserél lángokat.
Nem gyujt, csak gyul. És hangja nincs már többé:
Ha szól, akkor csupán visszhangot ad. —

Rövész Ernő.

Karácsonyest.

— Beszélyke. —

Irta: Mártonffy Imre.

A csöndes kis város fölött elterült a karácsonyest vidám békéje. A kisebb nagyobb meglepetések után való lótás-futás elvégződött és kiki tehetsége szerint hazament szük és egyszerű vagy tágas és pompás lakásába.

Mindenki maga készité el ajándékait, vagy pedig a ház asszonyának adta, ki serényen foglalkozott a sok csecse-becse fölaggatásával.

Itt-ott elsurrant egy-egy alak az üresedő utczákon nehéz kosárral vagy nehéz csomagával. Amott a gazdag fogata és a szolgák beviszik az óriási csomagokat, emitt az apa, ki későn tér haza munkájából, magával viszi a karácsonyfát és rendezgeti gyermekei számára.

A mindent szerető anyatermészet szintén meggyujtá óriási karácsonfáját. Utat és mezőt csillámló hó boritotta és tiszta ég kedvtelve nézett le a földre.

Gyönyörű karácsonyest volt, mintha csak megváltónk még egyszer született volna, és az égi atya véghetetlen jóságával nézett le földjére, mely ma tartja legszebb ünnepét.

A város végén alacsony ház áll. Az egyszerü szobában fiatal anya cseveg gyermekeivel. A szőke fürtü Terézke lába mellett és áhitatosan hallgatta. A hét éves leányka jól tudta, hogy ma karácsonyest van. És négy éves öcsese tapsolt örömében, és örvendezett nénjével együtt, a nélkül, hogy tudta volna miért.

Hányan irigyelték volna e boldog anyát, ki ily vidáman cseveg gyermekével, de boldog is volt és fiatal arcza ragyogott a gyönyörtől. De midőn eszébe jutott az elmult karácsonyest, szemében a fájdalom könnye ragyogott. Gondolatai ma távolabb mentek vissza, vissza boldog leánykoráig.

Jómódú szülei gondosan nevelték, e szent ünnep alkalmával mindig benső örömet érzett, mig végre a szomoru sors mindkét szüleitől meg nem fosztá. Haldokló anyja oly férfiuval jegyezte el, kit ugyan becsült és ki gondnélküli jövőt igért neki, de kit nem szeretett, mert fiatal szive másért dobogott, ki forrón viszonozta szerelmét, de hosszú évekig nem igérhetett neki otthont. A szeretett férfiu világnak ment és ő néhány évet töltött derék férjével nyugodt házi boldogságban. Ekkor azonban a csapások egymást követték, úgy, hogy vagyona és becsületes munkája mellett mindent elvesztett. A végső csapás elragadta fiatal nejétől és gyermekeitől, kikre becsületes nevénél egyebet nem hagyhatott. De az anya nem eshet kétségbe! Bátran dolgozott szeretettiért, átvirasztotta az éjeket, ugy, hogy gyermekeit tisztességesen nevelhette. Egyebet ennél nem tehetett, sőt gonosz betegség megfosztotta a karácsonyfára félretett filléreitől, ugy, hogy a karácsonyest bekövetkezett, és ő mitse nyujthatott nekik.

Fáj az anyai szivnek, midőn gyermekeinek nem nyujthatja az örömet; a kis Teréz észrevette édes anyja könnyeit és gyermek-szive sejté a meg nem értett fájdalmat, s vigasztalni akarta kedves anyját.

— Hát csak holnap lesz karácsonyest és a Jézuska majd eljön? Az apa már rég távozott, de majd ismét eljön, és ha a jó Isten magához szólitá, annyira szeretné, hogy többet nem bocsáthatja vissza, majd elküldi angyalát, hogy megvigasztalja az anyát. Aztán anyám a jó nagybácsiról is emlitést tett, ki ezelőtt 8 évvel ment világnak; ez is tudja, hogy ma karácsonyest van és bizonyára nem feledkezett meg rólunk, meglehet, hogy el is jő még. Ekkor aztán ő lehet a papa, medrendelheti a karácsonyfát és örvendhet velünk. — Eként csevegett a kis Teréz, megindító, boldog gyermek hitében.

Oh mily gondolatokat ébresztett az anyában s mily vágyat költött szivében a szeretett férfiu után, kiről mostanig mit se hallott, s ki talán ma se érzett karácsonyi örömet.

A szoba egyik ablaka a kertre nyilt, mely most pusztán állott és az ablaktábla elzárta a kilátást a lugas alá, hol kedvesétől elbucsúzott. Férjének halála után ismét ide költözött szülei házába, gyermekkorának édes emlékei közé. Gyakran gondolt reá, midőn a lugasban dolgozott, gyermekeiért — kik nem az övéi.

Az anya felkelt és az utczára nyiló ablakhoz lépett, hogy elrejtse leánya előtt könnyeit. Gondolkozva állt az ablak előtt, nézve az átelleni ház kivilágitott ablakait, s hallgatva a megajándékozott gyermekek ujongásait.

A kis Teréz térité magához elmélkedéséből, mondván:

— Nem hallod, mama, kopogtatnak? Az anya bámult a késő látogatáson és az ajtó felé ment.

— Nem ott mama, itt a másik ablakon kopogtatnak — mondá a kis Teréz.

— Tévedsz, gyermekem, ki kopogtatna ott? — válaszolt bámulva.

Ekkor ismét kopogtak a kertre nyiló ablakon.

Remegve a bámulattól, oda lépett és kinyitotta az ablaktáblát. Ekkor, oh csuda! hátul a lugasban fehér abrosszal teritett asztalon fényárban ragyogott egy karácsonyfa. Vajjon álom volt-e? Hisz egyedül ő lakott e magányos házban és senki se lépett a puszta kertbe.

A kis Teréz ujongva mondá:

— Látod anyám karácsonyfánkat! Oh mily pompásak e tarka gyertyák!

Ez és a kis fiu, ki karjába kéredzett és szintén bámulva nézett ki, emlékeztettek a csudálatos valóságra. Ugy volt; — de miként magyarázza meg magának mindezt?

— Nem akarod bevezetni mama a meleg szobába? — ké-r dé a gyermek.

Az anya letette a kis fiút, köpenyt vett magára és intve gyermekeit, hogy nyugodtan maradjanak, mig a karácsonyfát behozza, kisietett a kertbe.

De alig távozott, midőn az ajtó ujra kinyilt és egy férfi lépett a szobába.

A gyermekek nem ijedtek meg, mert a gyermek-sziv könnyen sejti, ki akarja javát; ellenkezőleg örömmel s meglepetéssel néztek, miként veti le nagy uti bundáját, s vesz elő mély zsebéből mindenfélét. Aztán szivetnyerő barátsággal és ragyogó szelid szemmel köszönté a gyermekeket, az asztal mellé ült, a kis fiút térdére emelte és a leánykát magához ölelé.

Ekkor kicsomagolta a gyermekek előtt azt a sok szép holmit, minő csak gyermek szivet örvendeztethet meg, és szépen az asztalra rakta, közbe kalácsesal és czukor süteménynyel, mélyeket a gyermekek rögtön megizleltek.

Végre a kis Teréz szóhoz jutott és az idegentől kérdezé:

— Ugy-e a jó Istenke küld téged?

Az idegen megcsókolta és remegő hangon felelé:

— Az gyermekem! Nemde Teréznek hivnak, mint kedves anyádat, kinek képmása vagy? Ugy van, a jó Isten küldött ide és költé bennem e gondolatot.

— És nemde a papa küld, hogy nem jöhetett vissza?

— Ugy van, angyalom! Papád nem jöhet vissza többé, azért tehát jövőben én leszek atyád.

— Oh mennyire fog örvendeni a mama! Csupán a karácsonyfáért ment ki. Már itt van!

Az ajtó kinyilt. S az anya óvatosan emelte be a karácsonyfát egő gyertyájával.

A leányka eléje sietett és mondá:

— Nézd mama eljött a Jézuska!

Az idegen gyorsan lépett eléje, kivette kezéből a nehéz fát és óvatosan az asztalra tette. Meginditóan állt a bámuló nő előtt, aztán kitárta karját és mondá:

— Teréz! Hát elfeledtél?

— Te, — szent Isten! Lehetséges-e? Te itt Pálom?!

Aztán keblére borult és boldog könnyeket hullatott.

— Visszajöttem Teréz, nyolcz évi magános élet után idegen földről, hol szüntelen reád gondolva dolgoztam, remélve, hogy viszont látlak és ha a sors is úgy akarja, szabadnak találjak. Most már vagyonos, sőt gazdag vagyok és te szabad vagy, mert ma mindent megtudtam felőled. Nem feledtél-e el, Teréz? Megőrzéd-e szerelmedet?

— Ha mindent tudsz felőlem és mégis eljöttél, azt is meghallhatod, hogy csupán téged szerettelek és szeretlek. De nő voltam, anya vagyok és gyermekeim vannak.

— Gyermekeid az enyémek is lesznek!

— Mama! — szólt közbe a kis Teréz — hisz a papától jő, a jó Isten küldte és most atyám akar lenni. Oh mennyire szeretem már is.

— Ugy van, angyalom, kedves gyermekem leszesz — mondá Pál.

Aztán karjába emelte a kis fiút és folytatta:

— Te is fiam leszesz. Oh miként foglak szeretni mindnyájatokat!

Aztán Teréz felé fordult és remegő ajakkal mondá:

— Teréz, reám akarod-e bizni gyermekeidet, és akarsz-e köztetek helyt adni? Akarsz-e nőmmé lenni?

— Mindenható Istenem! nem mertem remélni e boldogságot. Ugy van, Pálom, nőddé akarok lenni és szerelmem kárpótolni fog nyolcz éves elválásért.

Pál kebléhez szoritá a boldog anyát és még boldogabb arát, mig a gyermekek ujongva simultak ismét előkerült atyjukhoz.

— Nyolcz év óta ma ünneplem először a karácsonyestét — mondá Pál ragyogó arczczal — még pedig veled, Teréz és gyermekeinkkel. Oh senki se ünnepelheti e szent napot ugy mint mi.

Szomorúan . . .

Szomorúan, siralmasan
Búg a torony harangja;
Ne is kérdezd, mért oly fájó,
Mért oly siró a hangja?
Gyenge rózsák, feslett rózsák
Őszkor hervadoznak;
Elhervadt a legszebb asszony:
Érte harangoznak!

Vasárnap s a koresma csöndes,
Nincs benne táncz, vigalom: —
Kökényszemü koresmárosné
Fekszik a ravatalon! . . .
Oda van két vármegyének
Legszebb gyöngye, éke!
Nem is csoda, ha annyi sziv
Sajog, vérzik érte.

A koporsó mellett zokog
A kolompos bojtárja . . .
Nem mondják már, hogy oda lenn
Tilosban jár a nyája.
Ugy is tudják, hogy ezentúl
Mit sem ér az élte:
— Én legalább nem adnék egy
Rosz pipát sem érte!

Szabadka Gyula.

OBLÁT KÁROLY ZOMBORBAN

AJÁNLJA

A LEGUJABB BETŰKKEL ÉS GÉPEKKEL

ALKALMASAN FELSZERELT

KÖNYVNYOMDÁJÁT

MINDEN

A KÖNYVNYOMDAI SZAKMÁBA VÁGÓ MUNKÁK

IZLÉSES KIVITELÉRE, A LEGOLCSÓBB ÁRAK MELLETT.

Intézetek és egyéb egyletek kedvezményben részesülnek.

Ez manapság igy szokás.

Még bajusznak hire sincsen,
Férfi már is a gyerek,
Czvikkert akaszt, czilindert tesz
S czigaróval feszeleg;
Nőkre nézdel és kritizál,
Hogy ki milyen, micsodás.
Ne rucczanjon fel, jó öreg:
Ez manapság igy szokás.

Mikor már a bajsza megnő,
Rettenetes, mily okos:
Mindenféle kártyanemben
És játékban otthonos.
Tudja hol van a legjobb bor
S milyen a „nagy lumpolás.“
Ne rucczanjon fel, jó öreg:
Ez manapság igy szokás.

Szakálla is kinőtt immár,
Átélve az ifju kor,
S bár blazirt és életunott,
Házasságról szónokol.
Telekkönyvet néz, aztán lányt,
S kérdi: „Mi az apanázs?“
Ne rucczanjon fel, jó öreg:
Ez manapság igy szokás.

Végre midőn haja indul,
A hitele apadván,
Hozományt vesz, s ráadásul
Nőt is megtűr oldalán.
A hozományt elfizeti,
A nő marad, — s bús a ház!
Ne rucczanjon fel, jó öreg;
Ez manapság igy szokás.

Évek mulnak. A haj elmegy.
Borvirágos lesz az orr.
Ferbli mellett mulat a férj.
Drága pezsgő, thea folyt.
Otthon fázik a kis család,
S kenyér nélkül van a ház!
Ne rucczanjon fel, jó öreg:
Ez manapság igy szokás.

Gárdonyi.

Apró történetek.

Irta: Gárdonyi.

IV.

Arthur és Berzinka.

— Szalon-novella. —

Ha már van szalonkabát, szalonvalczer, szalongyufa, szalonmodor, szalonmérték stb., mért ne lehetne szalonnovella is (nem szalonna-vella).

Pzt csakis szalonkabátban lehet irni, czigaretta mellett, czilinderkalap alatt, borotvalkozottan.

Tehát kérek szaloni figyelmet:

Baró Porczellan Arthur utóljára tekintett a drága velenczei tükörbe (melynek ára egy forint ötven kr.), és teljesen megelégedvén a tükör elegáns mutatványával, gyorsan továbbitá magát.

Hova ment, hova sietett?

Angyalához.

Báró Leander Berzinka volt ezen angyal.

Azt kérdi ön uram: szép volt-e?

Oh nagyon. A puszták délibábjának rengő vizében fürdő tündérek, a Kaukáz zöld vadonjainak árnyországában virágzó eserkesznők, Mohammed hurijai, mennyek angyalai, közönséges pórhölgykukták valának hozzá képest.

Arthur imádta Berzinkát,

Berzinka imádta Arthurt.

A szalonban egy egzotikus keserülapunak terebélyes levelei mindennap hallhatták kölcsönös szavaikat, s mondhatnám a papagáj is hallá, de ez nem valószinü, mert mindig szorakozott volt.

Az aranyozott keretü álló óra délutáni IV-et jelzett.

E pillanatban belépett a komorna, s ezüst tálczán névjegyet nyujtott a baronesse elé.

Ez intett a kezével s a következő pillanatban Arthur jelent meg az ajtóban.

Odasietett Berzinka elé, letérdelt a 8 frtos smirnai szőnyegre s igy rebegett:

— Üdvözöllek legszebb álmom képe!

Berzinka bájos mosolylyal viszonzá:

— Isten hozta lovag!

A papagáj pedig rárikitotta:

— Gazember!

Az egzotikus virág nagy leveleinek árnyában bódító heliotrop-illat lengett és a csipkefüggönyökön átszürödött az aranyfényü napsugár.

Odaültek.

Arthur két kezébe vette Berzinka kezeit és szerelemittasan suttogá:

— Berzinka! Azt hiszem mi értjük egymást.

Az angyalarczu baroness gerlehangon búgá rá:

— Oh igen, Arthur!

— Tehát az enyém lesz?

— Ha Isten, a papa és mama akarja.

Arthur átölelte Berzinkát és a keserülapu árnyából egy szenvédelyes csók édes visszhangjait lehetett hallani.

A papagáj felugrott az ezüst állványnak legfelső fokára és onnan rikácsolt alá:

— Gazember! Gazember!

Arthur pillanatra elsápadt, de csakhamar magához tért: szomoru arczot vágott, hallgatott.

Berzinka bübájosan, édesen kérdé:

— Mi baja önnek Athur?

Arthur bágyadtan felelt:

— Bagatel! Egy kis haszontalan kártyaadósság jutott eszembe. Addig nem merem megkérni a kezedet, mig azt ki nem fizetem.

És mennyi az?

— Csak nyolczvanezer forint.

Berzinka kissé elkomolyodott, de ezután hirtelen felderült az arcza és kaczagott.

— Pompás gondolatom van, — kiáltá csengő hangon, — a papa éppen ma kapott 80 ezer forintot, eladta a birtokát, hogy hozományomat készpénzben adja ki nekem. Én ezt kiveszem az iró asztalából és átadom neked. Ma vagy holnap, — ugyis mindegy. Csinálunk egy jó tréfát.

Arthur vele kaczagott.

— Valóban jó tréfa lesz!

És Berzinka átlebbent a másik terembe, aztán ismét visszajött és Arthurnak csomagot adott át.

Arthur ezer csákkal boritá el kedvesét.

* * *

Másnap a szokott órában a névjegy helyett levélke érkezett.

Berzinka rossz sejtelemtől megkapva tépte fel a boritékot, s a következő perczben fehérre sápadtan rogyott az egzotikus keserülapu mellett levő chaise longuera.

Ez állt a levélben:

»Kedves Berzinka!

Tudja meg, hogy én nem vagyok báró Porczellán Arthur, hanem Silberstein Phinkasz, galicziai rőfőskereskedő. Elvenném kegyedet, mert szebb, mint odahaza levő három feleségem, de attól tartok, hogy máris nyomomban vannak.

Ezer csók és bók!

Arthur.«

Berzinka szintelen ajakkal rebegé:

— Összes vagyonunkat elvitte az a . . . . .

És a papagáj rikácsolva egészité ki a mondatot:

— Gazember!

VI.

Egy óra Bálna urnál.

Nem igen szeretek látogatásokat tenni sehol, de Bálna Kázmér barátom már annyiszor hitt s oly szivesen, hogy szakitanom kellett az időmből egy negyedórát a meglátogatására.

Ott volt egy barátja is, valami Csótár Benjamin nevü, igen kedves, vidám fiatal ember.

Beszélgettünk a leányokról, a garçonélet gyönyöreiről, a házas élet elő yeiről, politikáról, házbérről, költőkről és váltókról, Jókairól, Tatár Péterről és még sok minden érdekes dologról.

Negyedórám éppen letelt s menni akartam, Csótár Benjamin is olyforma muzdulatot tett, — de Bálna Kázmér e pillanatban kitekintett az ablakon, s megkapta mind a kettőnek kezét.

— Barátaim! Az ég szerelmére! Fogadjátok meg nekem, hogy két óra hosszáig nem nyitjátok fel a szátokat, — kiáltá kétségbeesetten.

Én ránéztem Csótárra, ez pedig én rám.

Azt hittük, hogy megőrült.

— Miért kivánod ezt? — kérdém Kázmértől.

— Ne kérdezz, megtudod, de becsületszavadat kérem.

— Hát jól van, ha éppen kivánod, de hát szervusz, én most már megyek.

— Dehogy mész el, szükségem van rátok és a hallgatástokra, — kiáltá és belenyomott egy karosszékbe.

A következő pillanatban szerény kopogtatás hangzott az ajtón.

Bálna Kázmér a zongora elé ugrott s Beethoven első sonatáját kezdé kalimpálni.

Az ajtó kinyilt. Sunyori szemü vén ember lépett be rajta.

Csótár, aki szemközt ült velem, e pillanatban félrerántotta a száját, a félszemét behunyta és a nyelvével olyan dagonatot csinált az arczán, hogy meg nem ismerte volna a tulajdon édes anyja sem.

Kázmér pedig felugrott a helyéről, eléje sietett a belépőnek és kezet fogván vele, engem igy mutatott be neki:

— Hugom völegénye, báró Kabócza!

Őt pedig igy nevezé meg:

— Legkedvesebb barátom, Harpa Gondér.

Én ugyan sohasem voltam báró Kabócza, még kevésbé — és azt is határozattan tubom, hogy Kázmér barátomnak se égen, se földön nincs huga, de azért kezet nyujtottam Harpa urnak.

Kázmér ezután Csótár Benjamint mutatá be neki.

— Juques Effronté franczia nyelvmester, szintén jó barátom.

Cudálkozva néztem Csótárra, aki méltósággal hajtotott meg magát és félig az orrán keresztül e szavakat mondá:

— Licsegi pucsegi azsondandó!

No én valamicskét értek a franczia nyelvhez, de ilyent még sohasem hallottam.

Kázmér leülteté Harpa urat, aztán igy szólt:

— Megengedi ugy-e kérem, hogy ezt a darabot befejezzem?

— Oh kérem örvendek rajta, — felelt Harpa ur, de, hogy a zenének vagy a befejezésnek örvend-e, arra nézve nem adott felvilágositást.

Kázmér lelkesülten játszott tovább.

Észrevettem, hogy az adagiokat is allegretto játsza és ugy verte a zongorát, hogy a hatodik szomszédba is áthallatszott.

Mikor Beethovent már végiggyilkolta, én teljesen beteltem a gyönörüséggel.

Kázmér uj füzetet vett elő és igy szólt Harpa urhoz:

— Most önnek a kedveért játszom, kedves barátom, ismeri Hamletet?

— Köszönöm, — felelt Harpa ur, és rettegve nézte a vaskos könyvet, aztán igy szólt: — Talán máskor. De Bálna Kázmér neki volt dühödve, az uvertürt irtózatosan mennydörgé a zongorán — nem lehetett volna még a kiáltást sem hallani.

Azon gondolkoztam, hogyan kellene szabadulni.

Ránéztem Csótárra, Angol hidegvérrel ült a széken. Arcza most ugy állt, mint a hogy elferditette, csak bológatott a zenére.

Szólni akartam Kázmérnak, hogy fontos dolgaim vannak, de eszembe jutott, hogy hallgatást fogadtam.

Kázmér eszeveszetten táncoltatá ujjait a billentyükön.

Én nagyon szeretem Ambroisa Thomast, de ezuttal meg kellett őt gyülölnöm. Nagyon üresnek, fülfárasztónak találtam a zenéjét, s fogadást tettem magamban, hogy soha, de soha meg nem hallgatom többé azt a zenét, a melyet Ambroise Thomas componált.

Harpa ur szintén izgatottan feszelgett már a széken. Láthatóan unatkozott.

Bálna Kázmér nagyon udvariatlan és ostoba, — gondolám magamban. Valóban nagy könnyelmüség volt tőlem meglátogatni, s még nagyobb könnyelmüség volt megigérni, hogy két óra hosszáig hallgatok. Fél óra eltelt ugyan már, de ha még egy fél órát ilyen örült kalimpálás között kell töltenem, akkor örökös főfájásnak, esetleg megsüketülésnek vagyok kitéve.

Kezdtem kétségbeesni.

Ekkor az egyik zongorahur lepattant és végig czikázott a többi hurokon.

Harpa ur arczán öröm ragyogott fel.

Az enyimen is.

— Nem tesz semmit! — kiáltott Bálna Kázmér, s Horpa ur arcza ujra megnyult.

Az énym is.

Ugy vettem észre, hogy végig akarja játszani az egész Hamlet-operát.

Kiszámitottam, hogy az ilyen eszeveszett játékkal is eltart még két óra hosszáig.

Kezdtem azon gondolkozni, hogy nem találnék-e valahol egy kis vattát, amivel bedughatnám a füleimet.

Még csak czigaretta-papiros sem volt nálam.

Harpa ur elővette az óráját és megnézte.

Kázmér mosolyogva játszotta tovább a kisérteties éjféli jelenetet. Hatalmasabb óraütést az operában sem hallottam.

Én is megnéztem az órámat.

Harpa ur izzadni kezdett.

Én kőhögtem.

Csótár egy ásitást takart el a zsebkendőjével.

Sohasem láttam ugy ásitást takarni, hogy az egész arczot elföldje az ember, de hát a szokások különbözők.

Bálna Kázmér kezdett hibásan játszani. Minden taktusnál elhibázott legalább három hangot.

Kiáltani akartam, hogy ne kinozzon már tovább, mert szédülök, de az az átkozott fogadás!

Máskor ha ilyen fogadásra kérnek, este lefekvéskor fogom megkezdeni a hallgatást.

Harpa ur a plafonra mereszté keserves szemeit.

Kázmér már össze-vissza játszott.

Csótár fütyölt.

Sohasem láttam félrehuzott szájjal fütyölni.

Harpa is bámult rajta.

Bálna Kázmér felkiáltott:

— Bravo mossió!

És ő is fütyölni kezdett a darabhoz.

Háromszor láttam Hamletet, de arra nem emlékszem, hogy fütyöltek volna benne.

Arra sem emlékszem, hog ilyen fülhasitó fütyörészést hallottam volna valaha.

Én sohasem szoktam fütyörészni, de most megpróbáltam. Sikerült.

Egymást fütyörésztük túl, mintha legalább is tizenkét ember dolgozott volna rajta egyszerre, különböző hangnemen.

Harpa ur lázasan törülgeté homlokát, aztán felkapta a kalapját, hirtelen meghajolt és kiosont az ajtón.

Bálna és Csótár egyszerre elhagyták a füttyös Hamletet, de én ugy belejöttem a fütyölésbe, hogy ujjaimmal kellett széjjel huzni ajkaimat.

Bálna és Csótár kaczagtak. Ez utóbbi czigánykereket akart vetni a szobában, de a butoroktól nem lehetett.

Bálna hozzám rohant és erősen megszoritván a kezemet, igy kiáltott:

— Köszönöm, nagyon köszönöm, barátom!

— Dehát mire való volt ez a komédia? — kérdém.

— Hitelezőm, legrettenetesebb hitelezőm ez a Harpa.

— Nekem is, — mondá kaczagva Csótár.

Siettem elmenni.

Hanem hiszen hivhat engem magához többet Bálna Kázmér!

Lakodalom után.

— Humoreszk. —

Megvolt. — Hogy mennyit szenvedtem érte, hány álmatlan éjet töltöttem miatta, hány szerelmes levelet irtam előtte, s mennyi rosz verset nem irtam hozzá, azt most nem mondom el. Csak kijelentem kereken, hogy megvolt. A pap elmondta, hogy ez micsoda dolog, lelkiismeretünkre kötötte, hogy szeressük egymást, a kántor elújt egy-két jóizű nótát, — azzal aztán mentünk. Azt se beszélem ki, hogy milyen országos vigalom honolt az én keblemben, sőt még azokéban is, akik ott voltak a diszvacsorán. Sőt még a tósztokról is hallgatok.

Elvégre azt minden valamire való »nyájas olvasó« jól tudhatja, hogy az én kedvemért se történt nagyobb csoda, mint minden lakodalmi daridón. De ha történt volna se mondanám el most, mert mást akarok elbeszélni.

Azt akarom elmondani, hogy midőn a hosszú édes-kinos vőlegénykedés, bűbájos lakodalmazás, utazás után végre-valahára tündéri otthonunkba jutottunk s én az »egyetlen imádott« feleségecskémmel egyedül maradtam, tüzes fekete szemei közé tekintettem, karjaimmal átfontam karcsu derekát, keblemre öleltem szomju-hévvel s szenvedélylyel, s ajkaimat bibor ajkaira tapasztottam, hogy a legédesebb nem tiltott csók mézét szivjam magamba, — no de — mit tartozik ez a »nyájas olvasó«-ra? Nem! Ezt se mondom el.

Hanem az már igenis rátartozik, s minden házasodni készülő ifju ember figyelmét fölhivom e fontos körölményre, hogy az én piczi kis asszonyom, az ő sötét fürtös fejecskéjével, szemérmetes ártatlan gyermekarczával — elém állott és kihivó daczczal, ökölbe szoritott kacsókkal igy szólitott meg:

— Uram!

Feleletül össze-vissza csókoltam azokat az öklös kacsókat . . .

Hanem ez éppen nem szelidité meg a kis amazont, s elszánt mozdulattal folytatá:

— Uram, mielőtt barátsága egész teljével megajándékozna, engedje meg, hogy egy vallomást tegyek önnek.

Komoly s pathetikus hangon volt mondva, lehetetlen volt, meg nem ijedni tőle.

Amennyire tőlem tellett, ijedt arczczal meredtem reá, várván a »vallomás«-t, mely barátságom egész teljének odaajándékozására bizonyára befolyással lesz.

— Tudja meg uram, —

Itt hangja elakadt, szemeit a földre süté s egy nemével a bünösség-érzetének csüggeszté le keblére szép fejét.

— Titkoltam ön előtt, ámbár jól tudom, hogy ezt előbb kellett volna elmondanom. Most már késő — késő.

— Hogyan? kiáltám kétségbeesetten, s agyamban a legfurcsább gondolatok chaosa hömpölygött. Ön valamit titkolt, a miről tudta, hogy előbb kellett volna tudtomra adnia? S valjon mi az? kérdém szigorral.

Reszketni kezdett s ajkait harapdálta, miközben kezeit kérőleg emelé felém.

— E percznek bizonyosra vettem, hogy az én legbájosabb kis feleségem valamely rettenetes bünt rejteget keblében, mely egész életemre végzetes lesz.

— Beszéljen asszonyom, kiáltám nem türtöztetett haraggal.

A piczike — ugy látszott — megrémült hangom erejétől, s vonásaim vadságától. Elfordult s eltakarta arczát.

— Valóban nincs erőm elmondani, — susogá alig hallhatóan.

Ezer meg ezer rémséges gondolat czikázott át agyamon. Egy nő, ki miután az oltár előtt esküdött örök hűséget férjének, oaman lelépve legott azzal áll elő, hogy titkot rejteget, hogy vallomást akar tenni, s hozzá olyan arczot vág, mint egy franczia dráma hősnője.

— Asszonyom, szólottam kissé lecsendesedve s nyugodtságot szinlelve, holott alapjában föl voltam háborodva s a legrosszabbra elkészülve, — ön az imént azt mondá, hogy vallomást akar tenni. Ön jónak látta ezt most, hogy átlépte uj otthonának küszöbét — nekem tudtomra adni; bizonyára méltó oka van arra, bizonyára kötelességet akar ezzel teljesiteni. Nos tehát, rajta, mondjon el nekem mindent . . . . . de mindent asszonyom!

— El fogom önnek mondani, a mit eddig oktalanul eltitkolék. Ah, bocsásson meg nekem. Én szeretem önt s nem mertem bevallani, attól félve, hogy — —

— Az ég szerelmeért! Ön oly dolgot titkolt előttem, mely elhatározásomra is befolyással lehetett volna? kérdém hüledezve.

— Igen, rebegte ő, s lehanyatlott egy karszékre, szemeit merőn egy tárgyra szegezve, mozdulatlanul, mint egy bünbánó Magdolna.

Ez komoly dolog, gondolám magamban, sokkal komolyabb, mintsem hittem volna. Szükség lesz férfias nyugalmamra, hogy mindent megtudjak tőle, s azután határozhassak.

Kimért nyugalommal fordulék felé:

— Tisztelt asszonyom, szedje össze magát, s mondjon el mindent, lehetőleg gyorsan. Beláthatja, hogy vallomása rám nagy fontossággal lehet, s én egy percig se várhatok tovább. Egész életem, egész jövőm függhet attól, a mit ön mondani fog; ne késlekedjék tehát, hanem ki vele!

— Igérje meg, hogy nem fog rám haragudni.

— Hogy a manóba kivánhat ilyet, asszonyom? Már hogy igérhetnék önnek valamit, a minek éppen ellenkezőjét volna kedvem tenni már most is. Szó sem lehet semmiféle igérgetésekről. Beszéljen, beszéljen! Nem látja mily türelmetlen vagyok.

A helyett, hogy szólott volna, fölugrott, nyakamba borult, magához ölelt s eltemette hófehér arczát keblembe.

Kissé udvariatlanul bontakoztam ki karjai közül, s vadul villogó szemekkel mértem végig.

— Nem értem önt! Tréfál ön velem, vagy komoly, a mit mond.

Nőm rám nézett hosszan, komolyan, azután elfordult s úgy tetszett, mintha nagy küzdelmébe került volna, hogy rengeteg hahotába törjön ki.

Ugy látszik, nagyon komikus benyomást tett reá othellói arczulatom; azonban én legjobb akarattal se vághattam ennél szelidebb arczot s azt hiszem, senki helyemben.

— Asszonyom, rivalgtam most már nem fékezett dühvel, — fog-e végre beszélni?

— De uram, — szólt ő csodálattal, s most már meg éppen sirásra fanyarodott piczi szájacskája. — Legyen kissé nyugodtabb, hiszen ön kiabál.

— Hogyne kiabálnék, mikor nekem kiabálni való jókedvem van. Igenis kiabálok, mert tudni akarom, hogy mit titkol ön előttem, a mi multjára vonatkozik. Tükön állok, valljon be mindent. Tehát oly nagyon szerette őt?

Kérdésemre harsány kaczaj volt a felelet. Olyan szép dallamosan tud a kis »butácska« kaczagni, mintha csak ezüst harang csengését hallanám.

Meglepetve tekintek reá s e pillanatban m'ntha keblem megszabadult volna rémeitől.

E szerint tehát még sem bünös.

A bűnösök nem szoktak kaczagni. Azután folébredt szivemben a sanda gyanu, hogy hátha meggondolta magát s vallomás helyett valami tréfával akarja elütni a dolgot.

Ó az asszonyok nagyon fifikusak!

Megőriztem komolyságomat s nagy léptekkel kezdtem föl s alá járni szobámban.

Ő pedig csak kaczagott olyannyira, hogy utoljára könnyek gyültek szemébe. Olyan szép volt igy kipirult arczával, sötét szemeiben azokkal a fényes nagy könyceseppekkel, melyek gömbölyü kis arczocskájára gördültek le s megállottak ajkgödröcskéiben.

— Mit képzelt ön felőlem? szólt neheztelő hangon.

Nem tudtam, mit feleljek neki. Igazán különös helyzetben voltam. Azt kellett hinnem, hogy valami rendkivüli titok nyomára jutok s mégis, mintha csak egy pajkos tréfa ingerkednék velem, nőm szeszélyes magaviseletében.

— Asszonyom, szóltam kis vártatva közömbös hangon, vannak dolgok, melyekkel nem jó tréfálkozni. Ajánlom önnek szives figyelmébe e körülményt. Most pedig utoljára kérdem, van-e valami mondani valója.

— Van! válaszolt egész határozottsággal. Van, folytatá komolyan, de előbb csókoljon meg, jeléül annak, hogy meg fog bocsájtani.

— Asszonyom ön tudja, hogy mit fog elmondani, önre háritom a felelősséget azért, hogy csókot kér bocsánatom jeléül, holott tudnia kell, vajjon módomban áll e megbocsájtani vallomásáért? Legyen tehát! kiáltám elszántan, s egy csattanó csókot nyomtam az édes ajkakra.

— Igy, sóhajtá a kis hamis önelégülten, s most adja kezét. Odanyujtám s ő melegen megszoritá.

— Tehát semmi harag. S ne igyekezzék véleményemet megmásitani. Ne akarjon engem meggyőzni. Ne kivánja, hogy hitemet az önével cseréljem föl. Egy szóval, hagyjon meg annak, a mi vagyok.

Bámultam. Egyátalán nem értettem egy szót se abból, a mit mondott.

— A vallomást asszonyom, vallja be, a mit titkolt.

— Igenis, azt akarom tenni. De az igazat megvallva, kissé félek, hogy kevésbbé fog szeretni, ha azt megtudja, s én érzem, hogy e részben soha se fogok másképp gondolkozni, mig ön — —

— Valóban, különös dolog lehet az, a mit meg fog vallani. De hát mért habozik, mért nem áll elő vele?

— Foglaljon helyet! Üljön le ide mellém! Igy. Adja ide kezét. Szeret ön engem, igazán, mélyen, forrón?

— Ördögbe is, hát mért vettem volna el?

— S szeretni fog még azután is, hogy titkomat megvallottam?

— Hinni akarom, hogy tehetni fogom. Ámbár —

— Semmi kikötés. Látja, minden embernek meg vannak a maga nézetei, elfoglalt álláspontja, melytől nem tágithat. Egy jellemes ember meg szokta fontolni mindazt, a mit életére nézve irányadónak ismer el. S azután —

— Tehát csak ez az egész! — kiálték szinlelt örömmel, mintha már sejteném a »nagy titkot«, pedig fogalmam se volt róla. — Ó édes piczikém, egész nyugodt lehetsz; szólj csak szaporán. Én a te elfoglalt álláspontodat fölötte nagyrabecsülöm, s nem tartom lehetetlennek, hogy a nő, a ki férjhez megy, hű maradjon képzelt ideáljához, minőhöz hasonló tán nincs is a földön. Csak rajta! Álmodozzál róla tetszésed szerint, én abban nem foglak gátolni. Hiszen nincs jogom megtiltani lelkednek, hogy ábrándok világában kalandozzék, s alkosson magának légvárakat. Egészen rendén van a dolog, piczikém. — Nos, kitaláltam-e titkodat?

— Egyátalán nem, szólott az aranyos drágaság finom mosolylyal, s egy diplomatához illő titokteljességgel folytatá:

— Szó sincs róla férjem uram, hogy én titkos ideálok után ábrándozzam, avagy légvárakat alkossak. Az én hitem meggyőződésem szilárd talpkövén épült föl. Én bajai vagyok. Érti-e ön, mit jelent ez, hogy én bajai vagyok? A bajaiak legnagyobb része ugy gondolkozik, mint én. Az a légkör, melyben én fölnevelkedtem, inficziálva van attól az eszmétől, hogy az egyeduli üdvözitő, az egyedul boldogitó tan az, melyet — —

Fölugrottam ülőhelyemből s mereven bámultam hölgyem átszellemült arczába. Ez az asszony egy egész vezérczikket látszott elszavalni a »Bajai Közlöny«-ből.

Nőm önkénytelen mozdulatomtól megzavarodva abban hagyta dikczióját s kérdőleg tekintett reám.

Folytassa, kiáltám derültem, folytassa!

— Ép oly kevéssé szeretném, ha kinevetne azért, a mit mondani fogok, mint a mily rosszul esett előbbeni haragja.

— Ó drágám! Nem nevetlek ki, hiszen azt sem tudom, mit akarsz mondani. Nem vagy spiritiszta? Nem vagy antiszemita?

— A mi az előbbit illeti, bátran mondhatom, hogy nem vagyok; az utóbbi szivesen lennék, ha véletlenül szemitának nem születek. Azonban igy — —

— Fölséges egy teremtés vagy, angyali nőcském! Ezt meg tudom neked bocsájtani. Hiszen csak azért vagy velem együtt szemita, hogy legyen az antiszemitáknak miért káromkodniok. De végre is, nem ez a mi beszélgetésünk tárgya. Hanem az, hogy te valamit nem közöltél velem, mielőtt oltár elé vezettelek, s most lelkiismereti fúrdalásaid vannak. Szabadulni ohajtasz azoktól s azért vallomást akarsz tenni. Nos tehát, a mennyiben ez a vallomás nem vonatkozik női erény, hűség, korábbi szerelem, vagy más effélére, akkor igérem, hogy megbocsájtok s soha se fogok érte szemrehányást tenni. Elvégre a mely bűnben az összes bajaiak leledzenek, abban te se kárhozhatol el. Rajta! Ki vele!

Nőcském arcza sugárzott az örömtől, szemei tüzesen ragyogtak, egész lénye, mintha átalakult volna. Felállott, hősi mozdulatot tett, s nagy empházissal szólott:

— Nem, férjem-uram! Én önt szeretem, s vallomásom távolról se érinti a női erényt. Hanem — ugy-e bár ön testestül-lelkestül ellenzéki?

— Az vagyok, drágám, Apponyira esküszöm!

— Nos tehát, én kormánypárti vagyok, Tisza Kálmánra esküszöm!

— Odarohantam hozzá, karjaimba szoritám s annyi csókot nyomtam puha piczi ajkára, a mennyi csak ráfért. Ő sietett karjaimból kimenekülni s egész enthusiasmussal folytatá:

Nem mertem megvallani, mert attól féltem, hogy követelni fogja, mikép elveimet megtagadjam. Én azonban ezt nem tehetem. Meggyőződésem, hogy a hazát senki jobban nem boldogithatja, mint Tisza Kálmán. S ha ön az ellenkezőről volna meggyőződve, ne adja kezembe a »Zombor és Vidékét«, mikor éppen leghevesebben szidja Tisza Kálmánt és az ő mamelukjait, meg főispánjait, mert azok mind az én embereim, a kiket én szeretek, mert hivek Tiszához, s nem állok jót magamért, hogy nem irok ellenében egy rettenetes vezérczikket a »Bácska«-ban.

Meg voltam hatva a bajai légkör-szülte mamelukság fanatikus kitörésétől s azt feleltem rá, hogy ujolag meg ujolag megcsókoltam a kis »drága« cseresnye-ajkait; magamban pedig azt gondoltam, hogy Tisza Kálmánnak egyetlen önzetlen hive van, a ki igazán érdek nélkül szereti politikáját, — s ez a feleségem.

De a »Zombor és Vidékét« gondosan elrejtegetem feleségem orra elől, ha benne Tisza Kálmán szidatik, mert igazán rosszul esnék nekem a »rettenetes vezérczikk« — melyhez különben hozzá vagyok szokva, — de nem feleségem tollából.

És megkisértem a boldog házas-életet tovább folytatni ellenzéki szivemmel, kormánypárti hölgyem mellett a sirig, a nélkül, hogy őt hitéből kibránditanám, a nélkül, hogy ő hitemből kibránditana.

Hát nem vagyok én toleráns ellenzéki?

Piripócsy.

Ugy vagyok a fájdalommal.

Ugy vagyok a fájdalommal,
Mint más ember a gyönyörrel.
Ki innám azt fenekéig
Mohó vágygyal, kéjérzettel.

Mindig iszom poharamból,
— Mintha nem is pohár volna —
Esztendőkön által iszom,
S mindig telik, nem hogy fogyna.

* * *

Iszom mindig, s minden csepje
Italomnak égető kin.
S közbe-közbe én kaczagok
Legnagyobbat szüm gyötrelmin.

Addig iszom, mig berugok,
S poharamat felforditom.
Hadd öntse el a világot
A gyötrelem, a fájdalom.

Rákóczy Mihály.

Apró történetek.

Irta: Gárdonyi.

VI.

Don Tschatschino de la Cava.

Egy majoros udvarán Spanyolhon kék ege alatt, a kut mellett látták egymást először.

Az ifju pillanatra megállt, mintha szivének egy szokatlanul nagy dobbanása miatt nem juthatott volna lélekzethez.

A hölgy szemérmesen süté le hoszszu szempilláit.

— Én don Tschatschino de la Cava vagyok, pesszimisztikus költő és titkos drámairó, — mondá az ifju és udvariasan billenté meg hosszu fületi.

— Én meg Füléza vagyok, madridi születésü, — felelt a hölgy.

— Ah! Mindjárt gondoltam az elegáns megjelenéséről. Tehát Nagyságodat is vizhordásra kényszerité a végzet.

— Oh igen.

— Nyomorult sors! De vigasztalódjék donna Füléza, ha társ akad a szerencsétlenségben, könnyebb elviselni. Eddig csak az onclim, akinek Ősz Vér a neve, volt társam, s együtt szidtuk születésüket, de most valóban nagy szerencsémnek tartom, hogy kegyedet megismerhettem.

— Oh én osztozni fogok sorsukban.

— Hogyan? talán éppen a mi gazdánk vette kegyedet?

— Oh nem: a szomszéd.

— És mikor, ha szabad kérdenem.

— Tegnap. — felelt szendén Füléza.

— Igy hát nem csudálkozom, hogy principálisom a derék don Parippo de l' Istallo, nem látta kegyedet, sem mostoha fia a csélesap Tschiccau, akire mód nélkül haragszom.

Az érdekes diszkurzust a két mindenes közeledése szakitá félbe.

— Tehát holnap viszontlátjuk egymást, — sugá don Tschatschino.

— Igen, holnap, — felelt szemérmesen donna Füléza és ábrándos szemeit lesüté.

Füléza mindenese ekkor fölemelé furkósát és oldalba csapván vele donna Fülézát, igy kiáltott:

— Czoki!

És donna Füléza egy kecses ugrással elugrott a kuttól és tova bandukolt a vizes edénnyel az uton.

Don Tschatschino összevont szemölddel nézett a mindenes után, és haragosan morgá:

— Nyomorult!

*

Mindennap találkoztak ezután a kútnál, s mindennap nagyobbodott szivükben egy tikos, magasztos érzés, amelynek neve: szerelem.

Don Tschatschino de la Cava egy napon igy szólt kedveséhez:

— Donna Füléza, tegnap egy verset irtam keserülapura kegyedhez. Nagybátyám Ősz Vér igen csinosnak találta, de a censor, akit különben don Öccör de la Jassolnak neveznek, lebőgte és a széna között bevette. Igy tehát nem maradt más hátra, mint hogy a kegyed iránt lángoló költői érzelmemet prózában rebegjem el. Füléza, én szeretem kegyedet.

Füléza egy szunyogot rebbentett el a füleivel homlokáról, s ezt regegé:

— Oh uram!

Don Tschatschino hévvel folytatá:

— Füléza, világ legbájosabb Fülézája! Nyujtsd a reménynek parányi édes bogáncsesát és mi kéjjel legeljük át az életet. Oh mondd, rebegd el: szeretsz-e?

Fülézának diónyi örömkönnycsepp pottyant le fekete szempillájáról.

— Igen, — susogá alig hallhatóan, mire don Tschatschino nagy örömre gyulladván, át akará ölelni Fülézát, hogy az első csókot ajkaira nyomja, de e pillanatban zuhogó záporként táncezolt don Tschatschino de la Cava oldalain a mindenes göresöse és elveré őt imádottjától.

*

Másnap don Tschatschino igy üdvözlé Fülézát:

— Édes Fülézám, alig vártam, hogy találkozzunk, alig vártam, hogy elmondjam tervemet.

Donna Füléza érdeklődéssel emelte az égnek füleit.

Don Tschatschino folytatá:

— Egész éjjel zúgolódtam rabságunk felett. Irtam egy tragédiát és három átkozódó költeményt. Mindnek ez a mottója:

„Le a zsarnok mindenessel,
Miért tángál a fütykössel."

— Az istenért mit akar ön?

— Azt akarom édesem, hogy rugjuk agyon a mindenest, aztán szökjünk el együtt világgá! Menjünk el a narancserdőkbe a zöld lombok alá, a hüs forrás mellé és kössünk polgári házasságot, éljünk boldogan.

— Inaim remegnek!

— Ah mi bájos élet lesz az! Szabadon, mindenesek nélkül, apró Tschatschinok által körülugrálva!

Füléza szemérmesen süté le szemeit, s első lábával kapált zavarában.

Ekkor a mindenes hozzájuk lépett.

Füléza ezt sugá:

— Ne bántsuk őt, hanem pont éjfélkor szökjék ki s legyen itt.

A mindenes ezuttal donna Fülézát csapkodta oldalba.

*

Az éj sötét leple alatt jó utat tett meg a két szerelmes.

Idegen tájon egy gyönyörü domb tetején álltak meg.

A nap tüzes karimája ekkor bukkant fel a hegyek mögött, s aranyos sugárkülői az égbolt középpieg értek.

Don Tschatschinó örömteljesen kiáltott fel:

— Füléza! üdvözöljük egy szép dallal szabadságunknak aranyhajnalát.

Donna Füléza telerántá a tüdejét levegővel s harsány, messzehallatszó tenor hangon kezdé:

I ááá! i-ááá! i! i! á! á-á!

Don Tschatschino pedig erőteljes bariton hangon orditá hozzá a secundot.

Haj! Ez volt a szerencsétlenségük!

A távolból két alak futott feléjük, a két mindenes.

Fátyolt a következő képre! Dugjuk be füleinket, ne lássuk don Tschatschino de la Cava és donna Füléza megrakását, ne haljuk miként döngetik el a két szőkevényt.

Fátyolt és parafát!

Az anya büne.

Irta: Rákóczy Mihály

A cséri kastély sötét falai komoran bámulnak bele a nagy éjszakába.

Ablakaiból kihalt a fény, udvarán nem nyüzsög a szolgahad, ugy áll ott apró tornyocskáival, mint egy nagy temető a sötét fejfákkal.

A kastély kapuja zárva.

Bent az udvarra néző szobák egyikében haldoklik özvegy Cséry Istvánné.

A szobában bágyadt fény dereng. A lámpa halvány sugarai oda csuk a beteg arczára.

Szigoru arczvonásait a közeledő halál nem törte meg, s ajkain most is ott ül a fagyos mosoly, mely arczát még szigorubbá teszi.

Elza — szól gyenge hangon, mire a homályból egy fiatal hölgy hajlik a beteg fölé.

Szép fekete haja vállára omlik, nagy fekete szemeiben lángoló tűz, az elrejtett szenvedély — lobog, arcza ép oly büszke s hideg, mint a haldoklóé.

A hüsitővel telt poharat nyujtja anyjának.

— Ne fáradj Elza, köszönöm, nem kell. Jer ide, közelembe had lássam arczodat.

— Ugy Elza, te jó leány vagy, komoly, nem olyan hóbortos, mint Ida, hallgass figyelmesen. Pár óra van még hátra, addig még a tietek leszek, azután . . . . azután . . . . Na nesirj. Sorsodról akarok intézkedni. Töröld le könnyeidet. Ahoz a büszke arczhoz nem illik a könny. Tanuld meg azt, hogy a büszkeségnek könnye nincs. Felejtsd el a sirást.

De hallgas ide, az idő rövid.

Szereted Borayt? Na nem felelsz.?

Igaz, hogy nem arra való ez az idő, de kell beszélnem róla.

Szemedből látom hogy szereted, jól van, te engedelmes lányom vagy. Egy év mulva Boray felesége leszel. Érted?

A lány eddig lehajtott fejét fel emelé. Szemeibe még könnyek ragyogtak, de az arcz büszke és hideg.

Megölelte annyját. Hideg ölelés volt az, s az anyának nem fájt.

— Igy lányom, igy suttogá, igy szeretlek. Légy hideg és büszke mindig. Tanuld meg azt, hogy az életben nem kell szív. Mire az? Költők phantasiája. Ha szereted is Borayt, az nem szerelem, az csak rokonszenv egy derék müvelt emberrel. szerelem? Ha haha! Sohse légy oly esztelen, hogy szivedre hallgass.

Lásd Borayhoz férjhez kell menned. Atyád és Boray apja megesküdtek, hogy téged Kálmánhoz adnak s ha valamelyikötök vonakodik, ugy az ki lesz tagadva mindenből.

— Megértettél? Most már hivasd be Idát, vele is kell beszélnem. Ő Kálmánt szereti, és észrevettem — siess — hivasd Idát — — nagyon gyönge vagyok.

A beteg fel akart emelkedni ágyában, de nem birt, erőlködött, s ismét visszahanyatlott.

Elza hozzá lépett s karjaiban tartá.

— Nagyon, nagyon gyönge vagyok. Hivasd Idát, beszélnem kell vele. Már nincs erőm. Érzem — érzem — —

Elza elereszté ányját, s az visszahanyatlott a párnákra. Lehunyta szemeit.

A szobaajtó nesztelen felnyilt, s a szobalány lépett be rémült s kétségbeesett tekintettel.

— Mari, az Istenért, mi baja van? — szólalt meglepetve Elza.

— Ida nagysága — — Ida nagysága — —

— Nos?

— Boray nagysága. — Ida nagysága — —

— Beszéljen!

— Istenem, nem merem, — rebegé a szobalány.

—— Mari, parancsolá Elza — mit tud?

— Ida nagysága elment Boray nagyságos urral, a kocsis látta, midőn kocsiba ültek s elhajtattak.

A beteg felült ágyában. Hallott mindent. Arcza fehér volt, mint a fal, teste remegett, karjait az ég felé emelte, szólani akart, de hang nem jött ajkára.

Elza odarohant a beteghez. Nem volt már az a büszke fagyos arczu lány, ki az előbb megtagadta szivében az érzelmet, s mint haszontalan gyomot ki akarta irtani onnan, hanem egy kétségbeesett lény, kinek elhatározását, büszkeségét romba dönti a sors legelső csapása, családjának szégyene, és szivét átjárja az anyáért és testvérért való aggodalom és bánat!

— Anyám, meg ne átkozd! — sikoltá s oda omlott anyja mellé.

A beteg még egy perczig meredten nézett maga elé, ajkai mozogtak, a másik perczben visszadőlt párnái közé.

Meg volt halva.

* * *

Cséryné halála óta három év telt el. Elza most már csakugyan hideg és büszke teremtés. Ép olyan, minőnek anyja kivánta. Fásult szivü, az őt körülrajongó udvarlókat kigunyoló szeszélyes hölgy, kinek lovagjai számára mindig van egy fagyos mosolya, pár udvarias szava, de szive nincs.

Ida ellenben boldog; férje szereti, imádja. Benn laknak a városban, hol Kálmánnak ügyvédi irodája van.

Anyja halála után gyakran voltak perczek, melyekben az önvád csaknem az őrülésig kinozta.

A lelketlenség, hogy éppen anyja halálos ágyát hagyta el titkon, Kálmán esdekléseire, kimondhatatlanul fájt lelkének, az ily perczekben aztán nem használtak mit sem Kálmán csókjai, szeretetteljes gyöngédsége csaknem terhére volt.

De mult az idő, s az idővel a fájdalom is, mivel Kálmán gyöngéden tudtára adta, hogy ezt elkerülhetetlenül meg kellett tenniök.

Atyja elllenezte viszonyukat, miután szavát adta Ida apjának, hogy Elzát fogja majd elvenni Kálmán. Csak is igy lehetett kivinni azt, hogy az öreg Boray végre belenyugodott a megmásithatatlanba.

Boldogan élnek.

Kálmán keblére hajtja kis szőke fejécskéjét Ida, s ugy mosolyognak egymás szemébe, mig az egy éves kis szőke Dódi ott ül előttük a szőnyegen, nagy fekete szemeivel reájok mosolyogva, s kis gömbölyü kezecskéit anyja felé nyujtogatva.

Az idő mult s a kis Dódi már három éves lett, de soha egy szót sem ejtett ki. Apjának nem mondta soha, hogy »apa«, midőn annak ölében, gondosan ápolt bajuszát és szakállát czibálta piczi kezecskéivel, sem anyjának »mama«.

Orvost hivattak.

A szülők a bizonytalanságtól s kinzó sejtelemtől gyötörve várták az orvos nyilatkozatát.

— Sajnos, nem segithetek.

Az Istenért! — sikoltott fel az anya s ájultan rogyott össze.

— A gyermek néma, s az is lesz, — folytatá az orvos, mig az apa fájdalmában s kétségbeesésében keblére szoritá Dódit, s zokogva csókolá a bámuló gyermek arczát.

— Gyermekem, gyermekem!

Egy poéta története.

Mihelyt bugyogókort ére,
Tollat ragadt a kezébe,
S megirta az első verset,
Nagyon szép volt, nagyon tetszett.

Ettől fogva versben éle,
Versben jára és beszéle;
A mit érzett, a mit látott,
Mindent rimes versbe vágott:
Zsarnok tanár szekundája,
Kökényszemü barna lányka,
Csillagos ég, véres hurka,
Átok, harmat, sziv, köny, szufla,
Gyönyör, tyukszem, rózsa, kávé,
Üdvtenger és szafaládé,
Kéjöröm, zab, villám, fáklya,
Bércz, pokoltüz, árpakása,
Borongós köd, prémes bunda,
Néma éj, csend, láng és dudva,
A hölgy bájos tekintete,
Tóviz fátum, morgó medve,
Csipkefoszlány, kofa, sáska,
Tündér, daemon és pakktáska. —
Mindről zeng a dal, az ének
S ő örvend a nagy hirnévnek.

S hogy Petőfit jól elérje,
Mindig ott ül a csapszékbe'.
Nyakkendőtlen, büszke, lármás.
Istennel, is pertupajtás;
De ha a rim ugy kivánja,
Az eget is megdobálja
S hogy kicsapják a skóláből,
Verset ir a boldogságról.

Indul ekkor vándorutra
Hortobágyra és falukra.
Minden helyen zöldül lantja
S nevét jegyzi az asztalra;
Ha a kocsmárosné vén is,
Verset ir ő róla mégis,
S ha ott ül egy krumlikapás,
Rémes lesz a vers: haramjás.
Kiürülvén az erszénye,
Belemordul énekébe
Egy nagy ur, a világ ura:
„Hej hallod-e Füzfurulya!
Hozd az adót: itt van a dél!"
— A poéta búsan felkél,

Bárhogyan is veri lantját,
Megbámulják, meghallgatják,
Megdicsérik az emberek,
S könyeznek is a hölgyszemek,
De azt nem kérdezi egyse:
Hej barátom, ebédelt-e?
Pedig olyan sápadt, halvány!
Mondják: „Szegény eped talán,
Sokat szenved, mélyen érez!„
Az ám: mint a farkas — éhes.

De lám mi az ördög lelte:
Homlokához csap egyszerre,
És a lantját földhöz vágja!
— — — — — — — —
Most nőtt be a feje lágya!

Gárdonyi.

A souper csárdás.

— Elbeszélés. Irta: Vojtkó Pál. —

I.

— Hozzá mégysz!

— De mikor nem szeretem . . ,

— Az nem ok; én sem szerettem atyádat, mikor hozzáadtak s később mégis megszerettük egymást; az, hogy öreg nem mentség, atyád húsz évvel öregebb, mint én és mégis megvagyunk. De persze, én nem voltam ilyen önfejű teremtés, mint te, szüleim akarata mindig szent volt előttem, de te . . . te . . . te . . . óh, Istenem, mit vétettem, hogy ilyen hálátlan gyermekkel vertél meg? . . .

— A tanácsosné sirt: azaz csak sirni akart, de meggondolván, hogy a sirástól »migraint« szokott kapni«, felhagyott e komoly szándékával s más taktikához nyúlt, hogy a kis önfejűt, ki egy cseppet sem látszott megindulni az anyai elérzékenyülésen, megtörje.

— Margitkám — szólt tehát édeskésen, miközben egy hintaszékre dőlt hanyagul — lásd, a te kezedben van családunk jövője, úgyszólván egész sorsa. Láttad s tudod mily előkelő és gondos nevelésben részesültél. A nevelő intézet, a rangunkhoz illő fényes háztartás költségeire korántsem volt elég atyád tanácsosi fizetése, mely mindössze is csak néhány ezer forint évente — tudd meg leányom, hisz nagy leány vagy már, megérted a komoly szót — tudd meg, hogy eladósodtunk. Százezrekre megy az összeg, mit atyádnak néhány hó mulva okvetlenül le kell fizetnie. Ha nem teszi, oda hitele, becsülete, állása, oda minden . . . minden . . . A báró gazdag, szeret téged, megkérte kezedet, csak egy szavadba kerül, s meg vagyunk mentve. Tudom, hogy te jó gyermek vagy, szereted szüleidet, s nem fogod odáig jattatni a dolgot, hogy atyád a kétségbeesés végső pillanatában talán főbe . . . .

— Anyám! Ne tovább! . . . — kiáltá a leány anyjához futva — ne mondja ki azt a szót!

A tanácsosnének tetszett ez a drámai jelenet, melyet szavai előidéztek s a hatás teljességének kedveért könnyezni akart, de a migraine félelmes gondolata visszatartá könnyeit, s igy csak egy kis gyengéd elérzékenyülést koczkáztatott, folytatta:

— Lásd — édes Maczám — a báró nem is olyan öreg, tán nincs is még ötven éves, csunyának meg épen nem mondható, s ha vannak is fogyatkozásai, könnyen feledtetik azokat finom modora, előkelő megjelenése. Aztán gondold meg, hogy báróné leszel, — báróné! Asztal kendőiden, fehérneműiden, evőeszközeiden, fogatod ajtaján, szolgaszemélyzeted egyenruhájának gombjain ott tündököl majd a koronás bárói czimer, előtted megnyilnak az aristokraták salonjai, salonod főuri társaságok találkozó helye leend, szóval: báróné leszel, uralkodni fogsz, hisz a »mai világban« úgy is csak az aristokraczia tesz számot.

Margit hallgatott. Az a tudat, hogy ő szegény, hogy atyja a bukás szélén áll, megbénitotta nyelvét. Ő az ünnepelt — szegény, gazdagnak vélt leány — koldus. Ó a ki azt hitte, hogy tizezreket teend ki hozományа, most kénytelen magát eladni egy vén bárónak pénzért, rangért, becsületért! . . .

A tanácsosné a hallgatast beleegyezésnek vette, s az előbbi okoskodó hangulatból ábrándozva igyekezvén átcsapni nagyot sóhajtott.

— Ha meggondolja az ember — mondá — hogy a mai világban azok, kik szerelemből mennek férjhez, idővel mind boldogtalanokká lesznek, úgy okosabb e tekintetben is az ész szavára hallgatni. »Szív, eszeden légy!« (Tompa M. mondása) ez volt az én jelszavam, mikor férjhez mentem s ez most is elvem. Mint előbb mondtam, nem szerettem atyádat, mikor elvett de a házas élet, az együttlét, a megszokás később meghozta a szerelmet is. Mig, nézd csak, Blanca nénid rajongott férjéért és most — udvaroltat magának. A szerelem — s a tanácsosné e szónál lesüté szemeit s szinlelt zavarral babrált a szék rojtjai között — a szerelem édes Maczám, — mint minden más földi dolog — mulandó. Nagyon sokszor már a méreg hetekkel tova száll, mert hisz utóvégre a férj nem ülhet mindig otthon neje mellett, a hivatal, a club, a társaság szörnyen igénybe veszi, s a szegény nő, ki egész más reményeket táplált a házas életre vonatkozólag — először szidogálni kezd, majd megnyugszik sorsában, utóvégre pedig szórakozást keres és talál — udvarlói körében. És ki venné ezt tőle rossz néven? . . ,

Légy tehát meggyőződve, hogy nem csak a család érdeke, de a te szavad is azt kivánja, hogy a bárónak nyujtsd kezedet, Laczit — jobb lesz — ha egészen elfeleded, mert ő szegény fiú, te még szegényebb vagy, szerelemből pedig nem lehet megélni. Nos, mit szóljunk, édes, a bárónak?

— Határozott választ csak holnap adhatok, most nem érzem magamat képesnek a szilárd elhatározásra.

— Addig is? Remélhet?

— Talán! szólt remegve Margit s távozott.

A tanácsosné meg volt magával elégedve.

A szinlelés, a taktika kitünő volt, s a kis makacs — úgy látszik, — meghajolt. Már komolyan félt, hogy ez az önfejű gyermek még megtalálná hiusitani minden reményeit s ime most bizton hiheti azok beteljesülését s ő egy aristokrata nemzedéknek lesz ős anyja . . .

Az igaz, hogy a báró egész eladósodott, de végre is csak báró; a tanácsos majd szerez neki valami hivatalt, aztán meg elég szép a Margit hozománya, jut is abból — marad is. A legtöbb az, hogy van név, rang, czim — a többi mellékes. S a tanácsosné benső teljes megelégedésének, mintegy külső jelentkezésképp — elaludt, s álmodott az aristokratiáról. —

II.

A budoirban félhomály dereng.

Margit pongyolában a nagy tükör előtt áll és nézi magát némán, hosszan.

Szép, nagyon szép.

Mint valami angyal, úgy áll ott, a függő éjjeli lámpa ,s mintegy glóriával látszik körülvenni az istennői alakot.

— Szép vagy, szép — suttogja önmagában — és mégis örök boldogtalanságra kárhoztatva . . .

Kezeibe temeti arczát és ledől a keveretre.

Hát ilyen a világ, hát ez az a szép jövő, az a boldog élet melyet annyiszor és oly sokfélekép megálmodott a neveldében? Ó, a ki magát gazdagnak, dúsnak hitte — földhöz ragadt koldús? Koldús, kinek örülnie kell, ha valaki megveszi a szépségét? . . . És a szerelem — s kéjes remegés futja át tagjait — és a szerelem se volna örök, boldogító? . . . Az nem lehet, az nem lehet, az nem igaz! Hisz ő is szeret! Mint minden fiatal leány megszerette azt az ifjút, kivel először összehozta a sors, megszerette szive első, szüzi szerelmével . . . s viszont szerettetik

Maga elé képzeli Laczit, látja szép, magas homlokát, szabályos, nemes vonalait, délczeg alakját, s hallani véli, midőn saját szerzeményü dalait, ábrándjait játsza zongorán művészi ihletséggel . . . majd feltünik előtte a báró kopasz fejével, blazirt fénytelen szemeivel s mintha álomból riadna, felkiált: Nem, és ezerszer nem! —

De eszébe jutnak anyjának szavai, eszébe jut ősz atyja . . . elgondolja, mit beszélt neki anyja a szerelemből kötött házasságokról. Szinte látja Laczit, mint hűtlen, a clubban, társaságokban dőzsölő, mulató férjet . . . Azután meg a szegényes, egyszerü, egyhangú életmódra gondol ellentétben a pompával, fénynyel, gazdasággal. Felugrik, oda áll a tükör elé, végignéz magán: Szép vagy, szép — suttogja — arra hivatva, hogy uralkodjál, tündököl; arra való, hogy hódits, hódolatokat fogadj s hogy lábaid előtt térdelve imádjanak, mint Istent! . . .

»Szív! eszeden légy!« — lesz hát az én jelszavam is: bárónő leszek! —

A tanácsosné jó talajba vetett!

III.

Pálya mérve. Csengetnek, a versenyzők megindulnak. Van dolga a totalizatőrnek. A báró »futtat!«

Ő maga jegyesével és a tanácsosnéval egy páholyból nézi a versenyt, Margit büszkén tekint szét, felvette a hasznot, győzni akar, senki se sejtse, hogy boldogtalan.

— Ah, Váradi Margit és vőlegénye, a báró! — szól meglepetve egy oldalpáholban Csengey Jenny, Margit egyik volt tanulótársa barátnőjéhez.

— Hol?

— Ott a középpáholyban. Most ránk néz, intsünk vissza neki.

— Ha gratulálok a »boldog« eljegyzéshez! Ha gazdagabb és szebb bárót nem foghattak . . .

— Pedig hát Margit hozományán lehetett volna . . .

— Endrey László nem kellett, pedig az többet ér, csinos, tehetséges fiatal ember, azután meg hirneves zeneszerző is.

— Igazán sajnálom.

— Hja, nincs benne race, nem aristokrata,

— Apropos! Endrey László! Tudod a legujabb zeneirodalmi ujdonságot?

— Tudtommal nem jelent meg semmi mostaniban.

— Csalódol: »Margit csárdás, souper« Endreytől.

— Ne mondd?

— Lelkemre! Én, kérlek, a megyebál rendező bizottságának egy tagjától hallottam . . .

— Talán felvették a tánczrendbe?

— Eltaláltad!

— Kitünő. Szegény Endrey, kár, hogy úgy bolondul, Margit nem érdemli meg.

— Azt hallottam, hogy az anyja beszélte rá.

— »Könnyü Katót tánczba vinni!« — Már a neveldében is volt benne valami a gőgből. Én csak Endreit sajnálom.

— Én meg Margitot!

Margit sehogysem találta helyét a páholyban. A báró üres fecsegései nem érdekelték, sőt untatták, fárasztották. Tudta, érezte, hogy róla beszél az a két leány ott, mintha hallotta volna, hogy sajnálkoznak, hogy gúnyolódnak felette, s ez kimondhatatlanul boszantá. Ő rajta ne sajnálkozzék senki, őt ne merje gúnyolni ez a világ . . de itt eszébe jutott, hogy künn harczban áll »e világgal,« azzal a világgal, melyet anyjától tanult ismerni, azzal a világgal, melyben nincs igaz szerelem, nincs hűség, boldogság, s a melyben csak az aristokraczia numerál . . . Jól van sajnálkozzatok, gúnyolódjatok — én mosolygok. S mosolygott.

Olyan jól esett elhitetni szivével, hogy nem önmagát, hanem e »világot« neveti.

— Gratulálok, báró! Lovai kitünően futottak! — szólt pajzánul s a »világ« bámulta s elhitte, hogy — boldog.

IV.

A szünórának vége.

A soupér első ütemei felhangzanak, a tánczterem felé igyekszik mindenki.

— A »Margit csárdás!« A legujabb souper! — hangzik innen is onnan is.

— Vajjon kivel tánczolja majd Várady Margit? —

— Kérdezik a kiváncsiak.

— Ah, a szerzővel, a szerzővel! — hangzik minden oldalról a csodálkozás hangján.

— És a báró?

— Nem tánczol, köszvényes.

És az ifjú párt mindig többen és többen álljàk körül, egész kordont húznak a tánczolók köré.

De azok senkivel sem törődve járják a lassút remegősen, rezgősen, majd frissest kopogósan, szilajul s mindig szilajabbul.

Valami kimondhatatlan érzet zsibbasztja Margit tagjait, szinte elkábulva, nem lát, nem hall semmit, feledve a báró, feledve a harcz . . . minden feledve . . . minden . . . Laczi meg szinte elszédül, mikor beletekint azoknak a szemeknek tengermélyébe, szinte beleőrül, mikor átkarolja azt a karcsú derekát, . . Haj! mért, hogy nem lehet övé ez a leány! . . .

S azok a »fekete gyerekek« mintha vele éreznének, huzzák, szilajabban, keservesebben . . . Az ütemek egymásra olvadnak, a táncz lázas, őrületesebb és őrületesebb lesz . . . már ott járják a czigányok előtt . . . három a tánczmind halálig! Ha meghalok, azt se bánom! . . . s igy megy ez majd két óráig szakadatlanul, szünet nélkül . . .

Végre véget ér. Laczi ujrázni akar, de megdöbbenve tekint tánczosnőjére, halvány az, mint a — fal.

— Mi lelte Margit Nagysád?

Nem szól, csak karjaiba rogy eszméletlenül.

— Félre, félre! Helyet! Vizet! — kiáltja Laczi s után a számos hang.

Nem használ semmi!

Orvos! Nincs itt egy orvos?

Orvos akad tiz is, de mindegyiknek véleménye egy — a szive megszakadt.

S a holttestet kiviszik a bálteremből.

Szép halála volt. A gázcsillárok fényében úszó bálterem volt a halottak szobája, a souper accordjai a halotti zenéje, s kedvesének karja, a párnája.

A temetése is szép volt. A megtört atyát a zokogó Laczi vezette. A tanácsosné elutazott, mert »néki sirnia kellett volna, már pedig ő a sirástól migrainet szokott kapni.«

A báró egy szép koszorút küldött a koporsóra, ő maga ej nem jöhetett, a köszvény bántotta.

Az idegenek megsirátták.

Szív! hol van a te eszed? Elvette egy souper csárdás! . . .

A sajt.

Károly urfi a gymnázium 8-ik osztályába jár. Mikor pedig otthon van, akkor Vrana Vendel czipőművész urnál lakik. Azonban akár az iskolában van Károly urfi, akár Vrana Vendel ur hajlékában, mindenképen közel áll már ahhoz, hogy »érett« legyen.

Károly urfi a minap szállitólevelet kapott a postáról, a melyen az állott, hogy »a csomag tartalma: sajt«.

Károly urfi arcza felderült.

Vrana ur és tizenhat tagból álló családja némán, de sokat mondó arczokkal osztozának az örömben.

Károly urfi észrevevé az örömöt és, mint aféle nagydiák, az okát is eltalálta.

Kiszámitotta magában, hogy ha a sajtból mindegyik családtag kap egy szeletkét, akkor őneki legfeljebb egy félszeletke marad.

Károly urfi kétségbe volt esve.

Azonban aki közel áll ahoz, hogy érettnek nevezzék, az éretlenekkel szemben mindig erősen áll.

Mig a Vrana-család leggyorsabb lábu tagja a postára járt, addig ő átszaladt a professor urhoz és elkérte tőle egy órára a mikroskopot.

A csomagot Vrana urnak tizenhat tagból álló családja gyönyörüséggel teljes orczákkal állá körü és a 32 orrlyuk a papiroson átlengő sajtillatot előre is mohón élvezé.

Károly ur felvágta a spagátokat.

Néma csend és feszült figyelem.

Károly ur bontani kezdé a papirost.

A szemek ragyogtak, mindaddig nem pislantottak egyet sem, mig csak a tányérnagysagu sajt napfényre nem került.

Ekkor általános »ah!« hangzott el az ajkakról. Vrana ur abbanhagyta a talpnyujtást és Vranáné ténsasszony kenyereket szelt az apróknak.

Károly ur tudományos képet vágott, s igy szólt:

— Mielőtt megkinálnám önöket a sajtból, előbb meg kell vizsgálnom, nincs-e benne acarus vulgáris.

— Akarusz madáris? — ismétlé elszörnyedten a család.

— Mi légyen az urfi? kérdé József, Vrana urnak egyik segéde.

Károly urfi tudományos arczczal felelé:

— Veszedelmes sajtbelzeti szerves morgomány, mely a gyomrászatban mint nem-enni-való tárgyaltatik.

Ezzel Karoly urfi lecsippentett a sajtnak kérgéből egy darabot és a mikroskop aljára tevé, aztán belekukkantott, s elszörnyüködve kiáltott fel:

— Tele van!

A tizenhat tagból álló család egyenkint tekintett a mikroskopba, s elundorodva adta át a másiknak.

Vrana ur káromkodott.

Vranané ténsasszony megesküdött, hogy soha életében sajtot többet nem eszik.

Károly fölkapta a sajtot és boszusan dobta fel a könyvespolczra, aztán elment.

Sokáig oda maradt. A Vrana-család egytől-egyig aludt. Csupán József segéd volt még ébren. A szeretőjéhez irt levelet.

Károly lábujjhegyen osont be a szobába. Kéjes mosollyal nyult fel a könyves-polcz tetejére.

A sajt nem volt ott.

Összehányta minden könyvét, megnézte a földön is és mindenütt a közelben, de biz a sajt eltünt.

Utóljára kiment a segédhez a műhelybe.

— Hallja-e József, — szólt hozzá bizalmasan, — nem tudja hova lett a sajtom?

— Tudom bizony. ifiur, megettük!

— Mi a ménkü?

— Megettük biz azt. Ugy jóllaktunk, hogy még. Rémitő jó volt.

— De hisz az lehetetlen?!

— Nem biz a', ténsasszony levette a sajtot, aztán azt mondta hogy ű bizony nem bánja ha meghal is, de megkóstol egy szeletkét, aztán odament a májszter ur is, aztán ű is aszonta, hogy ha meghal is, de olyan igen kivánja, hogy muszáj neki megkóstolni, erre aztán a gyerekeknek is muszáj volt adni egy csipetet, én is kértem, osztég addig kóstolgattuk, mig csak el nem fogyott.

Károly urfi buszusan kiáltott fel:

— Ördög vigye el magukat, csak legalább nekem is hagytak volna egy darabkát!

Két karácsony.

Elbeszélés. Irta: **Csongor.**

Köröskörül minden jéggel, hóval van boritva, — hideg téli éj, nyájas holdvilág fagyos mosolylyal ajkán; sürün hulló, nagy, fehér hópelyhek, melyek csillag alakban rakodnak a ruhákra, vagy az olykor szárnyra kelt szél által az arczba csapatnak. Egyedül bolyongok az utczákon, szomoruan ballagok, hová — nem tudom, csak megyek czéltalanul. Egyszerre megállok, egy nagy épület áll előttem kivilágitott ablakokkal. Feleszmélek! Nézem hol vagyok? hová jutottam? Belülről ájtatos ének hallatszik: »Alleluja! megjött a Messiás«. Meghatva állok meg, a templom előtt, nem vagyok többé közönyös, áthatják lelkemet a szent hangok s e fásult szellem ismét feléled bennem, érzem, hogy élek.

Megkondultak a harangok egymás után a legnagyobb, mint a legkisebb, tompán egyhanguan, s mind, mind egyhangulag mondja: megszületett a Messiás.

Bemegyek a templomba, a kar elhallgatott, az oltárnál imádkozik a pap, mint visszhang leng át a mély csenden szózata, mint visszhang, mely ezer kebelből tör elő s ezer kebelbe önt megnyugvást. Végre bevégzi imáját: Alleluja, üdvöz légy Messiás. Üdvöz légy Messiás! dörgi utána ezer hang s hozzájok csatlakozom én is. Mi van velem? Mi voltam egy pillanat előtt s mi vagyok most?

Oda támaszkodom egy asztalhoz, megilletődve tekintek végig a hullámzó tömegen. Előttem egy agg áll, sárga kiaszott arczczal, kopasz fejjel, melyet csak néhány ritka hajszál körit. Az aggkor a becsületben megvénült ferfi koszoruja. Az arcz nyugodt, a szemek leszögezvék, a nagy csatos imakönyvre, melyből lassan szedegetik ki a betüket.

Odébb egy anyóka, meggörnyedt alakkal, ráncos arczczal. Szemében egy könnycsepp, kezében rózsafüzér, melyet lassan-lassan szedeget egymás után. Ősz haja lecsügg szemeibe, nem simitja hátra, nem bánja hadd függjön, ő imájába van elmerülve, imádkozik csendesen.

Amott egy fiatal erőteljes suhancz, távolabb egy napbarnitott arczu férfi, kis fiuk, leányok, mindnyájan imádkoznak, csak én nem tudok.

Hirtelen felkapom tekintetemet, távol tőlem egy padban fiatal leány ült, szép, a minőt még soha sem láttam életemben. Hajadon fövel, egyszerü szegényes ruhákban ült ott, de az egyszerü ruha nem rejtette el, ellenkezőleg emelte szépségét. Szokatlan érzés töltè el keblemet, nem tudtam magamnak megmagyarázni mi volt, eddig még nem ismertem, talán ez az, a mit szerelemnek neveznek.

Elhangzott az utolsó ének, ránk adá a pap az áldást s a nép megindult, nagy, hullámzó tömegben kifelé az ajtón. Megvártam őt. Mikor mellettem elhaladt, rá néztem, rám nézett ő is, tekintetünk találkozott, azután megindult egy kis utczán, én tisztes távolból követtem őt, sokáig haladtunk, egyik utczából a másikba, már majdnem kiértünk a városból, mikor végre egy kis ház előtt megállt s kopogott az ablakon. Egy tisztes arczu öreg nő lépett ki az ajtón s beereszté a fiatal leányt. — Én távoztam.

Ismét ott bolyongok az utczán. A hó mind sürübben hull az arczomba, a szél metszően fu, azért nem térek haza, csak járok czéltalanul, nem térek haza, mert nincs hazám.

Mily változást képest az ember életében egy pillanat előidézni. Kevéssel ezelőtt közönyösen minden iránt jártam keltem s nem tudtam magamat elhatározni, vajjon a Dunába ugorjam-e, vagy főbe lőjjem magamat, most nem vogyok többé közönyös, nem akarok többé öngyilkos lenni, szomoruan, leverten gondolok a jövőre. Mi lesz belőlem? miért éltem mindeddig? élet volt-e az, melyet eddig folytattam? s mi jogon folytattam úgy? mindazokra nem válaszoltam soha, de nem is kérdém magamtól. — Egy ház tetején bagoly ül, félelmetesen huhog, borzadály fut végig rajtam, miért? Soha sem szoktam félni, miért most? Folytatom magános utamat és folytatom gondolataimat. Elébem idéztem multamat, elébem a legutolsó napot s megijedek képén. Én lettem volna az, a ki igy cselekedett? a ki megvetve a családi kört, eltaszitám magamtól a szülők, a testvér ölelő karjait, csak azért, hogy ne legyen a ki az örvénytől viszszatartson. Most feltünik előttem bünöm egész nagyságában, most először érzem, hogy mily rosszul cselekedtem.

Felidéztem emlékembe a mai estét, a vig czimborákat, melyekeknek egyike sem különb nálamnál, a romlott mámoros társaságot, melyet csak nemrég hagytam el, azután feltünik előttem a jó anya könnyezve, intve, kérve, változzam meg. Mindez nem fogott rajtam. Oda hagytam szüleimet, oda hagytam pályámat, hogy teljesen romlott életemnek adjam át magamat. Szegény atyám! mennyi reményt kötött fiához, s ezek most mind füstbe mentek. Szorgalmasan tanulva küzdöttem magamat át az iskolákon, kitünően tettem le az érettségi vizsgát, vajjon nem volt-e joga remélni, hogy fia egykor derék, talán nagy ember lesz! S ime, reményei most mind oda vannak, s az, ki mindezeket kivihette volna, távol tőle, megvetve őt, lenn fetreng a sárban s még csak nem is igyekszik, hogy kivánszorogjon belőle. Minek is, a sár örökre sár marad. — Örökre? kérdém magamtól. De hát nincs-e még mód kiszabadulni belőle? A jó atya, a szerető anya nem zárná el karjait előlem, hogy ismét keblére fogadjon, de hogy lépjek eléjök? most fellázadt büszkeségem, e jellem még megmaradt bennem a sok tulajdon közül, melyek a piszokban elvesztek. Nem! Sohasem! S nincs-e más mód, a melylyel magamat megmenthetném: a jó utra térni soha sem késő, mért nem kisérteném meg?

Megállottam, a Duna partjára értem, eszembe jutott czélom, a melylyel ma este elindultam, magamba szállva rebegtem imát fel az éghez s megkönyebülve néztem a nyugodtan tova sikamló habokra. Majd kigomboltam kopott téli kabátomat s ki vettem zsebéből pisztolyom. Megcsóváltam a levegőben s a másik pillanatban széles ivet irva le eltünt a Duna habjai között. A habok szétváltak, egyet loccsantak s ismét összecsapódva eltemették az eszközt, mely éltemet volt vecndő.

Hajnalodni kezd. A hó megszünt esni, a szél nem fú, de azért borzasztó hideg van. Fázni kezdek. Távol a nagy fehér tenger közepéből, mely előttem elterül, mint a vulkán ha kitör, hirtelen vörös fénysugarak lövelnek fel, rózsaszinü ábrándképeket festenek az égre s ismét visszaverődve róla, rácsnak a fehér lepellel boritott földre: a nap jön fel. Mily Isteni látvány, mily megnyugtató hatással bir az emberi kedélyre! Az éj elmult a sötétség felett győzött a világosság szelleme, s minden zugot elaraszt fényével. A reggellel felviradt egyszersmind a nagy nap, melynek eljöttével az ember, ki mindeddig a sötétségben botorkált, ujjá éled, felvilágosodik, mert megszületett a Messiás.

Ma van tehát karácsony napja. Van-e ember, kinek nem dobogna szive hangosabban? van-e ember kinek nem volnának kellemes emlékei, melyek e naphoz füződnek? Van-e a ki nem emlékezik vissza a zsenge korra, melyben e nap oly sok, sok örömet szerzett számára? Mióta felnöttem, nem gondoltam soha reá, annyi év után ma először emlékezem róla megilletődve, annyi év után ma először érzem át ismét örömeit. A karácsony nekem is hozott ajándékot, ajándékot a milyent még soha; boldogságot, szerelmet.

A nap rohamosan emelkedik, mennem kell. Hová? nem tudom, de érzem azt, hogy tennem kell valamit, állapotom türhetlen, nem folytathatom ez életet igy tovább. Mit csináljak irjak atyámnak? Nem, azt sohasem fogom tenni. Forduljak barátaimhoz? azok csak addig voltak barátaim, mig pénzem el nem fogyott. De mégis van egy, a kihez bizalommal fordulhatok, ő segiteni fog bajomban. Egy öreg jó barátom, a ki annyiszor intett, hogy megjavuljak s akinek soha sem hallgattam szavára. Törvényszéki biró volt az öreg ur szeretve tisztelve kartársai és a nép által és igy befolyásos ember, hozzá fogok menni, gondolám magamban s esdek nyujtson alkalmat arra, hogy megjavuljak, szerezzen számomra bármily csekély hivatalt.

Most először érzék magamban vágyat dolgozni, erős vágyat, melynek alig vártam kielégitését.

Néztem a toronyórára, (nekem már rég nem volt órám) korán volt még ilyenkor nincs senki a hivatalban, de igaz! hisz ma senki sem dolgozik, ma ünnep van karácsony napja. Várnom kell tehát holnapig, de mit tegyek addig? hova menjek? hol aludjam, nincs egy árva fillérem sem. Ilyen gondolatokba elmerülten járkáltam utczáról utczára, mig egyszer csak egy ház előtt találtam magamat, nem volt nagy ház, csak egyszerü négy ablakos viskó fehérre meszelt fallal viztiszta ablakaival és nádfedelével és mégis mi késztet rá, hogy megálljak előtte és megbámuljam?

Valami titkos hatalom volt, egy belső ösztön, mely feléje vonzott. Megismertem a házat ez volt az, melybe ő lépett tegnap este. A ház kapuja amely csak festetlen deszkákból volt összeállitva, egy czédula volt felragsztva, oda mentem s elolvastam, egy szerényen butorozott szoba és kamra volt olcsó áron kiadó.

Gondolkozni kezdtem, ha csakugyan találnék valami foglalkozást, ugy kivehetném ezt a lakást, de most nem tehetem, nincs mivel megfizetni a házbért és mégis ugy szerettem volna belépni azon a kis kapun. Ha az öreg Sándor bácsi számomra állást szerez, gondolám és reá bizton számithatok, ugy miért ne venném ki mindjárt, legalább biztositva volna a holnap. De különben is, ha ez nem sikerül, foglalkozást mindig lehet találni s legalább egy pár krajczárt kereshetek naponkint, vannak emberek, kik a lapkihordásból élnek, ha más nem, ilyen hivataból jut az én számomra.

Milyen irónia! Én a ki ezelőtt kényelmes pamlagon heverve olvastam az ujságot, most másoknak hordjam azt s adjam át alázatos köszöntéssel. — De nem tesz semmit, az a sors szeszélye.

Kevés ideig haboztam még, azután beléptem a házba. Kövezetlen, de tiszta udvaron át jutottam a konyhaajtóig melybe belépve egy agg nőt találtam, a ki főzéssel volt elfoglalva. Barátságos, nyájas arcza volt, őszhaja rendezve simult homlokához s alóla egy pár jóságos szem tekintett ki. Magyar nyelven köszöntém:

— Jó napot kivánok!

Elfogadta köszöntésemet, de szerbül s egyszermind hozzá tette, hogy sajnálja, de nem beszél magyarul. Kisebb koromban szerbek között laktunk és igen jól beszéltem e nyelvet, áttértem tehát reája s beszélni kezdtem az özvegyyel.

— A kapun egy lakáscédula van kitéve, nem nézhetném meg a lakást?

— Kérem, csak tessék utánam jönni, szólt s kifelé indult a konyhából, keresztül mentünk az udvaron s egy rozzant hátsó épülethez értünk melyen két ajtó volt. Az egyik széles bizonyosan fáskamra, gondoltam, a másik egy kicsiny szobácskába vezetett.

Beléptünk barátságos, tiszta helyiség volt egyetlen ablakkal, alacsony padozattal. A sarokban egy sárgára festett, egészen közönséges ágy állt, hófehér lepellel le takarva, egy faszék ruhafogas s azonkivül egy kis asztal képezték a szoba összes butorzatát.

Körülnéztem magamat, a legnagyobb tisztaság uralkodott a kamrában s első pillanatra elhatároztam, hogy kibérlem a szobát. Megkérdeztem az árt, csekély havibérlet volt s elmondtam, hogy ha átengedik, megtartom a lakást. Az öreg asszony kérdezősködött állásom felől.

— Egyszerü irnok vagyok, mondám, fizetésem csekély és azért jöttem ily messze ki a város szélére, a hol olcsóbbak a lakások.

— Jól van átengedem önnek, de egy feltétel alatt,

— És mi az kérdém?

Látja én öreg vagyok. egyetlen leányommal magunk lakunk a házban, mindeddig nem volt rá szükségünk, hogy bérbe adjuk e kis szobát, mert magunknak is kellett, azelőtt éléskamrául használtuk, de most mind nehezebb idők járnak, az élelem drága s leányom, ki varrással szerzi be az ennivalót, nem bir annyit megkeresni, hogy gond nélkül megélhessünk, igy tehát elhatároztuk, hogy e kis hátulsó szobát kiadjuk, az is hoz valamennyi hasznot s az élelmet mind az egyik első szobába hordtuk, mi ketten majd csak meghuzódunk a másikban. Nem tartottam még soha lakót, azért nem szeretném, hogy öreg napjaimra kellemetlenségem legyen. Én csak szolid embernek szándékozom ki adni a szobát, a ki rendesen szokott haza járni, akinél nem szoktak dáridók lenni, szóval aki nem háboritja házi nyugalmunkat.

— Oh asszonyom, e tekintetben megnyugodhatik. Pontosabb lakót nálamnál nem is kaphatott volna.

— Ugy hát öné a lakás.

Nagy fogadást tettem ez öreg nőnek, a ki önkéntelenül vezetett reá. Én, a ki mindeddig csak a bor, czigány, jó czimborák és ledér hölgyek társaságában szoktam éjeimet tölteni, hazajövő ember leszek!

Az öreg asszony bevezetett azután szobájába, elbeszélte, hogy férje, ki egyszerü mester-ember volt, már tiz év óta meghalt, s csak egy leánya maradt tőle.

— Valamikor jobb időket éltünk, ugy bizony, az én fiatal koromban egész más világ volt; békében éltünk férjemmel kettecskén gond nélkül. Ha eljött a vasárnap, elmentünk a rokonokhoz, a jó ismerősökhöz s ott vigan beszélgetve töltöttük el a délutánt. Most minden másképen van, a fiatal emberek, ugy mint a házas emberek koresmában töltik idejüket s nem gondolnak vele, ha családjuk otthon éhezik. A leányok meg, nem is lehet beszélni róluk! egytől egyig mind koresmába megy táncolni. Bizony bajos dolog ma egy leányt felnevelni.

Igy beszélt az öreg egyszerü asszony és én tökéletesen igazat adtam neki. Elébem tárta multamat s amit atyám, a tudományosan képzett ember nem tudott teljes rosszaságában lefesteni előttem, azt ő egyszerü beszédével mind elő adta s én lelkemben örök fogadást tettem, hogy meg fogok változni.

Ekközben haza jött leánya. Ismét láttam az angyali arczot, mely oly nagy változást idézett elő életemben, s mely — éreztem — hivatva volt jövőmet, vagy boldogságomat megalapitani.

Barátságosan köszönt, mikor belépett.

— Ime ez a leányom — szólt az öreg. — Darinka, ez az ur kivette a kis szobát, ő lesz majd lakónk.

A szép leány oda jött hozzám, kezét nyujtotta.

— Legyen üdvözölve nálunk!

Ismét beszélgetni kezdettünk, s beszéd közben felemlitém, hogy ugy hiszem, mintha láttam volna már őt valahol, ha nem csalódom, tegnap este a templomban az éjféli misén.

— Igen ott voltam, tehát ön is szokott templomba járni?

Nem mertem neki felelni, hazudnom kellett volna.

— De hogy van az, kisasszony — kérdém, — hogy ön szerb létére a katholikus templomba megy?

Oh, az nagyon egyszerü, én minden vallást tisztelek, s miután tegnap oly nagy ünnepélyesség folyt le a katholikus templomban, elmentem én is kiimádkozni magamat. Azt hiszem, az tökéletesen mindegy hol imádkozunk, Isten mindenütt meghallgat bennünket.

— Igy tehát önnek mindegy, akármely vallás követője, s csupán csak az a czél, hogy imája bárhol is meghallgattassék.

— Azt nem, mint mondám, én minden vallást tisztelek, de csupán a magamét hiszem, s ezt nem tudnám feláldozni semmiért.

S az egyszerü szép leány oly meggyőződéssel beszélt nézeteiről s oly bájjal tudta előadni gondolatait, hogy lehetetlen volt őt nem szeretnem.

Igy beszélgetve gyorsan haladt az idő s egyszer csak azt vettem észre, hogy delet harangoznak. Elbucsúztam a kisded családtól, s tudtukra adtam, hogy estére be fogok költözni szobámba. Kesernen mosolyogtam magamban e szók kimondásakor.

Vajjon mivel költözöm be mikor semmim sincs.

Másnap reggel boldog megelégedéssel keltem fel ágyamból, siettem felöltözni, hogy Sándor bácsihoz menjek. Éhes voltam, tegnap egész nap nem ettem semmit, ma sem volt mit ennem.

Szomoruan kullogtam végig az utcán egész a törvényszékig, ahol öreg barátom hivatala után tudakozódtam. Beléptem hozzá hanem nagyon furcsa kinézésem lehetett, mert oly savanyu tekintetet vetett rám az öreg, hogy majd elsülyedtem szégyenemben.

— Hát uramöcsém, hogy nézünk ki megint?

— Sándor bácsi egy kéréssel jöttem — feleltem kitérőleg.

— Hm! hm! egy kéréssel, hát halljuk már?

— Meg akarok javulni.

Az öreg feltette homlokára okuláriumát és rám nézett hamvas szemeivel.

— Megjavulni? kérdé csodálkozva.

Megjavulni? hát ugyan mi ütött magához? Milyen jó szellem kelt fel benne? Maga akar megjavulni, akit én annyiszor hiába intettem? Éjnye, éjnye, hát ez nagyon szép magától, hanem hát, tudja, én nem igen hiszek benne! No ne csodálkozzék rajta, de hát ha igy bejön hozzám karácson másnapján, rongyos felsőkabátban azzal a feltétellel, hogy meg akar javulni, mégis csak olyan kételkedés-féle megy által az agyamon. Nos, hát azután mi a czélja?

— Hát Sándor bácsi, önt szeretném czélom elősegitésére felkérni. Nem tudna valami hivatalt számomra?

— Hivatalt, hm hm, az nagyon bajos dolog, magának hivatalt szerezni, hát aztán milyen hivatalt?

— Az már teljesen mindegy, csakhogy dolgozhassam. Dolgozni akarok, szorgalmas akarok lenni, lemondok előbbi életmódomról, nem iszom többet.

— Hát majd megkisértjük, de hát mondja csak, mi téritette önt a jó utra olyan egyszerre?

— Megbántam a mit eddig tettem, beláttam eddigi életmódom helytelenségét, s miután már mindenemet egy krajczárig elköltöttem, a helyett, hogy mint szándékomban volt, öngyilkos lettem volna, a jó útra akarok térni.

— No ez nagyon szép magától, de tudja, engem még mindig nehezen győzhet meg róla, hogy ez csakugyan igy van, de hát majd meglátjuk, iparkodni fogok állást szerezni számára. De ha már megjavul, mért nem tér vissza szüleihez, ők nagyon szerették magát, azt hiszem megfognának bocsájtani.

— Ilyen állapotban nem tehetem, rongyosan, egy krajczár nélkül menjek haza? Ennek az a szinezete volna, hogy miután mindenemet elköltöttem, koldussá lettem, ismét visszatérek, hogy ismét költhessek szüleim vagyonából.

— Helyes, tehát megfogjuk kisérteni, talán lesz még belőle valami, jöjjön el egy pár nap mulva s akkor tán már bizonyosat fogok mondani.

— Örök hálára kötelez, Sándor bácsi.

— Isten áldja meg! — s az öreg barátságosan nyujtá kezét.

— Alázatos szolgája.

Kiértem az utczára, körülnéztem magamat, merre menjek. Egyszer csak vállamra teszi valaki kezét, visszatekintek, egyik barátom, Béla volt, ki segitett vagyonomat elkölteni.

— Hát te hol járkálsz? kérdé, már három napja, hogy nem láttalak.

— Nem csodálom, sőt még az sem volna csoda, ha egyátalában nem látnál többet, szóltam lehangolva.

— Az ördögbe! nem szoktál te ilyen hangon beszélni.

— Sokat megszokik az ember, éhezni sem szoktam azelőtt, most éheznem is kell.

— Szegény barátom! valóban szivemből sajnállak, igazán borzasztó, hogy nézel ki. De bocsáss meg, most sietnem kell, s azzal odébb állott.

Ime ez volt legjobb barátom. Tovább ballagtam a nagyvendéglő előtt, nem mertem be menni, egy krajczár nélkül, pedig ugy át voltam fázva. Az étterem mellett volt a kis korcsma, a mely csavargóknak, bitangoknak adott helyet, gondolkoztam, bemenjek-e, nem tudtam magamat elhatározni, végre legyőztem álszemérmemet s beléptem. Hosszu asztalok mellett borotválatlan arczu, elrongyolt ruháju férfiak ültek, rövid száru pipákból fojtó füstöt ereszteve a légbe s piszkos kártyákkal ütötték a ferblit. Egy másik asztalnál pár nő ült, előttük pálinkás butykosok s rekedt hangon énekeltek. Én oda huzodtam egy üres asztal mellé s utálattal néztem e társaságot, melynél magam egy cseppet sem voltam jobb. A szomszéd asztaltól átkiáltott egy gazember kinézésü ember hozzám:

— Hé pajtás nem ülnél közibünk; erre jár a szerencse.

Összerázkódtam, mindeddig nem éreztem oly nagy mértékben nyomorultságomat, mint e pillanatban, midőn egy ily megtestesült gazember hasonlónak látta magát velem. Szerettem volna felugrani, hogy örökre elnémitsam őt, nem tehettem — neki igaza volt.

— Nem kártyázom. Feleltem egyszerüen.

— Ne bántsd, kiáltá közbe egy másik, nem látod, hogy milyen uri kinézése van, még megtalálod sérteni.

— Csakugyan — mondták többen, — hagyjátok őt, nagyságos urakkal nem szeretünk játszani, ki találja a szemünket kaparni, s az egész társaság vad röhögésbe tört ki. Megundorodtam s fel keltem, hogy e helyet elhagyjam. Mindenfelöl otromba gúnyszavakat orditottak utánam. E pillanatban belép egy liberiás inas s elkiáltotta magát.

— Hej! ki akar közületek egy pár forintot keresni?

Egynéhányan felugráltak közülük s ajánlkoztak, — hát mi lesz a munka? a közellevő falvakba leveleket kellene széthordani, melyik tud közületek irást? most morogva ültek le mindnyájan, egyik sem tudott irni olvasni. Gondolkodni kezdtem, ez is hozna egy pár forintot s utóvégre, dolgozni nem szégyen, oda mentem az inashoz s megszólitám.

— Ha akarja, én válalkozom.

— Nos hát jöjjön utánam, s megindult, követtem őt. Egy irodába jutottunk, ahol egy komoly tiszteletteljes öreg ur fogadott bennünket.

Legelőször az inas ment be, később engemet is beszólitott. Az öreg ur rám nézett s megmondá, hogy mire lenne szüksége, — vagy százötven levelet kihordani a szomszéd községbe s ezért kapok három forintot. Elfogadtam az ajánlatot s átvettem a leveleket.

— Egy forintot kap azonnal, a többit ha megjön.

Eltávoztam s midőn kiértem az irodából elolvastam a feliratot, mely annak ajtaján állott. Egy tekintélyes hetilap szerkesztősége volt. Legelső dolgom volt kenyeret venni, s leülve egy bolt lépcsőjére pompás étvágygyal falatoztam, azelőtt megvetéssel néztem a koldust, a ki fekete kenyerébe harapva boldog volt, hogy éhét csillapithatta, ma én is sorsára jutottam. Istenem, mily nagy boldogság az is, ha az embernek van mit ennie. Ti nyájas olvasóim talán mosolyogni fogtok ezen felkiáltásomon, de addig boldogok vagytok, mig mosolyogtok. Csak az, a ki mint én, már átélte az éhség nyomoru napjait, foghatja fel szavaim jelentőségét.

Elvégezve reggelimet, megelégedetten keltem utra. — Jól beburkolózva téli kabátomba indultam meg a göröngyös uton K* felé.

A hó esett, a szél fútt, én mindezzel nem törödtem, mentem, siettem, hogy minél előbb czélhoz érjek. Az uton barátságos pacsirták csiripeltek, fázhattak szegénykék; lábaikat mélyen eltemették a hóba s leültek, mint egy fészekbe. Megkönyörültem rajtok, megálltam, kivettem zsebemből a megmaradt darab kenyeret s elmorzsolva elébük szórtam Hálásan csiripelve kapkodták fel, én tovább mentem és olyan jól esett, hogy segithettem rajtok.

Mire comissiómat elvégeztem, késő este lett. Volt még egypár levelem, melyeket nem kézbesithettem, mert a czimzettek nem voltak otthon. Gondoltam magamban, majd holnap átadom, ha lehetséges s betértem a falu korcsmájába, hogy megpihenhessem. Mint olyan ember, a ki lelkiismeretesen teljesitette hivatását, nyugodtan ültem le egy asztal mellé s tanakodtam magamban, hogy mit egyem. Amint számoltam, nem igen tellett drágább ételre pénztáramból s mégis, hogy valami meleget egyem, levest kértem.

A drága, pikáns ételek, melyekkel azelőtt élni szoktam, nem izlettek ugy, mint most ez egyszerü leves.

Másnap délfelé önelégedetten álltam meg a ház előtt, melyben a szerkesztőség volt. Letisztitottam czipőmről a havat, s beléptem az előszobába.

Az inas egy pamlagon ült s ujságot olvasott, szinte megirigyeltem a sorsát.

— Lehet a szerkesztő urral beszélni?

— Nos, hát megjött! majd mindjárt benézek, addig maradjon itt.

S parancsoló kézmozdulattal a sarokra mutatott. Azzal benyitott a szobába, s nemsokára visszatért, beszólitva engemet. Beléptem s meglepetés várt reám. Az öreg szerkesztő ott ült iróasztala mellett, éppen ugy, mint tegnap, mellette pedig Sándor bácsi.

Elpirultam, mikor megláttam, de azért bátran léptem be.

— Ohó, szervusz öcsém! éppen a maga érdekében járok itt.

Megszeppentem.

— Alásszolgája Sándor bácsi!

— Nos hát éppen jókor jött. Ime barátom — szólt a szerkesztőhöz fordulva — bemutatom a fiatal embert, a kit az imént emliték.

A szerkesztő kételkedve nézett reám és öreg barátomra.

— Ugy? tehát ön hajlandó lenne irodámban mint irnok belépni. Hm, hm! és hogy van az, hogy ilyen qualificatió mellett mégis oly alantos foglalkozásra vállalkozott? Igaz, elvégezte pontosan?

— A leveleket mind kézbesitettem, kivéve ez egyet — s átadtam — a melynek czimzettje elköltözött.

— Helyes, helyes. — De hát térjünk az előbbire. Ön végzett jogász?

Igenis s hogyha uraságodnak ugy tetszik és megbizik bennem, ugy végtelenül lekötelezne, ha irodájába fogadna. Ön kérdi, miért vállalkoztam megbizása teljesitésére. Hja uram, a nyomor mindenre rákényszeriti az embert.

— Sohse kérdezősködjél barátom, — vágott közbe Sándor bácsi. Én jótállok érte, hogy megleszesz vele elégedve, az én szavam, azt hiszem elég zálog lesz.

— Ha te mondod és kivánod, ám legyen, mondá czélzatosan az öreg. Tehát holnap beléphet irodámba, ha a feltételeket elfogadja. Negyven forint havonkint, jó?

Természetesen beleegyeztem. Együtt hagytuk el a szobát Sándor bácsival s az uton megköszöntem jóságát. Ha ő nincs, most talán végkép átadva a nyomornak valamely szemétdomban tengődném.

Siettem lakásomra; legelőször a szép házikisasszonynyal találkoztam, udvariasan köszöntem neki s kérdeztem, lehet-e anyjával beszélni.

— Tessék besétálni, éppen most végezte el dolgait.

Bementem hozzá, kötéssel elfoglalva ült egy széken. Először is bocsánatot kértem tőle, hogy igéretem daczára mindjárt az első nap oly hanyag voltam s nem jöttem el az igért órára, mondtam, hogy fontos dolgaim voltak. Az öreg asszony jóságosan mosolygott. Előadtam neki eljövetelem czélját.

— Nem szeretnék vendéglőben étkezni s nagyon szeretnék valamely tisztességes családban kosztot kapni, s azért azokhoz folyamodom, a kik legközelebb állnak hozzám, hogyha a néninek nem lenne terhére, szivesen megfizetem a mit kér, nem lenne hajlandó nekem ebédet és vacsorát adni?

— Erre nézve még leányommal szükséges értekeznem, tetszik tudni, mi semmit sem teszünk egymás nélkül, de éppen itt jön, nos hát Darinka, a mi lakó urunk szeretne kosztot is venni nálunk, mit gondolsz, nem fog terhünkre lenni?

— Ha ön megelégszik szerény ételünkkel, ugy természetesen nem, ellenben nagyon sajnálom, de nem fogadjuk el, mert először mi nem is igen értünk az urias ételek elkészitéséhez, másodszor pedig nem is érnénk rá azt elkésziteni. Tudja uram, mi igen el vagyunk foglalva, én varrok, anyám köt és igy keressük meg kenyerünket.

— Oh én mindennel megelégszem, — válaszolám — nem szoktam válogatós lenni, bármit is adjanak, mindent jóizüen megeszem.

— Ugy nagyon szivesen látjuk, — felelt a leány.

Megalkudtunk a havi fizetésre nézve s ezentul biztositva volt számomra a lét. Aznap este már náluk vacsoráztam. Vigan beszélgetve ültük körül a tálat s én jó étvágygyal láttam hozzá. Az öreg néni kifogyhatatlan volt a kinálásban s jóizü beszédeivel füszerezte a vacsorát. Darinka pedig kedvesen mosolygott és csevegett, csoda-e tehát, ha pár percz alatt egészen otthonosan éreztem magamat közöttük. Már jó késöre járhatott az idő, mikor körükből távoztam s szobámba tértem. Ágyam megvetve várt reám s én boldogan, mint talán még soha, feküdtem le.

Igy mult el lassanként vagy két hónap, másnaptól kezdve bejárogattam a szerkesztőségbe és irtam szorgalmasan, nem volt ugyan hozzám illő munka hogy végzett jogász létemre okiratokat másolgassak, de hát nem zugolódtam s főnököm meg lehetett szorgalmammal elégedve. Haza jöve mindig barátságos mosolygó arczok fogadtak s lassankint ugy megszokott a kis család, hogy tagjául tekintett. Gyakran éjfélig elcsevegtünk, s én annyira megszerettem Darinkát, hogy ha esetleg megkellett volna tőlük válnom, talán egész jövömről lemondtam volna értte, s bármely fényes hivatalt vissza utasitottam volna, csakhogy mellette maradhassak. A hosszu téli estéken elhatároztam magamban, hogy irni fogok lapunk részére. Tehetségem volt hozzá s már mint serdülő ifju gyakrabban irtam egy-egy tárczaczikket vagy verset a lapok számára. Legelső czikkemet bevittem főnökömhöz s felkértem őt, fogadja el lapja számára. Az öreg ur szivesen vette dolgozatomat s megigérte, hogy átnézi s azután majd megmondja itéletét. Igen szigoru kritikus volt s szerkesztői üzeneteiben nem egy fiatal poeta kapta meg halálitéletét.

Átnézte s megdicsért érte, majd felkért, irjak gyakrabban, s dolgozatomért egy bizonyos honorariumot igért, tehát ismét egy jövedelmi forrás; ha ez igy megy tovább, gondoltam magamban, úgy én maholnap dusgazdag ember leszek. Dolgoztam tehát gyakrabban s minden üres időmet a dologra forditottam. Majd később elhatároztam, hogy leteszem az ügyvédi vizsgát, örökké nem lehetek irnok s jövőmre is kell gondolnom; tanulni kezdtem. Mostanában korábban szoktam a családot elhagyni, hogy tanulmányaimnak szentelhessem minden időmet, ez feltünt Darinkának.

— Ugy látszik Géza, maga már megunta a mi társaságunkat, hogy oly korán elhagy bennünket, szólt egyszer, mikor a csevegés után szobámba indultam, s ezt a szemrehányás hangján mondta, a melynek fátyolán átláttam, hogy kedves neki ha maradok. Hogy az ellenkezőről győzzem meg, letettem kalapomat s mosolyogva ismét helyet foglaltam mellette. Lassanként mind bizalmassabbá lettünk egymás iránt. Ő dolgozva ült székén, én pedig vagy egy könyvből olvastam neki, vagy éleményeimről beszéltem neki, kalandjaimról, melyeken azelőtt átestem, deákkoromról s ő mindezt olyan érdekkel hallgatta!

— Hát csakugyan olyan korhely volt maga azelőtt? kérdé egyszer.

— Olyan bizony Darinka. Szinte jól esik, hogy most csak mint multról beszélhetek róla. Ha magát nem láttam volna meg, most ott lennék vagy a korcsmai csavargók között, pálinkától részegen heverve a földön, vagy talán már nem is lennék. Azon éjjel, mikor először megláttam, épen az volt a szándékom, hogy átvándoroljak a más világra, a jó isten küldte magát mentőangyalul elébem, soha sem lettem volna többé ember, vagy legalább nem ilyen boldog ember.

— És csakugyan olyan nagyon boldog?

— Sohasem kivánok nagyobb boldogságot. Itt élek a maguk kedves családjában nincs gondom semmire s azon kivül egy édes reményt táplálok szivemben s ki ne lenne boldog, akinek jó reménye van! S ha az ég szeret, talán teljesiteni fogja álmomat.

— És ugyan mi az, amiről olyan édeseket álmodik? kérdé naivul Darinka!

— Kivánja tudni? Óh hisz csak magának mondhatnám el s tudja az isten mi az, a mi folytonosan visszatartóztat.

— Nos hát mondja kérem, tudja, mi jó barátok vagyunk, bennem bizhatik, hogy meg fogom titkát őrizni, ha kivánja, nem szólok róla senkinek sem.

— Félek Darinka, hogy ködfátyolképeim el fognak oszolni s reményem semmivé válik. Mindeddig ápoltam, növeltem őt szivem mélyén titokban, s nem mertem elárulni. A vágy, a remény csak addig tölt el bennünket a boldogság tudatával, mig el nem értük, aztán már vége a fellengző álmoknak s helyettök a boldog megelégedés válik tulajdonunkká. De mig az, a folytonos kétség által izgatottságban tartja lelkünket, mint a hajóst a vihar, tartja lelkünket, addig a biztos révben nyugodtan hajthatjuk szunnyadni fejünket: örömmel pihenhetünk. Tehát hallja Darinka, s azután itéljen el, vessen meg örökre vagy jutalmazzon meg: korhely semmirevaló ember voltam azelőtt, a ki eltékozoltam mindenemet, a kinek életében nem volt más czélja, mint hogy igyék, hogy mulasson. Mint fiatal tapasztalatlan ifjut, elcsábitott a rózsaszinüre festett élet képe s mire festéke lekopott róla, elfogyott vagyonom is, és én csupaszon néztem a pőre világot, azon ponton állottam mikor az ember először látja át, hogy mily meggondatlanul cselekedett s szeretné a tova tünt éveket visszavarázsolni, hogy ujra és jobban kezdjen élni, ám azok eltüntek visszajöhetlenül s ő ott áll minden gyámol, minden támasz nélkül a kétségbeesés örvényének szélén. Csak egy hájszál az, mely még visszatartja őt, az erős kötelék, mely az élethez füzte, megkopott, az életkedv elenyészett s csak egy szerencsétlen gondolat, s ő veszve van örökre. Itt általm én. És midőn minden reménytől megfosztva, az élet teher volt reám nézve, midőn már azt hittem, hogy nem létez nem létezhetik földi vagy földöntuli lény, a ki végzetemből kiragadna, az utolsó pillanatban istenhez térve imádtam őt, attól kit egész életemben megvetettem, kértem segélyt, s ime kegyelme, önt küldte számomra mentő angyalul. Az első pillanatban, mikor önt meglátam egy titkos hatalmat éreztem, mely vonzott hozzá. Nem ismertem mindeddig a szerelmet, balgáknak, együgyüeknek hittem azokat, akik szeretni tudnak s ime most én is szerettem s szerelmem életemet mentette meg. S most ime, kivánta, elárultam szivem titkát, ha eddig még szavaim vagy tekintetem nem tudatták önnel, én szeretem önt s egyetlen kivánságom az, hogy nőm legyen, ha beleegyezik, ugy folytatom megkezdett életemet, leteszem az ügyvédi vizsgát s mint tisztességes honpolgár megalapithatom családi boldogságomat. Nos tehát, várom itéletemet ön mentett meg az életnek s most cserébe az ön életét kivánom.

Mindezt nyugodtan mondtam el, megfogtam Darinka kezét, engedte, bele néztem szép szemeibe, s vártam a feleletet.

— Köszönöm bizalmát, mely viszontbizalmat érdemel, hallja tehát! én önt szeretem már régóta, szivem önért dobog s szivesen lennék nejévé, de én nem rendelkezem kezem felett, nekem anyám van, a ki nehezen fog beleegyezni házasságunkba, mert bármint szereti is önt, nem tudná sohasem lelkére venni, hogy nem szerbhez adta férjhez leányát.

— Oh az ne busitsa Darinka, én hiszem, rá fogjuk őt birni s talán nem is viseltetik oly ellenszenvvel a katholikusok iránt.

— Ellenszenvvel semmi esetre sem. Ön nagyon jól tudja, hogy minden vallást tisztel, hogy nála nemzetiségi vagy felekezeti különbség társadalmi szempontból tekintve nincs, de ő na-

gyon vallásos s nem tudna soha megbarátkozni a tudattal, hogy más vallásu veje van.

Darinka oly meggyőződéssel beszélt e tárgyról, hogy engem is, a ki szentül hittem, hogy anyja nem fog ellenezni, többé-kevésbbé kétségbe ejtett. Elgondolkoztam. Kezét kezemben tartva, bámultam ki az utczára, az az éj jutott eszembe, melyen először álltam e ház előtt. Nemsokára bejött a néni, előadtam neki kérelmemet, szemeit ránczba húzva nézett rám és felelt. Amit Darinka mondott, igaz volt.

Inkább legyen leányom a halálé, mint egy olyan emberé, a ki nem szerb.

Hasztalanul beszéltem neki, hasztalanul kértem, könyörögtem, ő makacs maradt. Meggondoltam a dolgot s csekély tépelődés után tudtára adtam az öreg asszonynak, hogy hajlandó volnék Darinka kedveért hitére térni.

— És ön eltudná hagyni hitét? Hogy fogná ön uj hitét megtartani, ha a régit oly könnyedén áldozza fel? Uram, lássa be, hogy terve semmiféleképp sem vihető ki, mondjon le arról, ami elérhetetlen.

— De kedves néni legyen kegyelmes iránt am, gondolja meg mi indit engem arra, hogy vallásomat változtassam. Hogy ez érzelem sokkal magasztosabb, mint bármelyik, hogy ez egyért mindenemet feláldoznám. Ön belátja, hogy szándékomat nem befolyásolja semmi, hogy tisztán a szerelem vezérli s ha a szerelem uralkodik szivünk felett, akkor megszünt számunkra minden más fogalom lenni, vallás, nemzetiség, társadalmi állás, s még talán a gyermeki hála is meghajlik e hatalom előtt. Tekintsen reám! Vegye fontolóra szavait, gondolja meg, hogy leányának jövője, boldogsága forog kérdésben.

— Meggondoltam mindazt uram. Ön tudja, hogy leányomat nagyon szeretem s önt is kiválóan tisztelem. Mindent a világon elkövetnék, hogy leányomat boldoggá tegyem, de ezt az egyet nem engedhetem meg soha. És — folytatá némi szünet után — beláthatja, hogy ezek után nem élhetünk tovább együtt. Nagyon fog számomra társasága hiányozni, fáj, hogy minél előbb távozni fog e házból. Felejtse el leányomat s el fogja ő is önt felejteni, legyen boldog nála nélkül.

Darinka halotthalványan ült az ablak mellett, reám, majd ismét anyjára tekintett s mikor ez beszédét elvégezte, ledölt varrógépére és sirt, zokogott keservesen. Oda mentem hozzá, felemeltem fejét, forró volt; vigasztalni kezdtem, vagyis csak akartam s ehelyett én is együtt sirtam vele. Anyja nem akart e jelenetnek tanuja lenni, talán neki is fájt, hogy igy kellett tennie.

— Ne sirj Darinka, ne sirj! hiszen szeretlek, nem elég ez neked?

— Ha most nem lehetsz enyém, türj, várj, a hű szeretőket nem hagyja el az ég. Most Isten veled, anyád kivánja, fogadnod kell szavát, el kell válnunk, s ha talán évek mulva akad a ki szeretettel közeledik hozzád, feledj el engemet.

— Soha! — zokogá Darinka.

Egymás karjaiba borultunk s sirtunk együtt. Kibontakozott végre, letörölte könnyeit, oly szép volt e pillanatban, nem állhattam meg, megcsókoltam őt először — és talán utoljára.

— Isten veled!

— Isten veled!

* * *

Komor, őszi délután van. Kivül zuhog az eső, sivit a szél s hordja a lehullott, sárga faleveleket. Dologtalanul ülök ügyvédi irodámban, nincsen kedvem dolgozni, régi emlékeimen merengek el. Régi emlékek — fájdalmas emlékek. Darinkára gondoltam, öt éve már, hogy elhagytam őt, öt éve nem hallottam róla semmit s ez öt év alatt szerelmem nem lőn kisebb, de vágyam folyton nőtt utána. Hol lehet ő most, vajjon gondol-e még rám vagy másnak ajándékozta szivét?

Mellettem vigan pattog a tüz, az ablakot meg-megzörgeti néha a szél, azután nyugodt minden. A szomszédszobában beszélgetést hallok, engem keresnek. Bizonyosan valami kliens lesz, gondolom magamban, legalább elüzi komor gondolataimat. Belép irnokom.

— Egy gyászruhába öltözött hölgy kiván doctor urral beszélni.

— Milyen ügyben?

— Nem akarja mondani, csupán azt kéri, hogy személyesen beszélhessen önnel.

— Hogy néz ki?

— Szép fiatal hölgy, sürün lefátyolozva, nagyon szomoruan néz ki.

— Bocsássa be!

Bizonyosan valami fiatal özvegy, a kinek most halt meg a férje s örökségét keresi. Szegény! ha csak birok, segiteni fogok rajta. Mindig részvéttel viseltettem az özvegyek és árvák iránt, hiszen magam is árva voltam. Türelmetlenül vártam belépték? tudja az Isten, oly különös előérzetem volt. Végre belépett. Az ajtó lassan nyilt meg s betevődött utána, udvariasan felkeltem székemről, hogy üdvözöljem, de némán álltam meg előtte, az első pillanatban megismertem őt — Darinka volt. Végre szóhoz jutottam.

— Darinka! — Ez volt az egész a mit mondani birtam, azután kitártam karjaimat s szivemhez öleltem őt.

Nem változott meg öt év óta, vagy ha talán változott is, ugy az előnyére volt. Nagy fekete szemeiben a tüz ugyanaz, kedves arcza, mely most kissé halványabb, köritve a dus hajzat által ép oly szép, mint akkor volt, s a gyászruha talán jobban kiemelte bájait. Sokáig tartottam őt átölelve, nem jutott szóhoz egyikünk sem, én némán néztem őt, ő pedig csendesen zokogott keblemen.

Mikor a viszontlátás, a meglepetés első öröme elmult, kérdezgetni kezdém őt. Hogy jött ide, hol volt eddig, nem felejtett-e el és több ily kérdést, melyekre alig vártam a feleletet. Mindent elbeszélt: hogy mennyire fájt neki tőlem elválnia s az első időkben, mikor őt elhagytam, gyakran gondolt reá, hogy irni fog, hogy visszahi, de nem tudta magát elhatározni. Anyja az naptól kezdve komoly, zárkozott kedélyü lett s mikor Darinkát gyakran sirni látta, megölelte őt és ő is sirni kezdett. Egy napon hirtelen rosszul lett, szédülés fogta el s ágyba kellett feküdnie, állapota mindig veszélyesebbé lett, s végre szélhüdés érte. Az időtől kezdve egész az utolsó napokig folytonosan ágyban feküdt s Darinkának ápolnia kellett őt. Képzelhető a fiatal leány helyzete a beteg mellett, ott ülve napokon, éjjeleken által, megfosztva minden szórakozástól.

— Ezen időkben — mondá Darinka — nagyon sokat gondoltam reád. Anyám kórágya mellett ülve, gyakran jutottál eszembe, nem tudtalak elfelejteni, képed folytonosan előttem lebegett: szerettelek, a távolban is kimondhatatlanul. — Anyám nem tudott beszélni, a szélhüdés megfosztá őt nyelvétől s ha valamit kivánt, ugy jelek által mutatta csak, hogy mit akar, jobb felére teljesen tehetetlen volt, s nekem kellett őt lesegiteni ágyáról. Oh én nagyon, de nagyon sokat szenvedtem mellette, de e szenvedés mellett oly boldog voltam ha rád gondolhattam! Végre anyám végórája elérkezett — a halál megkönyörült rajta, megszabaditotta őt. Mikor eltemették, a temetőből haza érkezve ridegnek, pusztának találtam a házat, anyám volt az egyetlen, kit e világon hozzám tartozónak mondhattam, most azonban ő is elhagyott. — Meg voltam szabaditva a tehertől, melyet betegsége hozott rám, de lelkemre kinzó teherként hatott az egyedüllét. Naphosszant sirtam szobámban elhagyatva, mig egy gondolat nem készte reá, hogy téged keresselek fel s most itt vagyok, kérlek, ha még nem változtál meg amaz idő óta, ha szivedben van még egy kicsiny láng, amely értem lobog, most nem akadályoz semmi, hogy egymásé legyünk, fogadd el kezemet, neked adom.

Oda nyujtá kezét s én csókokkal halmoztam el.

— Oh Darinka, tehát végre teljesült legfőbb vágyam, végre enyém vagy, mért nem lehettél már akkor, miért kellett mindkettőnknek annyit szenvednünk, hogy boldogságunkat elérhessük.

— Hadd el Géza, az ég tudja, miért küldi reánk a szenvedéseket, s a kiknek egyszer szenvedniök kell, méltányos, hogy kárpotolva is legyenek. S azt hiszem a jelen boldog pillanata arányban áll az átélt boldogtalan idők nagyságával.

— — — — — — — — — — — — — —

Ismét karácsony estéje van, annyi év után ismét boldog, boldog családi körben ismét boldog családi körben tölthetem el e magasztos ünnepet. Teritett asztalnál ülünk együtt, legfelül atyám, mellette anyám, amott az öreg Sándor bácsi vele átellenében volt principálisom az öreg szerkesztő, végre én s mellettem Darinka, az én kedves, egyetlen feleségem.

Az arczokon a megelégedés, a szeretet sugárzik. Vidám beszélgetés között fogyasztjuk az ételeket s barátságosan kocczintgatunk egymással. Sándor bácsi ma különösen jó kedvű, egyik élcz a másik után pereg le ajkairól s kifogyhatatlan a tréfákból.

— Emlékszel-e barátom arra, kérdi a szerkesztőtől, mikor legelőször láttad Gézát, nos tehát megtartottam-e szavamat? Akkor csak kétkedve fogadtad őt fel irodádba s alig birtalak rábeszélni, no látod, hogy nem bántad meg. Hiába, kit az öreg Sándor bácsi protegál, az csakis derék ember lehet. Hát maga uramöcsém emlékszik-e reá mikor éhesen rongyosan jött be hozzám a hivatalba! Az áldoját, ugyan sanyaru kinézése volt! hanem hát megtartotta a szavát s derék, becsületes ember lett belőle, megérdemli, hogy az egészségéért igyunk.

— És ezt mind csak az én kedves feleségemnek köszönhetem, Sándor bácsi!

— Nos tehát az isten éltesse őt!

Késő estéig voltunk együtt, a vendégeknek olyan jó kedvük kerekedett, hogy még énekeltek is mikor elváltunk egymástól. Sándor bácsi megölelt, apám anyám megcsókoltak engemet is Darinkát is s a jó öregeknek egy-egy könycsepp csillogott szemükben. — — — — — — — — — — — — —

Nagymisére harangoznak a nép tódul a templomba, ünnepi ruhájokba öltözve a pap dicséneket zeng s utána ezer ajak kiáltja: »Megjött a Messiás« s az ezer hanghoz én is áhitattal csatlakozom.

Üdvöz légy Messiás!!!

Egy csillag . . .

Egy csillag van az égen, kedvesem,
A melynek fénye mintha szólni tudna:
Mintha titkot suttogna csendesen:
Elmondaná, hogy merre visz az utja,
Hogy honnan jö és hol pihen meg aztán
S miért, hogy sugara oly tünde, halvány,
Hogy mi a fájdalom s mi a gyönyör,
Mi az, mi a szivekből égbe tör,
Mi az, miért oly édes a halál,
S mikor van az, hogy életünk sivár;
A boldogság világa merre van,
A földi átok utját hol találod,
S mért átokkal cseréled el világod,
Sértett hiuság-gőgből, — oktalan . . . ??
S ah, olyan édes mindenik szava:
Ez a szerelmeseknek csillaga!

Amaranth.

Füstkarikák.

Ha boldogtalanság nem léteznék, a boldogság fogalma is megszünnék.

*

Az ifjúkor boldogsága a bölcsőnél kezdődik és az esküvőnél végződik; a házasságé az esküvővel veszi kezdetét és tart — a bölcsőig.

*

A vágy a szerelemmel együtt hal meg.

*

A házasság rév, a melyben az ifjúkor viharai után végre megpihenünk és hol a hajós, a ki kikötőben vesztegelve nem vágyik ismét a sik tenger.e?

*

A költő a leány bájait, a leány a szép verset dicséri. Vajjon kinek érdeme a vers?

*

Az érzelmeket egy karikához lehet hasonlitani, melynek két vége azonban nem ér össze. Az egyik felén a kellemes, a másikon a kelemetlen érzelmek foglalnak helyet, az elején az érzelmek legboldogabbika — a szerelem; végén ennek legnagyobb ellentéte: a gyülölet. A karikán nyugodtan áthaladva rövid egy emberi lét, hogy egyik végről a másikra jussunk. Ellenben elég egyetlen pillanat, hogy a szenvedély egy szikrája által egyik sarokról a másikra vettessünk.

Csongor.

Gyenge szálak.*)

Egy pamutszál köt tehozzád
A mit játszva átadál;
Én azt ujjainkra fontam,
S elszakadt a gyönge szál.

Én a szálat — — te meg engem
Az ujjad körül fonál,
És azóta kötve tart a
Gyenge kis szakadt fonál!

Pataj Sándor.

*) Megjelent a „Magyar Salon"-ban is.

Dalaimból.

I.

Jól emlékszem . . . unatkoztam,
S hogy az idő muljék jobban,
Elő vettem az ujságot
És betüztem szép nyugodtan.

A czikk jó volt, a tárcza szép,
A verset is elolvastam;
Elő vettem a sok hirt is
És betüztem szép nyugodtan.

Addig-addig olvasgattam,
Addig faltam a sorokat,
Mig egy „Hymen"-t nem találtam
S ah! a szivem majd megszakadt.

—

II.

Nem is tudtam, merre, hova,
Csak bolyongtam egymagamban,
És — nem tudom, hogy jöttem rá —
Egy akkordot dúdolgattam;
Régi dal már, de még sokszor hallani:
„Ablakodnál úgy elfogott valami."

Azt se bántam, hogy kaczagva
Szállott velem a szél szembe:
Jártam-bolygtam czéltalanúl,
Elmélyedve, elmerengve,
Ajkamon a dal homályos hangjai:
„Ablakodnál úgy elfogott valami."

Jártam-bolygtam . . . és végre is
Megállottam akaratlan
Egy kicsi ház ablakánál;
Feledte ott a dalt ajkam,
De szivemben visszacsengtek hangjai:
Mert elfogott, úgy elfogott valami.

—

III.

(Heine után.)

Náluk nagy társaság mulat,
A termek mind világosak.
Egyik nyitott ablakba' fönn
Föl-föl tünik egy árnyalak.

Te engem észre nem veszel;
Lenn állok a homályban itt,
És lányka észre nem veszed,
E sötét szivbe' mi lakik.

Sötét szivem nagyon szeret,
Szeret nagyon s még megreped
Ah, megreped s elvérezik,
— De mindezt észre nem veszed.

Márton Pál.

A gyertyaszál.

Német után szabadon: Vojtkó P.

Gyönyörű szeptemberi est van. A nap már rég letűnt a budai hegyek mögé, a Duna két partján kigyúlnak a millió-és milliónyi gázlángocskák, visszatükröződve a nagy folyam habjaiban, még kápráztatóbbá teszik az úgy is impozáns látványt. A háttérben esti homályba burkolt sötét tömegek, négyemeletes palotasorok meredenek az ég felé.

Budapest este!

Nem éjjel, hanem csak este, mikor még a nappali zsibongás le nem csillapult, s a helyi gőzösök dobogása, éles füttye sokszorosan verődik vissza a páloták falairól, — midőn a lánczhidon dörgő fogatok, csattogó paták zaja, az omnibusok csengői, sipja, a dunaparti sétányon hemzsegő néptömeg zsivaja egy kimondhatatlanúl bizarr harmóniában egyesülnek.

Szép ilyenkor az ifjú főváros, szép annak, ki maga nincs a zajongok között, kit sorsa nem kényszerit a küzdőkkel küzdeni, ki az élet nehéz kérdése fölé emelkedve nem részletében, hanem csak összhangzó egységében tekinti e képet.

Ily szempontból veheti a dolgot az az ifju hölgy is, ki ép most hagyja el a rakparti paloták egyikének erkélyét, honnan még imént édes kedveteléssel szemlélte zsibongó környezetét.

Kövessük.

Bourdoirjának tart. Legyünk ez egyszer udvariatlanok s lépjük át a szentély küszöbét.

Elsőben is az a finom, átható parfümillat üti meg orrunkat, mely annyira jellemzi a női termek légkörét. A szobában még sötét van, a puha szőnyegen nesztelenül lépkedhetni — ah, itt egy függöny, földig érő, rejtőzzünk mögé, — innen háboritlanul áldozhatunk kivánCsiságunknak.

Lenke — mert igy hivják a hölgyet — remek stylü kis iróasztalához lép, s meggyujtja az ezüst tartók egyikében álló halványkékszinü viaszgyertyát, ő maga pedig az iróasztal előtti selyem székre dől.

A gyertya világánál kényelmesen körül tekinthetünk. Pazar fény és pompa mindenütt: az egész szoba, a tapéták, a bútorok, szőnyegek és függönyök mind egytől-egyig halvány kék szinüek, kivételt csak az izlésesen elhelyezett legyező- és datolyapálma bokrok képeznek zöld lombjaikkal.

S ez összehalmozott drágaságok, bájos rendetlenséggel elhelyezett apró csecsebecsék között föltétlenül uralkodó királynő: Lenke, a gazdag Torday Sándor iparkamarai elnök egyetlen leánya, kiért a főváros legelőkelőbb köreiben rajongnak, kinek ragyogó szépsége, kedvessége — no meg a hozománya az imádók egész rajját tartja lebilincselve.

Most ott ül az iróasztal előtt.

Mereng. A finom metszésü orrocska, a keskeny piros ajak, s a sötét, mélytüzü szem fölött gyönyörü hajlású szemöldökök valami kimondhatlan előkelőséget adnak a halvány, érdekes arcznak. A gyertya fénye még szebbé varázsolja a jelenséget.

Megmozdul.

Ugy látszik megunta gondolatait. Előre hajolva, két levelet pillant meg az asztalon fekvő ezüst tálczikán. Mindkettő — legalább cziméről gyanitva — férfi kéz irása, mindazonáltal már külsőleg is jelentékenyen különbözők. Az első alakra nézve négyszegletü, piros pecsétjére oly mélyen van benyomva a monogramm, mintha az illető egész lelkét, egész életét oda akarta volna leheini arra a levélre.

A másik háromszögüre hajtott erős velin boritékban van, ékes, óriási monogrammal ellátva.

Lenke egy perczig sem habozz. Ösztönszerüleg nyúl az első levél után, lehet, mert talán megismerte az irást, lehet, hogy későbbre tartogatja a diszesebb külsejüt. Közelebb vonja székét a barátságosaan égő gyertyához s olvas:

„Lenke Nagysád!

Mély megindulással irom e sorokat. — Tudja, mily ritkán van szerencsém Kegyedet láthatni — innen, hogy irásban kell kifejeznem ama érzelmeimet, melyeket legjobb szerettem volna szemtől-szembe a helyzet ünnepélyességéhez méltó komolysággal elmondani.

Mi már gyermekkorunkban ismertük egymást, Lenke Nagysád, s Kegyed mindig oly jó, oly szives volt irányomban, még később is, midőn már mem voltunk többé gyermekek, midőn Kegyed már széltében ünnepelt és irigyelt hölgy — s én létemért, megélhetésemért küzdő ifju levék. Daczára annak hogy kettőnk közt a szerencse gyermeke s a nyomor fia közt megmérhetlen ür vala. Kegyednek mégis mindenkor volt az én számomra egy-egy biztató nyájas tekintete, mely mint az éltető napsugár felderité borongó lelkemet. Kegyed talán részvétből, jószivüségből tette ezt a nélkül, hogy sejtette volna, miszerint isteni alakja beszövődik merész s tán balga álmaiba az árva, elhagyott ifjunak, kit nagy nyomorában, erős küzdelmei közt, csak végtelen szerelme tartott meg s buzditott folyton a megkezdett nehéz pályán.

Lenke Nagysád, az ifjuból férfi lőn, s szerelmem most még mélyebb és szentebb, mint valaha. A nyomor idején, küzdelmeim nehéz napjaiban egy félvilágért sem mertem volna Kegyedhez közeliteni most azonban, midőn büszkén nézhetek a világ szemébe, midőn kivivtam hosszu és nagy munkám gyümölcsét, magamnak előkelő állást és hivatalt biztositék — most nyilt homlokkal lépek Kegyed elé, s tiszta szivből kérdem akar-e nőm lenni.

Lenke, szeretem Kegyedet, egy hányatásokban és küzdelmekben megtusztult szív rég rejtegetett szerelmével, a trónus régen kész már keblemben, jöjjön siessen azt elfoglalni, legyen örökre az enyém!

Valami megmagyarázhatlan sejtelem sugja, hogy reméljek, Lenke, bár ne csalatkoznám.

Isten önnel.

Dr. Berényi Lajos."

A kis gyertya világos lánggal ég s fényét elbájoló jelenetre veti.

Lenke kis szöszke fejét hátraveti a karosszékben s sehogy se tud bele nézni abba a csintalan gyertyalángba, vagy talán nem is a lángocskában van a hiba, hanem Lenke sötét szemei lesznek harmatosak a könytől.

Lenke sir.

Könnyezve gondol vissza a kedves multra. Mikor még gyermek volt, hányszor védte meg a durczás kinézésü, bozontos haju szegény Berényi Lajcsi a játszótársak pajkos gunyjától, bántalmaitól. Majd a tánczisKolába való, s a mi nagy, nemes, tanulni vágyó lelkét hevité és megragadta. Változik a szin. A vigadó termében a jogászbalon pillantja meg ismét a szegény egyetemi hallgatót, ki ekkor már csak távolról csodálja, nem mer közeliteni, fél, hogy megsértené az ünnepelt bálkirálynő büszkeségét. S most, midőn minden akadályt, nehézséget áthidalt, s szép diszes állást szerzett a társadalomban, most előáll nyiltan bátran s elmondja, hogy: szenvedtem és küzdöttem érted a mit hosszu évek során tevék, csak érted tevém, szeretlek gyermekkoromtól fogva, tégy boldoggá, tedd fejemre az élet koronáját. — légy enyém! . . . Oh Lajos, Lajos . . . minő forró szerelemmel szerethethet a te szived? . . . Lajos és Lenke . . . nem is olyan rosszul hangzik — szól a kis pajzán kaczagva, holott az imént könnyezett.

A gyertya nyájasan lobog, mintha teljesen meg lenne elégedve a dolgok ilyetén sorával; de a mint kezébe veszi Lenke azt a másik levelet — lobogása nyugtalanabbá válik — s mig a leány olvas — lángja pislog béle serczeg, miként ha mind megannyi láthatlan manó űzné gonosz játékát sistergő világával.

A második levél tartalma ez vala:

„Mélyen tisztelt kisasszony!

Bocsásson meg, hogy levéllel keresem fel, holott jelen soraim tartalmát nem egyszer lett volna alkalmam önnek személyesen elmondani. De egyrészt az ügy fontossága késztet erre, másrészt meg ugy a kereskedelmi, mint minden más téren eddig mindenkor hasznosnak bizonyult azon elvem, melyszerint életbevágóbb dolgaim elintézését mindig a hü papirra, s a csalhatatlan betűkre szoktam bizni.

A mint tudni méltóztatik, csak nem rég tértem vissza ön előtt eléggé ismert czégünk s üzletünk érdekében tett hosszú utamból, s igy csak rövid idő óta van szerencsém kisasszonyt ismerni. De e rövid idő elég volt arra, hogy kisasszonyt sokoldalu szeretetreméltó tulajdonságai valamint főnökom s atyám meleg ajánlatai azon szilárd szándékot érleljék meg bennem, hogy becses kezét meg kérjem, annál is inkább, mivel eljegyzésünk s az ezzel kapcsolatos családi összeköttetés nem csekély előnyére válnék az atyámtól átveendő s általam vezetendő üzletnek.

Hogy azonban bebizonyitsam, miszerint nem csupán anyagi érdek sugalja e lépésemet, hogy kisaszony iránti mély érzelmem nem utolsó motivumként szerepel, legyen szabad teljes bizalommal egy concrét tért előadnom. Nagyra becsült édes atyja, Ngys. Torday Sándor iparkamarai elnök ur — mint irányadó körökben beszélik — legutóbb nem a legelőnyösebben spekulált, minek következtében már alig mondható gazdagnak, legfőlebb csak jómódunak. Ellenben egyesült czégünk e tekintetben föléttébb szerencsés vala. Ont változatlanul imádom, kérem szerencséltessen kezével, tegyen boldoggá.

Nászutunkat Bécsen, — Párison — Londonon át vehetnők, minthogy ép az emlitett helyben egyuttal néhány ujabb üzleti összeköttetést eszközölnék.

Azon reményben, hogy tisztességteljes ajánlatom kisasszony részéről meghalgattatik, maradok.

legalázatosabb szolgája

Kompolthy Alajos.

a „Kompolthy és fia" czég üzlettársa".

Lenke izgatottan ugrik fel székéről, szemei szokatlan fényben égnek, arcza kigyul. Majd hasonló izgatottsággal visszaül helyére.

Meglátszik rajta a nehéz tusa, mit lelkében viv. Egyik szerelmet, érző, tiszta szivet — a másik gazdagságot, pompát, kényelmet igér — mit válaszszon, melyik után nyuljon? . . . Közelebb huzza a gyertyát, mely immár majdnem elégett, csak végső, lassu nagy lobbanásokkal világit. Lenke tollat ragad, s lázas sietséggel ir:

Igen tisztelt Kompolthy ur!

Ajánlata a mily meglepő, épp oly megtisztelő rám nézve. Igen elfogultnak kellene lennem, hogy az ön kitünőségei s egyéni jelességei előtt szemet hunyjak. Tessék, beszéljen szüleimmel. Addig is fogadja előleges beleegyezésemet . . .

Nem irhat tovább. A teljesen kiégett gyertya már alig pislog, s fojtó füstöt terjeszt a teremben; a bélnek megüszkösödött hátramaradt égő darabkája elátkozott lélek gyanánt forog, kereng az izzó gyertyatartóban.

Lenke egészen a papir fölé hajol, s a legnagyobb erőlködés közt veti oda e szavakat:

Örökké az ön —

A gyertya kialszik.

Eszmélődések.

Ama sajátságos kinézésü emlékek, a melyek az embert multjához füzik, rendszerint akkor torlódnak leginkább előtérbe, ha életunkben bizonyos fordulópontok állnak be. Minden nap, melylyel előbbre haladtunk, nyomot hagy maga után, mi minden gyül halomra egy emberélten át? . . . . Gyermekkorunkban áhitattal hallgatjuk a tündérszerü meséket, és minthogy még nem ismerjük az életet, csupa ilyen tündéralakokat képzelünk benne; később a rajongás fogja el az ifju lelket, mely meg nem békülhetvén a világrend létező minőségével, annak ujjáalkotásán gyötri végig legszebb idejét, »Szép idők, sötét emlékek, vajjon felismernétek-e még e régi barátot? homályos a fátyol, a melyen visszanézek, mint a keserüség, melyből annyi kijutott; oh! de azért szeretlek emlékeim, minden perczetekben szeretlek most is rég elmult idők, vágyom utánatok, mert hisz bánat nélkül mit ér az öröm!« . . .

Ez a fiatalság középkora.

Vajjon hánynak naplóját töltik meg ehhez hasonló reflexiók, kinek lelkében nem él egy kép, melynek büvös vonásain még később is elmereng az ember? . . De az idő hatalmasabb, mint minden más elem. Átvisz bennünket a paradicsom kertjén, megizelteti velünk az isteni illatot, s lelkünk ittasult örömében letesz bennünket a mindennapiság gyülölt közhelyére, és előbb vagy utóbb eléri czélját.

Mire az ember bizonyos czélokat tűz ki maga elé: akkor már rendszerint tisztában van amaz elismerni nem akart ténynyel, hogy a reális élet maga sokkal nagyobb mértékü poesist, szélesebb arányu phantasiát, gazdagabb tömegét az anyagnak, — és a mi az életben fődolog: a világrend, a köznapi élet sokkal több bölcseséget tár elénk, mint a mennyivel mi rendelkezhetnénk, ha egyesek légváraiból uj életet, uj világrendet akarnánk alkotni számunkra.

És talán soha sem tünik ez fel inkább, világosabban, mint midőn a phantasia hadat izenne a sors által vezényelt valóságnak, történt dolgokat költőileg feldolgozni kisértsd meg; a költő-művész bizonyára finomabb ecsettel jelzi a főeseményt körülhálozó mellékárnyalatokat; a nyers anyagból talán müremeket tud előteremteni, — annak a találékonyság merész meneteiben messze mögötte marad a valóságnak, mely még psychológiai mozzanataiban is megkapóbb lehet, mint ezt a költői kép, nagy a fenkölt eszközeivel létrehozni tudja.

Ilyennek mondjuk az életet, ha megértettük; sok küzdelembe kerül, de szép; fárasztó az ut, a melyen haladnunk kell, de a távol messzeség csábító delibábja feledteti velünk a jelent, és minden czél a jövőbe visz; sokáig és néha hasztalanul várjuk a munka jutalmát, — de él kelükben egy bizonyos tudat, mely azt sugja folytonosan, hogy az élet mégis szép, elragadó!

Magukkal vive egy parányit abból az ifjui rajongásból, amit egészsége idealismusnak neveznek; kimüvelve az érzéket, melylyel fiatal körünkben költők vagy más, világot rázó lángésznek tartottuk magunkat: meg lesz szabaditva és társadalom ama visszás és merőben megvadult elemtől, mely nem kis hányadban rántja magával áldozatait.

Napjainkban, midőn az egyik oldalon bámuljuk a 10 éves gyermek becsületbeli fogalmait, csodálattal kell tapasztalnunk, mennyi romlottság képes lelkébe férkőzni serdült korában; azt hiszem, hogy a szülők ama tendentiája, gyermeküknek lelkét a becsületesség szigorú törvényei szerint fejleszteni, — ama sajátságos viszonynak képezi következményét, melyben a gyermek már csecsemő korában is számot tesz; hogy a gyermek, mihelyt létesitéséről tiszta öntudattal bir, már megfogamzott benne az a különös irányu gondolkodás, mely az egyéniség kifejlődését az önzés alakjában teremti meg. Ezzel tévesztik össze a függetlenséget s önnállóságuk talapzatán vélnek állani, midőn önzéssel szeretnek testvért és barátot egyaránt.

Nem a széles arányu ismeretek, — a nagy tájékozottság, mely után a becsülést kiérdemelhetni, — nem is az ész ama nagyhatalom, mely előtt feltétlenül meghódolni kész volnék, — hanem a lélek. — A lélekben van elrejtve minden nemes tulajdonsága az embernek, és akaratának minden nyilvánulása, szivének legtitokzatosabb érzületei, jó vagy rosz hajlamainak minden árnyalata visszatükröződik a fényes korongon.

Nagyeszü emberek már sokat miveltek a világ fennállása óta, — jobb-e vagy roszabb a jelen állapot? itéljék meg azok, kiknek több közük van a világ folyásához. — de hogy mennyi jót tettek már nemesen érző szivek, azt tudja minden egyes ember, ki a jelen nagy ünnep alkalmával elgondolkozik a szeretet és az önfeláldozás nagy, halhatatlan müvén.

*

Egy rég nyugalomba helyezett tollnak kusza vonásai ezek; a melyek nyilván csak azt bizonyitják, hogy a nyugalomba helyezés »jól megérdemelt« volt, — mert ebben a czudar világban az is megesik, hogy félreteszik az embert, mikor még élte virágjában van, szerény magam azonban azóta, hogy e lapok nemes irányától komoly életczélok felé haladtam, önként tettem le a tollat, melynek czuttal való felelesztését csakis az engesztelődés nagy napjának emlékére kisérelhettem meg.

Nymbus.

Esik a hó . . .

Esik a hó nagy pelyhekben,
Vastag csapok az ereszen,
Jégvirágok az ablakban —
Oly hideg van, oly hideg van.

De majd megjő a napsugár,
S ha az idő tavaszra jár,
A vastag hó, a jégkéreg
Majd felolvad, majd kienged.

Vajjon egykor, édes lánykám
A szerelem napsugárán
A te szived vastag jege
Felolvad-e, kienged-e?

Csongor.